kohale

e jookful mönes-
aga" lugejatepere

seks?
ja hästi walitud
wana. — —
rand aastas, sest
Rond" määratud.

ebasi tahab jõuda;
— — —

onnas.
maspäewa" telli-
ik üle riigi.

LEÄRI
he uul. nr. 9
Pangamaja), soowitab lille-
gi ja kõiksugu poti- ja lõike-
dukate hindadega.

adwokaadi abi
i Kalm
. Kõnetunnid 9—10 ħ. 3—4 p.l.

age juhust!
ga müüakse naela ja waadi
awarast jätkub, paremaid
ickson, Wick
eringaid.
a ühisustele hea sisseostu wõi-
ajandusline kauplus ja ladu
Ko., end. NIGGOL
artu maant. nr. 32.

mmermann
t. nr. 4 Tall unas.
us Tartus
rturg nr. 4.
kõiksugustest nahakaupa-
tarbeasjad, hobuseriistad
mised ja parandustööd.

es oma töödega ja wõist-
dawate hindadega
wimise töökoda
mann, Keilas
et tööde wastuwõtmine on
artu m. 6, k. 1. Kanga-
mise töökojas.

ашинистовъ.
и русскомъ языкахъ, Записи
ежедневно съ 10—4½ ч. дня и
ая ул. д. 2, кв. 2. Курсы судо-
ть читаться по программѣ на
разряда торговаго флота.



Tänna 10 lehekülge.

Toimetus
Pikk tän. nr. 54/56, Tallinnas
Ametitunnid kella 10—12 ja 5—7
Toimetuseja telefon nr. 82
Ülemtoimetaja ofiatund nr. 3-09
Toimetusel öösiseks „ 23-78

Telefonid ametustelt:
Peatoimetaja telefonist „ 9-09
Ülemtoimetaja ofiat. tõim. „ 12-81
Ametnik „ 3-01

# WABA MAA

Ilmub kaemuslehena.

Üksik number 3 marka.
Tellimise hind:
1 kuu postiga 75 m., postita 68.—
3 „ „ 150 „ „ 138.—
6 „ „ 225 „ „ 204.—
Wäljamaale 300 mrk. kuus.
Aadressi muutmine 20 mrk.
Tellimisi wõtawad wastu Eestis kõik postikontorid ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Kontor Sauna tän. nr. 42. Ametaeg kella 8—5. Telefon 3-49
Retsaktsioon ja administratsioon Pikk tän. nr. 54/56. Tel. 3-53
Ametnik kõnetunnid kella 10—12 e. l.
Tellimiste ja teadete äratoimetamise eähes pöördata — telefon 22-11.

Hinnata teatanud:
Pilitidega nädalileht „Esmaspäew" — iga esmaspäew;
pilitöötja „Maamees" — iga neljapäew.
Tarwitamata käsikirju tagastada soowita alal ei hoita.
Aadressi kirjadele ja rahasaadetustele: „Waba Maa" Tallinnas.

Kuulutuste-hinnad: kuulutuste kõrgedel 4 marka mm. ühel weerul, lehe eesotsas 8 marka ja tekstis 10 marka. Kohaotsimise kuulutused poole hinnaga.
Kuulutused ära anda kella 4-ni ülemmise eelpäewal.

Nr. 260 (1469) Pühapäewal, 11. nowembril 1923. a. 6. aastakäik.

Neile, kel noorustuli hinges!

„Ronk" nr. 8

ilmus laupäewal, 10. nowembril s. a.
24 lehekülge, huiga pilitidega.

Kõige leetawam ajakiri Eestis, mis laialt läheb kaugelt üle 15.000 eksemplaari.

Mitte ainult jõuka rahwa lastele, waid
kogu noorsoole on ajakiri „Ronk" määratud.

Sellepärast maksab ka „Ronga" üksiknumber ainult 10 marka, postiga 100 mk. weerandaastas
Aadress: „Ronk", Pikk tän. 54. Tallinn.


## Diagnoos.

Gork joonistus.

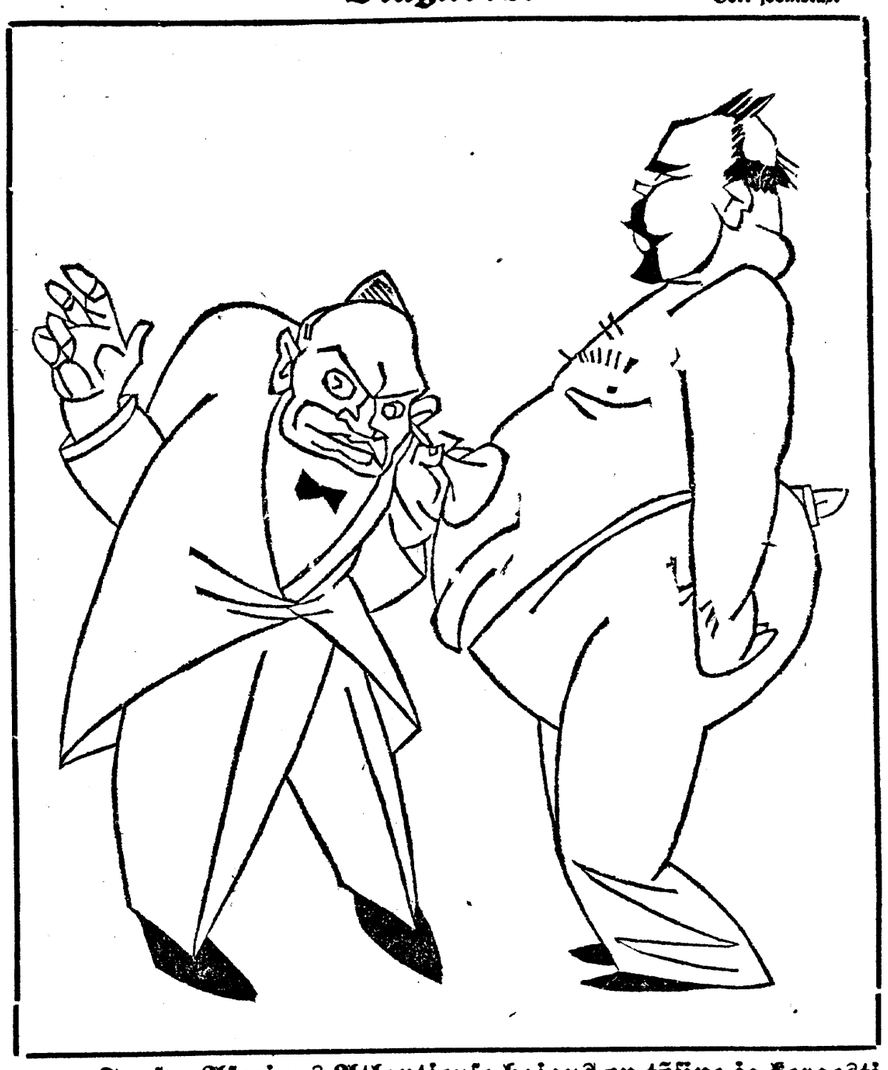

„Ja, see Aserinus Atlanticuse haigus on tõsine ja kergesti külgehakkaw, sellepärast tuleb teil ikka teenistusest lahkuda!"


Hea kaup
on alati rahuldawam kui alawäärtuslise kaubu odaw hind,
on kahtlemata iga ühe kaubatarwitaja arwamine!
Seda tõeasja ikka ja alati oma ärireklaamiks pidades soowitan kõrges headuses ja asjalikus walikus kõiksugu:
willaseid-, poolwillaseid- ja pesuriide-kaupasid.
Siidi-, sametid, mööbli- ja mantliplüüshi, põranda-riideid, plüüsh laua- ja woodiwaipasid jne. jne. jn.
Kõigile kättesaadawad õigtased hinnad!
Kõige austusega Alfred Annus.
K-m „Sakala" omanik. Wana Posti tän. 8. Kõnetr: 22-35.

The world-shoe 1856
The world-shoe 1856
Nõudke ainult
kalosse
kõrgemat sorti märk
The world-shoe 1856
THE WORLD-SHOE 1856
Müügil igal pool.
The world-shoe 1856

Elegant Prantsuse ja Inglise
siidid, - willast
kleidiriiet
ja kõrges headuses kõiki seltsi walget pesuriiet kohale jõudnud.
Soowitab mõõdukate hindadega
K-m. J. Berkowitsch.
Wiru tänaw 23.

Gebr. Barenholz
seadame soovi peale minekirjed
Filiale Berlin C 19, Wolmarstrasse 11
GBN
kõrgemad willased kui ka lõngadest sugustes sortides. Prima sort.

Paberossid
SULTAN-FLOR
„EKSTRA"
20 tükki 30 marka.
Wõistluseta aromaat ja maitse.

R. Rebane parem rätsepaäri
Harju tän. 44, „Kuld Lõwi" kõrwal, kõnetr. 26-94.
Wõtan wastu tellimisi igasuguste meesterahwa riiete peale. Töö korralik ja peenemaitseline. Hinnad wõimalikult odawad.

Eestimaa Aerutajate Klubi
korraldab
Pühap. 11. now. s. a. Bjäliku seltsi ruumes, Lai t. 5.
Maskeraad-balli.
Algus kell 8 õhtul. Juhatus.

Kõige kasulikum on kuulutada „Waba Maa's".

REKORD
Eelotendus!
Kõik, kes filme „Maailma walitsejanna", „Mees Sma nimeta" ja Monte Karlo õnnekütt" on näinud, waadaku ka seda wiimast saawutust.
Algus kell 2. Usfa — suurfilm. Õpilaste etendus kell 11 uue eeskawaga.
„NAINE MILJONITEGA"
Pildid nõõdisaja juhusteotsijate elust.
Waatamata suurte kulude peale on pääsetähtede hinnad ainult wähe kõrgendatud. Passepartout ja maksuta pääsetähed selle eeskawale makswuseta.
Tänu lahkub igaüks Rekordist miljonäärina!
Würstinna Smaragda Naburiani osas Ellen Richter. Tema truu kaaslane ja abimees, tuntud kui Bobby Dodd, Georg Alexander. Kuid filmi pea tõmbejõuks on Leonidas Kleptomanides, üks pikanäpumees, kes ikka halenaljakat osa mängib, Karl Huszar. Lawastaja Dr. Willi Wolff, kes meile selle teosega uue wäga põnewa ja mitmekesise juhusteotsija filmi on annud. Aeg: 1923. Kostüümid: Wiimased Pariisi uudised. Paik: Jõusamad linnad Lääne ja Lõuna Euroopas ja Aasias nagu Weroona, Wenetsia, Waloona, Triest, Portoroose, Piraano, Nisch, Bari, Brindisi, Korfu, Korintuse, Atheena jn Pariis.
200.000 miljoni Rmk. publikumile mõõtetusekst

Kinoteater Grand-Marina. Nähtelinal:
„KAINI MÄRK"
Põrutaw tragöödia 7 jaos. Inimene, kes kohtuwõimude ohwriks pidi saama. Peaosas Thomas Meigam
„Kokkuhoidlik naine" Uus Ameerika komöödia 2 jaos.
Uus algupäraline eeskawa. 11. ja 12. nowembril s. a.
Nähtelawal: Algupäraline diwertissement.
1) Ameerikast sõõtnud Saksa „Durow" (Smeerlape) oma dresseeritud imesigadega, mida ennem Tallinn ei ole näinud.
2) Kuulus tantsupaar Roger Kash & M'Amie uued tantsud.
Algus kell 5, pühapäewadel kell 1 päewal.

E. S. S. „Kalevi"
**Suured rahvusvahelised maadlusvõistlused**
10. ja 11. novembril s. a. Ka esmi seltsi ruumides Gonsiori tän. 4.
Võistlejate erru peaksid suuremad võistlused mis seni Eestis pestud. Osa võtavad Läti meistrid: Sanis, Puls, Rudolf Rone ja Albert Kreews, ja kõik Eesti meistrid ja paremad maadlejad kõigist kodumaa linnadest. Teiste hulgas ka Eduard Püttsep, Arthur Kukk ja Roman Steinberg
Võistluste ajaks mõlemal päevil tell 7 õhtl. Pääsmete hinnad 100, 75 ja 50 marka.
Kalevi sarkejõustiku ajutonna juhatus.

**Juhuslikult müüa**
üks väike partii
**naisterahwa kalosse**
Nr. 4, 5, 6
paariwiisi ja suuremal arwul
hinnaga Emk 315 paari eest.
Küsida: Tallinnas, Pikal tän. nr. 52, krt. 2 kella 9—4.

**Kõige odawam ostukoht „Eestimaal"**
on kpl. Estonia all nr. 10.

| | | |
|---|---|---|
| Willane mantiriie 2 ars. lai | 200 | m. küün. |
| Multon | 48 | „ „ |
| Karakul | 470 | „ „ |
| Willane mantiriie enne 600 m. müüd | 370 | „ „ |
| Willane kleidiriie | 100 | „ „ |
| Puuwillane „ | 60 | „ „ |
| Kretong | 30 ja 38 | „ „ |
| Pleek mata pesuriie 18, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 33 ja 34 | | „ „ |
| Sitsirätikud | 55, 65 ja 70 | „ tükk |
| Meesterahwa kalossid | 350 | „ paar |

**Suur walik igasugustest riietest**
Müük en gros ja en detail

# Uus seisukoht Wenemaa suhtes.

**„Waba Maale" kirjutanud J. Ramsay Macdonald, wastasrinna juht Inglise alamkojas.**

**Neljas ja wiimane minule esitatud küsimus — „Missugusele seisukohale asub töö walitsus Wenemaa suhtes" — näitab, ma arwan, kindlale arusaamisele jõudmist, et enamlaste poliitika ei ole mitte ka meie (Briti töörahwa) poliitika, et meie otsustawalt eitame enamlaste tegewusmetoode. Kuid siiski oleme Moskwa diplomaatilise tunnustamise poolt.**

**Küsimusega on seotud kaks probleemi — diplomaatiliste suhete poliitiline probleem ja majandusline probleem, mis käsitab kaubanduslisi wahekordi.**

**Nagu tähendatud, tunnustab töö walitsus ajawiitmata Wenemaad, ehk see küll ühenduses on sissejuurdunud poliitiliste ja majandusliste eelarwamiste õõrwale heitmisega. On õige, et Wene rewolutsiooni iseloomustab halastamata diktatuur, toored sunniabinõud ja weriseid wahejuhtumised, kuid ma ei saa kirjutada teiste walitsuste waenulikust nimetatud asjaolude arwele. Oleks rewolutsiooni teinud walged monarhistid, ta oleks olnud sama türanniline ja werine. Sel korral oleks aga andeksand kerge ja tunnustamisega poleks wiiwitatud. Oleme selles awalikud. Klass, kes rewolutsiooni juhtis, klass, kes temale ohwriks toodud, lõpuks rewolutsiooni ära hõbi — need olid põhjused, mis määrasid teiste walitsuse seisukoha, mitte aga metoodid ja ülikud juhused. Prantsuse ja Wene rewolutsioonide ajal, kus reaktsioon kindlakskujunenud walitsuskorra wastu on juba oma loomuliselt seotud tooruse ja metsikusega, lahkuwad wälisriikide esitajad, kuid rewolutsiooni mõõdumisel nõuawad mõistus ja oma huwid loomulikkude sidemete mõõdamist. Riikide ühiskond ei või lubada, et üks tähtis ürkus oleks linnuprii, oleks jäetud oma saatuse hoolde.**

Kui keeldumine teatud rahwast diplomaatiliselt tunnustada on ühenduses äraütlemisega kaubanduslikte sidemete loomisest, siis on see mõttetus weel pealegi kahjulik. Ta karistab lõppude-lõpuks enam seda, kes oma keeldumisega teist karistada tahab.

Jälgides abstraktseid raamatu teooriaid ja dogmasid, hämitas Wene walitsus eraomanduse, tunnistas põhimõtteliselt makswusetaks wäliswõlad, mille järeldusel wäljamaalaste isiklik warandus nõukogude riigi omaks muutus. Niiüd oli walitsusel walida kaks teed: ta pidi kaubanduslises tegewuses wastutuse enese peale wõtma (nagu see ka sündis) või lubama oma kodanikkudele kaubanduslist tegewust nende eneste riisikol. Poleks meie walitsuse poliitika olnud tingitud isiklikkudest huwidest, mis sündmatul kombel üldise iseloomu peale mõju awaldasid, siis oleks Wenemaaga kaubelda soowijad juba ammu seal sidemeid loonud, ilma et tarwitsenud oleks sinna lepingute sõlmimiseks erisaatkondi läkitada. Meie poliitika, see segu waenumotiiwidest ning läbi ja läbi kõlbmatutest poliitilistest põhialustest, leidis siiski osalt tunderikast ja lühikesenägelist toetust, kuid ta oli pühendatud kaotusele, olles äärmiselt kahjulik Briti huwidele.

Töö walitsus astub wiibimata samme Wenemaaga kaubawahetuse algamiseks, asudes wahetult läbirääkimistesse Moskwaga, nõutades seaduslikke kindlustusi, muuseas ka rahanduslisi tagatisi, mis wäljawedu ergutaks. Wiiwitamise asemel kiirustaks see poliitika wõõrandatud waranduste küsimuse lahendamist wastawate lepingute sõlmimisega.

Wene walitsuse tunnustamine ei tähendaks mõlgil tingimusel seda, et meie töölisliikumine kooskõlas sünniks nimetatud riigiga. Diplomaatilised suhted ei loo weel kaaslasi; nad on waid kaanaliks, mille kaudu sünnib ametlik läbikäimine. Waadeldes Läheda- kui ka Kauge-Ida maid, samuti teisi alasid, kus Wene ja Briti huwid kokku puutuwad, näeme et diplomaatiliste wahekordade korraldamine hädatarwilikuks on saanud. Krassini kahemõtteline seisukoht oli lihtsalt mõttetuks petiseks. Ausus ja terwe mõistus teewad sellele lõpu.

Wene walitsus kergendab siiski oma waenlaste seisukorda ebasoodsate suhete alalhoidmisel. Ta toetab juba aastaid usku ilmarewolutsioonisse enamlaste eeskuju järele; ta saadab wäljamaale — ka meie riiki — raha sarnase rewolutsiooni õhutamiseks; ta kasutab diplomaatilisi eesõigusi põrandaaluste organisatsioonide loomiseks ja kihutustööks; ta nõuab oma agentidele, nagu näit. Georgias, isikupuutumatust ja samal ajal õigust walitsust kukutada, kelle juurde nad määratud. Ma ei nimeta siin rahutusi, mille tekitamiseks nad kõik rattad käima panid ajal, kus meie Wenega waenusjalal seisime. Selle üle kaebamiseks puudub meil õigus. Samuti ei nimeta ma siin samasugust tegewust Moskwa suhtes. Mul on meeles asjaolud, mille wäljakutsujaks ei olnud teiste riikide poolt näidatud waenulikkus, waid wooruslikku enamluse juhtmõte — kommunistil pole mingisuguseid kohustusi mittekommunistliku riigi wastu, teda ei seo mängus kitsendawad seadused, ta wõib abinõusid walimata kawatsusi teostada, jälgides ainuüksi oma sihte.

Moskwa on weendunud ilmarewolutsiooni ootuse asjatuses; ta on ka oma ustawate agentide peret piiranud. Kuid seni kui tegutseb tema 3. internatsionaali ja Euroopa oma rahwuslikkude huhtide pimeduse tõttu ikka madalikul püsib, ei ole meie julgeolek kindl.

Nälg, töostuse halwatus, maksuwõimetus ei toida konstitutsionalismi ning „korda ja kohust".

Nõrgemaks abinõuks selle wastu on siiski Moskwa walitsuse boikoteerimine, mis awaldub äärmises wõõrsimises, tõeliste asjaolude mitteteadmises ja waledes, millest moodustub üheksakümnendikku enamluswastase kihutustöö materjaalist Inglismaal ja Ameerikas. Hästi ja kindlakujuliselt korraldatud 2. internatsionaali opositsioon 1919. — 1922. a., mille algatajateks olid töölisliikumise ja sotsialist. juhid Suur-Britannias, Belgias, Saksamaal ja Skandinaawias, tekitas tulise wõitluse enamluse wastu tema nooruspäewil, ja ainult sama poliitika jätkamine wõib selle kahjuliku umbrohu häwitada.

Moskwa walitsus on ajamud juurri, ta on kaugel oma esimestest lootustest ja poliitikast. Wenemaa on osa Euroopa riikide peres, mida nii poliitiliselt kui majanduliselt ei wõi kõrwaldada. Ta omab hiigla jõutagawarad ja wõib ümber lüüa kokkulppeb ja tööliskorraldused, millega ta pärl pole. Wiimase sõja wõidud on selleks liig tähtsusetud, liig enesesse sülwenenud, et kindlustada tõsist rahu. Wenemaa wõib meile hädaohtlikuks saada. Ainult inimene, kel puudub terwe mõistus, wõib hirmuta kujutada kättemaksuhimulise Saksamaa majanduliste jõudude ja waenulise Wenemaa ainetagawara ja inimmaterjaali ühinemust Euroopa wastu.

Nii asub töörakond reaalse arusaamisega silm silma wastu tõsiasjadega ja tunnistab Moskwa walitsust, samuti kui ta faktina wõtaks ka igasuguse teise walitsuse olemasolu. Wene esitajate poolt ei tohi olla mingisuguseid narrusi ning ahwi trikke. Nad tuleksid siia kõigi diplomaatide eesõigustega ja kohustustega. Neid kaitstakse sarnaste kallaletungimiste eest nagu see sündis Rakowsky suhtes, kuid ka nemad ise peawad tegutsema äärmise korralikkusega. Sain hilsuti terwe kimbu meie walitsuse wastu sihitud kirjandust, millest näha, et nad wälisriikide saatkondadest pärit. Üldse on märgata tendentsi saatkondade juures luua kihutustöö osakondi, mida wõib tähele panna ka Ameerikas. Sellele diplomaatilise aususemõiste lõhkumisele tuleb teha lõpp, seda ei tohi lubada ei Wenemaale ega ühelegi teisele riigile.

Seda on jänud meisse usu jõu wõimesse teha imesid — iseäranis imesid rahu ja julgeoleku kindlustamise alal; see on pimedus ajalooliste fogemuste ja loodusseaduste suhtes, mis walitsewad poliitilisi ja majanduslikke wahekordi. Meie peame pöörama terwe mõistuse poliitikale, mis wõtab maailma sarnasena nagu ta on, temaprobleemid objektiiwselt lahendades. Üheks suuremaks kaitseks selles sihis mis näitaks, kas meie pöördume targemale tegewuswiisile, on meie poliitika Wenemaa suhtes.

# Ülikooli põhikirja asjus.

Et ülikooli põhikirja kokkuseadmise kohta ajakirjanduses mitmel puhul tõsisele olukorrale mitte wastawaid andmeid on awaldatud, peab ülikooli walitsus oma kohuseks järgmist selletada:

Ülikooli põhikirja wäljatöötamisele asuti ülikooli ajutises nõukogus juba siigisel 1919. Ta kawatseti a j u t i n e, mis maksaks esialgul wiis aastat, ja sisaldas 73 paragrahwi. 17. jaan. 1920 esitati eelnõu haridusministrile, kes tema warsti Asutawale Kogule wabariigi walitsuse kaudu edasi andis. Asutawa Kogu hariduskomisjon waatas 1920 a. põhikirja eelnõu kolmel lugemisel läbi ja täiendas tema ülikooli nõukogu poolt teaduskondade abil wälja töötatud peatükkidega üliõpilastest ja kuulajatest, eksamitest ja teaduslikkudest astmetest.

Riigikogu kokkuastumisel 1921 a. algul wõttis wbaariigi walitsus ühes muude seaduseelnõudega ka ülikooli põhikirja projekti tagasi. Ülikooli walitsuse soowil anti ta ülikoolile tagasi ümbertöötamiseks juba a l a l i s e k s põhikirjaks. Ümbertöötamine ja ümberredigeerimine sündis kewadel 1921 a., mille järele põhikiri haridusministrile poolametlikult edasi anti. Ei olnud kahjuks wähematki lootust, et Riigikogu tema kohe arutusele saaks wõtta.

Lisaks põhikirjale asus ülikooli walitsus teaduskondade poolt esitatud materjaalide ja soowide põhjal ülikooli õpekohtade nimekirja ja täielise koosseisu wäljatöötamisele. Uus eelnõu saadeti ametlikult 20. märtsil 1922 a. haridusministri kätte. Ülikooli walitsuse ja kuraatori poolt rõhutati mitmel puhul pikemates märgukirjades põhikirja kinnituse hädatarwilikku majadust. Kõige selle peale waatamata ei leidunud wõimalust selle Riigikogus arutamisele tulemiseks.

Haridusministeeriumis on põhikiri mõnes suhtes muudetud ja ümber redigeeritud. Ministeerium on asja omasel wiisil selle juures mitmel puhul ülikooli ajutise nõukogu arwamist küsinud.

Ülikooli põhikirja eelnõu on teaduskondade dekaanidele saadetud, õpejõududele aga eriliselt mitte. Ülikooli walitsus ja dekaanid ei ole aga keelanud kellegile wõimalust temaga tutwuneda. Haridusministrile esitatud kujul on ülikooli põhikiri enam-wähem täielikult mitmes ajalehes ilmunud, näit. „Postimehes" nr. 151 ja 152 — 1922 aastal.

Ülikooli walitsuse nimel
Rektor: H. K o p p e l.

# Salomoni täht.

**A. J. Kuprin** 12)

## VII.

Tuli aeg lahkuda. Punajuukseline postipoiss pidi ruttama oma kirjadega täidetud postpauna järele. Noorehmehed surusid weel kord kõwasti üksteisele kätt, waatasid üksteisele silmi ja suudlesid äkki miskipärast üksteist.

— Olete üllitore inimene, — ütles liigutatud Zwiet. — Soowin teile kõigest hingest wõimalikult ruttu saada postiüllemaks ja siis mõni ilus, rikas ja armas olewus naiseks wõtta.

Postipoiss löi lõbusal meeleheitel käega:

„Oh, kust meie lambapead sarnast teed wõime juua. Esimene teie soow wõib täide minna aasta wiie pärast. Ja selleks on tarwis, et mõni postiüllematest ringkonnas sureks wõi tagandatud saaks, aga mina ju kurja kellelegi ei soowi. Teine aga on minu jaoks sama wõimata, kui saada Hiina keisriks. Teile muidugi, härra Zwiet, tunnistan ma täielikn usaldusega. On ju siin... Starodubis... nimega Klaudia... Purustas mul otse südame. Jõululi tantsisin temaga ja jõudsin isegi asjad ära seletada. Kuid — wõta! Isa on metsakaupmees, wäga rikas inimene. Puhast raha annab Klaudiale kolm tuhat, rääkimata muust kaasawarast. Mis paarimees mina temale olen. Kuid siiski kuulen mind tõdruk lahkesti. Ütles: „Kannatage, wõib olla läheb korda mõjuda papa peale. Oodake, ütles, ma kirjutan teile." Kuid aprillikuu on juba lõpul... Mõistagi, unustas. Neiu mälu on ju lühikene. Oh, kas punu wõi nõõri kurbusest. Aga nüüd, soowin õnnelikku reisi... Kõige paremat... Jookseu, jooksen.

Iwan Stepanowitš läks waguni. Kupee aken oli kinni. Raami alla lastes nägi Zwiet enese wastas kolme sammu kaugusel teise rongi akna peal kena naise kogu. Tumedal foonil paistis nagu pildil kena kewadine walge kübar, roosade õitega, walkjas-hall siidipalitu, roosa õitsew peenikene kena näokene ja hiigla suur kimp wärskeid, waewalt lahtiläinud, samal hommikul murtud sirelid, mida naine hoidis kahe käega.

„Kui kena! — mõtles Zwiet, oma waimustatud pilke ära pööramata. — Kui palju pehmust, puhtust, mõistust, headuft ja kenadust. Kusagil terwes ilmas ei ole sarnaseid temale! On palju iludusi, kuid tema on ainulene, mitte kellelegi sarnanew, mitte korduw. Ah, ta naeratab!"

Tõesti. Ta naeratas, kuid waewalt—waewalt, ainult silmadega ja selles peenes naeratuses oli korraga süütu koketeerimine ja kallistus, nõõm oma terwise ja suwepäewa üle ning nooruse wallatu lõbudus. Ta surus oma nina, huuled ja lõua õitekobarasse ja aegajalt, nagu mõõdaminnes, heitis oma tumedatest sõrasilmadest pilgu Iwan Stepanowitši waimustatud silmesse.

Siis ujus Zwieti sõit pikkamõõda paremale poole. Kuid sekundi pärast selgus, et see oli silmapettus, mis harilik raudteedel: liikus teine rong, kuna tema rong weel seisis. „Üksainuski õiekene minule? — hüüdis oma mõtetes Zwiet. Ja kohe wiskas kena naine haruldase kiruse ja imekspanemise wäärilise osawusega terwe kimbu otse Zwieti awatud akna sse. Tal läks korda kimpu õhust tabada ja jõudis weel aknast pead wälja ulatades, teatraalselt paar korda sõrmed suudele suruda.

Kuid iludus haklas pead kuklasse wisates naerma, nii lõbusalt, et tema hambad lõuna päikese hiilguses särasid, kummardas iumakaga jätmiseks peaga ja kadus kiiresti aknalt. Ja tema wagun läks kirjumaks, tumedamaks, liitus teiste wagunite joonega ja kadus silmist.

Haklas liikuma ka Zwieti waguu. Kuid samal pilgul lükati uks lahti. Kupeesse tormas sama postipoiss. Müüts oli lõbisenud temal kuklasse, punased juukseed särasid, kui tulikahju, nägu oli punane ja läikis õnnesest. Arewalt haklas ta Iwan Stepanowitši kätt suruma.

— Minu armas... kui teie teadsite... mis? Sõit läheb? Ah, wiiskan kirjasaatjate peale. Küllalt on nad minu hõisi joonud... Ootawad ühe päewa... Saadan järgmise jaamani... Sarnane päew ei kordu... Kui teie teadsite! ... Ja, ei, teie olete tõesti suur nõid, kunstitegija ja prohwet. Olete nagu muinasjuttudes mõni wana hea waim.

— Armas Wassili Wassiljewitš, rääkige olge head selgemini. Ma ei saa aru midagi.

— Kuis siis! Kuulake ometi! Lahkudes ütlesite mulle: soowin teile, et saaksite postijaoskonna ülemaks. Kas nii? Mäletate?

— Mäletan.

— Ja edasi. Soowin teile edu, ühe kena preili juures, kes jne... Oigus!

— Nii.

— Ja kujutage enesele ette... nagu nõiakepi wäel!.. Wõtan postikoti wastu, kuid see on juba wana ja tõdunud ja läks äkki lõhki. Terwe hulk kirju tuli wälja. Ma korjasin neid. Äkki näen taht kirja ja mõlemad minule. Waadake, waadake ometi.

Ta surus Zwieti pihku kaks ümbrikku. Üks suur, hall, kroonu ümbrik, teine wäikene lillakas armsate waresialadestega. Zwiet tähendas wiisakalt:

— Wõib olla on ehk kirjades midagi nõiugust... mida minul teada ei kõlba?

— Teil? Teil? Teile on kõik lubatud! Teie olete minu heategija. Waadake! Lugege!

Zwiet luges. Esimene kiri oli postiringkonnast. Temas nimetati ümbersõitew postipoiss Wassili Wassiljewitš Modestow tõesti posti-telegrafi jaoskonna ülema kohustetäitjaks Saburowo alewisse, raskelt haigeks jäänud postiülema asemele. Lillakas kirjas aga roheline paberil, mille esimese leheküljepahemale ülemisele nurgale asetatud oiu laks sinist suudlewat tuikest, oli hoolikalt kritseldatud poolkapseliku allapoole liuglewa käekirjaga, ilma wähemagi pealkirjata wiis rida, mida kawaluseta lootus ja lapselik julgus ette kirjutanud ja kus juhus olnud kolmekümnend grammatika wiga teha.

— Wäga hea — sõnas Zwiet sõbralikult. kirja tagasi andes. Õõnnustan südamest teie pärast.

— Ka mina olen piirdu õnnelik! — hõiskas postipoiss. — Ah, kui siiüd rõõmuga midagi joodawat leiaks. Wõõrastaksin heakmeelel armsamat sõpra-seltsimeest, wähemas wiie rubla eest. Härra nõiamoor, kuidas saaks seda asja korraldada?

— Mis siis. Ka minul ei oleks selle wastu midagi — kostis Zwiet. Ja samal pilgul kõputati uksele. Ilmus einelaua teenija, siniises kuldnõõpidega kuues, sõõgikaart käes.

— Kas einetada soowite?

— Teate mis — ütles enesetaolikult Zwiet. — Muidugi wõtame ka einet. Aga esialgul andke meile. — Ta jäi pisut mõttesse, kuid ainult sekundiks. — Andke meile pudel wahuwiina ja sinna kõrwale paremat seltsi kalamarja ning marineeritud seeni.

(Järgnedi).

**Läti walitsus T... rentsi otsused**
8. novembril kinnita... Eesti-Läti konwerentsil ... tud konwentsioonid, not... nitud jõudis ühel hääl... jaal antakse kohe edasi...

**Eesti-Läti lepin... dalal wa...**
Wälisminister esitab ... ti-Läti lepingu tulemal ... litusele, mispeale leping... rimiseks läheb.

**Kaitsewäe ameti... ferideks ümber... ruses muuda...**
Ülemd laupäeval ... wastu kaitsewäe ohwitse... seadlus ühes selle juurde... ga. Üks mõõdustest on ... ümbernimetamise kohta ...
Tähendatud seadlus ... janduse poolt põhjaliku ... ja ei ole suuremat heaksk...
Nagu kuuleme, pole ... weel eite kantud esitamise... sele. Edasi kuuleme ka, ... nõukogu ettepanekutega ... ning wõimalik on, et se... muudatusi tehtakse.

**Eesti-Inglise k... pule jõu...**
Wabariigi walitsus ... poolt kokkuseatud Eesti-... lawa heaks kiitnud, nii ... mine Eesti poolt nõiks ... bida. Kawas on eite mõ... enamsoodustused kaubant... tariifide alal kui meie, ... Läti, Leedu ja Wenemaa, ... tusi lubame, siis hakkaw... kohta automaatiliselt m... tollitariifide enamsoodus... jaoks, mis tähendatud le... le üle läheneb.

**Läti panganõu... pankade konwe... wastu ...**
8. novembril wõttis ... wastu kõik Tallinna wa... de konwerentsi otsused.

**Kurjategijate ... leping Am...**
8. novembril kirjut... Meeli ja Põhja-Ameeri... Colemani poolt Eesti ... riikide wahelisele kuri... wäljaandmise lepingule ... kohustuwad mõlemad po... mise põhjal wälja andm... distataksa kuritegudes, ... dud. Kuid wäljaandmine ... juhtumistel, kui kordaso... kuritöötaw lepinguosalist... hemalt wangistusega, kas ... sunnitööga. Wähema ka... kuritöödd, samuti ka poliit... õiguste wõõrandmist.
Wõnus osas sarnaneb ... ses wahekorras ettetulen... lepingutele. Lepingu te... tud ngil maksawaid seadu... kohaselt kooskõlastatud. ... barõigt walitsusele heaks... guse kinnitamiseks, mille... tud.

**Riigikogu koali... de esitajate nõuk... tuse a...**
Nõupidamine reede...
Nagu juba eile teata... wal Riigikogu koalitsio... omawahelisi läbirääkimisi ... kogupõllumehed soowi o... tajaid walida. Päewase... teatawasti kokku, et Ri... kohale jääb, kuna teiste ... rühmad oma nõudmiste ... Otsustati õhtul, peale ... läbirääkimisi jätkata, kui ... rühmade esitajad kokku ... puudusid kindlad seisuko... nõupidamine ära, kuna ... aeg kindlaks määramata.

**Eraisikute waba... sewä...**
Lähemal ajal wiiatse... suurem koosseisude wähe... hul saaks paljud ametni... tatud. Küsimuse kaalumise... olewat wabastada neid ... hawad oma kutsele pühe... saaks aga eraisikud, kelle ... seisu jäänud ametnikud ...

…in hiljuti terwe kinnu, meie walk…
…sihitud kirjandust, millest näha, et
…iikide saatkondadest pärit. Üldse
…tendentsi saatkondade juures luua
…oiakondi, mida wöib tähele panna
…as. Sellele diplomaatilise aufuse-
…unisele tuleb teha lõpp, seda ei tohi
…Wenemaale ega ühelegi teisele rii-

…n jänud meisse usu jõu wöimesse te-
… iseäranis imesid nähu ja julge-
…ustamise alal; see on pimedus aja-
…gemuste ja loodusseaduste suhtes,
…mad poliitilisi ja majanduslikke wa-
…leie peame pöörama terwe möistuse
…mis wötab maailma sarnasena na-
…eme probleemid objektiiwselt lahen-
…eks suuremaks kaitseks selles sihis
…, kes meie pöördume targemale te-
…e, on meie poliitika Wenemaa

## …gi pöhikirja asjus.

…ooli pöhikirja kokkuseadmise kohta
…ses mitmel puhul tõsisele olukor-
… wastawaid andmeid on awalda-
…ülikooli walitsus oma kohuseks järg-
…a:
… pöhikirja wäljatöötamisele asuti
…tises nõukogus juba siigisel 1919.
…ti ajutine, mis maksaks eelalgul
…, ja sisaldas 73 paragrahwi. 17.
… esitati eelnõu haridusministrile,
…parsti Asutawale Kogule wabariigi
…audu edasi andis. Asutawa Kogu
…isjon waatas 1920 a. pöhikirja eel-
… lugemisel läbi ja täiendas tema
…ukogu poolt teaduskondade abil
…atud peatükkidega üliõpilastest ja
… eksamitest ja teaduslikkudest ast-

…gu kokkuastumisel 1921 a. algul
…ariigi walitsus ühes muude seadus-
…ka ülikooli pöhikirja projekti taga-
…i walitsuse soowil anti ta ülikoo-
…ümbertöötamiseks juba alaliseks
… ümbertöötamine ja ümberredi-
…ündis kewadel 1921 a., mille järele
…idusministrile poolametlikult edasi
…lnud lahjuks wähemaks loutust, et
…ema kohe arutusele saaks wötta.
…pöhikirjale asus ülikooli walitsus
…de poolt esitatud materjaalide ja
…hjal ülikooli õpekohtade nimekirja
… koosseisu wäljatöötamisele. Uus
…eti ametlikult 20. märtsil 1922 a.
…iitri kätte. Ülikooli walitsuse ja
…poolt rõhutati mitmel puhul pike-
…gukirjades pöhikirja kinnituse hä-
…u wajadust. Kõige selle peale waa-
…leidnud wöimalust selle Riigikogus
… tulemiseks.
…ministeeriumis on pöhikiri mõnes
…detud ja ümber redigeeritud. Mi-
… on asja omasel wiisil selle juures
…hul ülikooli ajutise nõukogu arwa-
…d.
… pöhikirja eelnõu on teaduskondade
… saadetud, õpejõududele aga eri-
… Ülikooli walitsus ja dekaanid ei
…elanud kellegile wöimalust temaga
… Haridusministrile esitatud kujul
…li pöhikiri enam-wähem täielikult
…alehes ilmunud, näit. „Postimehes“
… 152 — 1922 aastal.
… Ülikooli walitsuse nimel
Rektor: H. Koppel.

…ib olla on ehk kirjades midagi ni-
…nidar minul beada ei kõlbaf
…? Teil? Teile on kõik lubatud! Teie
… heategija. Waadake! Lugege!
…luges. Esimene kiri oli posti-
…t. Temas nimetati ümbersõitew
… Wassili Wassiljewitš Modestow
…i-telegraafi jaoskonna ülema ko-
…ks Taburowo alewisse, rasketl hai-
…d postüülema asemele. Lillakas kir-
…helisel paberil, mille esimese lehekül-
…e ülemisele nurgale asetatud oiw
… sündlawat tuikest, oli hoolikalt krit-
…pellopiseliku allapoole liuglewa käe-
…lina wähemagi peatkirjata wiis ri-
…awaluseta lootus ja lapselik julgus
…nud ja kus juhus olnud kolmekümn-
…nmetka wiga teha.
…äga hea — sõnas Zwiet sõbralikult.
…i andes. Rõõmustan südamest teie
…
…mina olen piirkiri ärnelik! — hõis-
…piis. — Ah, kui müüd rõõmuga mi-
…wat leiaks. Wõõrastaksin heak-
…nsamat sõpra-selksimeest, wõimaks
… eest. Härra nõiamoor, kuidas saaks
…korraldada?
… siis. Ka minul ei oleks selle wastu
… kost's Zwiet. Ja samal pilgul ko-
…le. Ilmus einekaaa toenija, sõitses
…ega kuues, sõõgikaart käes.
… einetada soowite?
…te mis — ütles enesetaadlikult
… Muidusi wõtame ka einet. Aga esi-
…e meile. — Ta jäi pitut mõttesse,
… sekundiks. — Andke meile pudel
… ja sinna kõrwale paremat selksi ka-
…ng marineerittud seeni.
(Jätkub).

# Päewaudised.

## Läti walitsus Tallinna konwerentsi otsused kinnitanud.

**8. nowembril kinnitas Läti walitsus kõik Eesti-Läti konwerentsil Tallinnas wastuwõetud konwentsioonid, note'd ja protokollid. Kinnitus sündis ühel häälel. Kinnitatud materjaal antakse kohe edasi parlamendile.**

## Eesti-Läti leping tulewal nädalal walitsuses.

**Wälisminister esitab hiljuti sõlmitud Eesti-Läti lepingu tulewal nädalal wabariigi walitsusele, mispeale leping riigikogule ratifitseerimiseks läheb.**

## Kaitsewäe ametnikkude ohwitseridelks ümbernimetuse määruses muudatusi oodata.

**Läinud laupäewal wöeti sõjanõukogu poolt wastu kaitsewäe ohwitseride teenistuse käigu seadlus ühes selle juurde kuuluwate määrustega. Üks määrustest on kaitsewäe ametnikkude ümbernimetamise kohta ohwitseridelks.**

**Tähendatud seadlus ja määrus on ajakirjanduse poolt põhjaliku arwustuse alla wöetud ja ei ole suuremat heakskiitmist leidnud.**

**Nagu kuuleme, pole seadlus sõjaministrile weel ette kantud esitamiseks wabariigi walitsusele. Edasi kuuleme ka, et sõjaminister sõjanõukogu ettepanekutega täitsa päri ei ole ning wöimalik on, et seadluses mitmesuguseid muudatusi tehtakse.**

## Eesti-Inglise kauableping lõpule jõudmas.

**Wabariigi walitsus on wälisministeeriumi poolt kokkuseatud Eesti-Inglise kaubalepingu kawa heaks kiitnud, nii et selle lõpulik teostamine Eesti poolt wöiks kõige lähemal ajal sündida. Kawas on ette nähtud Inglismaa jaoks enamsoodustused kaubanduse, tööstuse ja tollitariifide alal. Kui meie, wälja arwatud Soome, Läti, Leedu ja Wenemaa, kellegile enamsoodustusi lubame, siis hakkawad need ka Inglismaa kohta automaatiliselt maksma. Näit. on meil tollitariifide enamsoodustused Prantsusmaa jaoks, mis tähendatud lepinguga ka Inglismaale üle lähewad.**

## Läti panganõukogu Tallinna pankade konwerentsi otsused wastu wõtnud.

**8. nowembril wöttis Läti panga nõukogu wastu kõik Tallinna wahaaegjanduse ja pankade konwerentsi otsused.**

## Kurjategijate wäljaandmise leping Ameerikaga.

**8. nowembril kirjutati wälisminister dr. Meli ja Põhja-Ameerika Ühisriikide saadik Colemani poolt Eesti ja Ü.-Ameerika Ühisriikide wahelisele kurjategijate wastastikku wäljaandmise lepingule alla. Lepingu järele kohustuwad mõlemad pooled sellekohase nõudmise põhjal välja andma iga isikut, keda süüdistatakse kuritegudes, mis lepingus loetelduud. Kuid wäljaandmine leiab aset ainult neil juhtumistel, kui kordasaadetud süütegu on karistataw lepinguosaliste seaduste järele wähemalt wangistusega, kas ilma sunnitööta wöi sunnitööga. Wähema karistuse alla kuuluwad kuritööd, samuti ka poliitilisi loodi süütaud ei sigusta wäljaandmist.**

**Wäius osas sarnaneb leping rahwuswahelises wahekorras ettetulewastele sellekohastele lepingutele. Lepingu tegemisel on silmaspeetud mõil maksward seadusi ja leping on sellekohaselt kooskõlastatud. Leping esitatakse wabariigi walitsusele heakskiitmiseks ja Riigikogule kinnitamiseks, mille järele ta jõusse astub.**

## Riigikogu koalitsiooni rühmade esitajate nõupidamine juhatuse asjas.

**Nõupidamine reedel pooleli jäänud.**

Nagu juba eile teatasime, peeti reede päewal Riigikogu koalitsioonirühmade esitajate omawahelisi läbirääkimisi juhatuse asjas, kuhu kogupõllumehed soowi on awaldanud oma esitajaid walida. Päewasel nõupidamisel leitii teatawasti kokku, et Riigikogu esimees oma kohale jääb, kuna teiste juhatuse liigete kohta rühmad oma nõudmiste ja soowidega esinesid. Otsustati õhtul, peale Riigikogu koosolekut, läbirääkimisi jätkata, kuid siis ei tulnud kõik rühmade esitajad kokku ja kes ka tulid, neil puudusid kindlad seisukohad. Nii jäi õhtune nõupidamine ära, kuna järgmise läbirääkimise aeg kindlaks määramata on.

## Eraisikute wabastamine kaitsewäest.

Lähemal ajal miiakse kaitsewäe ajutusteks suurem koosseisude wähendamine läbi. Sel puhul saaks paljud ametnikud teenistusest wabastatud. Küsimuse kaalumisel leiti mitte soowitaw olewat wabastada neid ametnikke, kes end tahawad oma kutsele pühendada. Wabastatud saaks aga eraisikud, kelle asemele siis üle kooseisu jäänud ametnikud määratakse.

# Baieri riigipööre äpardanud.

## Ludendorff ja Hittler wangistatud.

**Baieri seaduslik walitsus Müncheniis korra jalale seadnud ja Hitleri meestel sõjariistad käest ära wöetud. ühendusBerliini ja Müncheni wahel jalale seatud. Kokkupõrkamistel kümmekond inimest surma saanud. Ludendorffi ja Hittleri ootab sõjakohus. üksikasjad mässu käigust.**

Berliin, 9. now. Berliini õhtulehtede teatel on mäss senini ainult Müncheniga piirdunud. Kusagil mujal Baieris ei ole mäss wastukaja leidnud. „Vorwärts'i“ teatel on Pfalzi wöimud telegrafeerinud, et nemad ainult põhiseadusliku riigiwalitsusega koos töötawad ja Müncheni mässuwalitsust ei tunnusta. Pfalzi wöimudeks on Baieri ametnikud.

Ametlikult teatatakse: Kaitseringkonna ülema maja Müncheniis wöeti täna õhtupoolikul wöitluse järele riigitruude wägede poolt mässuliste käest ära. Mõlemal poolel on tühised kaotused. Ludendorff ja Hittler wöeti kinni.

Müncheni mässu pärast wäljakuulutatud ühenduskeeld on jälle ära kaotatud, nii et reisi- ja kaubarongid Berliini ja Müncheni wahel jälle wabalt wöiwad liikuda.

Regenburist teatatakse: Põhiseduslik Baieri walitsus awaldab Regensburi Teatajas seletuse, mille järele ministrid Matt, Meinel ja Krausneck Regensburi on tulnud, et sealt walitsuse asjade ajamist jätkata. Nad tegid Regensburist sõjawäelised ja politseilikud korraldused ning astusid ühendusse Kahriga ja Lossowiga. Ministrid kinnitawad, et Kahri ja Lossowi eilsed seletused on sõjaristade abil wälja pressitud. Need seletused on juba tühjaks tunnistatud. Ministrid seletawad, et põhiseaduslikul walitsusel on rahwa keskel ja iseäranis ametnikkude seas täielik usaldus.

Münchenist teatatakse: Ohtupoolik möödus täiesti rahulikult. Öil wastu reedet arresteeriti Pöhner, kui ka Frick, kes rahwussotsialistide poolt politseipresidendiks oli nimetatud. Kell 11 enne lõunat toodi kommunistlikud ja sotsialistlikud linnanõunikud rahwussotsialistlikkude wägede poolt wägiwaldselt raekojast wälja. Kell 3 peale lõunat oli mäss täielikult maha surutud Müncheni riigitruude wägede ja maapolitsei poolt wäliste jõudude toetusel.

Hoffmanni Korrespondenzi ametlik teade Münchenist ütleb: Wiimaste nädalate korduwatel läbirääkimistel kinnitasid Hittler ja Ludendorff kindral Lossowile ja kolonel Seisserile, et nemad täiesti lojaalseks jääwad. Teisipäewa õhtupoolikul seletas Kahr isamaaliste ühingute juhtidele, et temal on samad eesmärgid, mis ühingutelgi, kuid hoiatas ühtlasi mässukatsete eest, juhtides tähelepanu selle peale, et ta niisugustele katsetele sõjawäelise jõuga peab wastu asturna. Neljapäewa õhtupoolikul tehti läbirääkimisel Kahri, Ludendorffi, Lossowi ja Seisseri wahel nende eesmärkid ühtlus kindlaks, pärast tekkisid aga mõtete lahkuminekud. Neljapäewa õhtul sunniti Kahr, Lossow ja Seisser Hittleri poolt tugewa sõjariistus sõlga abil, kuna neile rewolwrid nina all hoiti, Ludendorffiga ja Hittleriga riigidiktatuuri loomisel kaasa tulema. Lossow ja Seisser andsid wäljapressitud lubaduse kindlas usus, et ainult ühtlase kokkuhoidmise korral wöimalik on Baieri riiklikku autoriteeti alal hoida. Nii said nad tegewuswabaduse, wõtsid walitsuswõimu enda kätte, mobiliseerisid sõjawäe ja politsei ning saatsid kohe wälja sõdetelegrammi, milles mõlemad, Kahr ja Lossow, seletasid, et nemad Hittleri ja Ludendorffi wäljaastumisest osa ei wöta ja selle wäljaastumise hukka mäistawad. Koosoleku ajal Bürgerbräukelleris arresteeriti rahwussotsialistide poolt peaminister v. Knilling ja ministrid Schweyer, Kürtner ja Wuzlhofer. Kuni reede õhtupoolikuni ei olnud weel teada, kuhu nad on wiidud. Reede hommikul awaldas Kahr mässu wastu üleskutse, milles kuulutab, et sõidlased armutalt karistatakse, rahwussotsialistlik töölispartei ning ühingud „Oberland“ ja „Reichsflagge“ laiali saadetakse.

*

Berliin, 9. now. Uuemad sõnumed Münchenist kinnitawad, et Ludendorff ja Pöhner, „Oberlandi“ ühingu juhid, kui ka teised rahwussotsialistide juhid on arresteeritud. Hittler, ehk küll haawatud, on põgenenud. Ühtekokku on mõlemal pool 8—10 surnut. Tänane õhtu möödus Müncheniis täiesti rahulikult. Reichswehr (sõjawägi) ja kaitsepolitsei on täiesti seisukorra peremehed.

## „Nowembri“ kurjategijad.

Berliin, 10. now. Münchenist teatatakse: Siinsed hommikulehed möistawad üksmeelselt hukka Hittleri mässu. Bayerischer Kurier naelutab kinni isikute tegwiisi, kes tagasi ei kohku Saksa rahwast uuesti kodusõta tõukamast. Baieri rahwapartei „Korrespondenz“ seletab, et see mäss on kuritegu, mille kõiki tagajärgi praegu weel ei saa ette näha. Seades oma juhtsõnaks „kättemaksu nowembri kurjategijatele“ olewat Hittler ja Ludendorff nüüd ise nowembri kurjategijateks saanud.

## Wastuseks „Post.“ tundmatule toimetusliikmele, kes minuga waidleb.

Teie eksite, austatud härra, kui arwate, et mina kõiki „Post.“ artikleid J. Tõnissoni arwele panen. Just teie leheS on wiisiks iga artikli puhul, mis meie lehes ilmunud, hr. prof. Piip'ile kallale tungida, isegi siis, kui artiklil autori nimetähed all, nagu hiljutisel „Ad.“ artiklil (waata „Post.“ nr. 299). Kui sündmatuid tagajärgi kätte wöib saada iga artiklit teatud nimega kokkukõlla seades, seda tahtsin teile näidata oma lõpulauses, mida kirjutasin „Post.“ wöitluswiisitarwitades, nagu seda ka samas artiklis ära ütlesin. Uskuge, et kui „Postimehes“ õigus on toimetusliikmeil oma seisukohta awaldada teravaksläinud päewaküjimuse kohta, siis sama õigus ka meie lehe toimetusliigetel ja kaastöölistel olla wöib. Loodan, et see wäikene märkus teile õpetuseks on ja mul tarwilik ei ole tulewikus iga „Post.“ ilmunud artiklit lugupeetud Riigikogu esimehe nimega ühendada, mis ju enesest wäga pikantseid tagajärgi wöiks anda.

A. S.

## Laura wenelased Lätiga ühinemise wastu.

**Eesti-Läti lepingu põhjal läheb teatawasti üks osa Laurast Lätile. Tähendatud maa-alal asub umbes pooteist tuhat wenelast. Nagu niiid teadwalt poolt kuuleme, on otsus osa Laura äraandmisest Lätile wenelaste keskel ärewust sünnitanud. Wenelased ei taha ningil tingimisel Läti alla minna. Korjatakse sellekohase protesti jaoks allkirjasid, on isegi saadikuid saadetud Tallinna Riigikogu Wene rühma seisukorraga tutwustama. Lätiga ühinemise wastu on wenelased peaasjalikult majanduslistel põhjustel. Praegune Laura piir Lätiga on loodusline piir, sest kohe piirilt — Läti pool — algawad läbipääsematud sood. Läti alla minnes oleks wenelaste jaoks majandusline kehkõht Marienburi, kuhu aga ainult talwel ligi pääseb, — kuna muul ajal Lätiga läbikäimisest soode pärast juttugi ei saa olla. Et hobuserauda osta, selleks sõitku inimene Eestisse, muust rääkimata. Edasi närwerib wenelasi weel see asjaolu, et neid Petseri kloostrist ära lahutatakse. Riigikogu Wene rühm tahab Eesti-Läti lepingu ratifitseerimise korral Riigikogus Laura ühendamise wastu Lätiga eitawale seisukohale asuda.**

## Kolme rahaministri konwerents.

„L. Postneis“ kirjutab: Läti rahaministeerium kawatseb kokku kutsuda Riias Läti-Eestija Leedu rahaministrite konwerentsi. Konwerentsi ülesanne oleks luua kolme Balti riigi majandus-rahalist liitu. Kui läheks korda põhimõttelik. kokku leppida, siis ajutatakse eraldi komisjonid, mis ühtlustawad kolme riigi maksusid, raudteebariife, aktsiisid, riigi monopoole jne. Kawatsuse järele tuleks nõnda nimetatud tollide segakomisjon ainult peale konwerentsi kokku.

## Kaubalepingute sõlmimised wälisriikidega.

Eestis on praegu ees terwe rida kaubalepingute sõlmimisi, mille teostamisele lähemal ajal kawatsetakse asuda. Esimeses järjekorras on ette nähtud lepingute sõlmimised Norra, Helweetsia ja Itaaliaga, kuna Tšeheo-Slowakkia kaubalepingus praegu mõnesuguste paranduste tegemine teoksil.

Töösturite ringkondadest on soowi awaldatud, et kaubaleping saaks sõlmitud ka Jugo-Slaawiaga. Kuid siin on kaunis tuntawad raskused ees, nimelt pole Jugo-Slaawia Eestit weel tunnustanud.

## Sõjaministeerium riigikontrolli põhimääruste kohta seisukoha wõtnud.

Hiljuti töötati wälja ja esitati Riigikogule riigikontrolli põhimäärused. Asja arutamise juures leiti tarwilikuks neid ministeeriumitele arwamise awaldamiseks saata. Sõjaministeeriumis wooduste töö jaoks erikomisjon, kes wäljatöötatud põhimäärustes kuigi palju muudatusi läbi wiia tarwilikuks ei pea. Leiti ainult, et eelkontroll tuleks kõwendada wõrreldes sellega, mis kawatsetud.

## Sõjaministeeriumis rida seadusi ja seadlusi wäljatöötamisel.

Käesolewal ajal on sõjaministeeriumis wäljatöötamisel rida seadusi ja seadlusi. Lõpukorral on üleajateenijate allohwitseride paiuki seadus, mille wäljatöötamisel peaasjalikult Prantsuse ja Rootsi seisukohad aluseks wõetud. Seadlustest wöiks nimetada: ohwitseride ettewalmistuse ja komplektteerimise seadlus ja üleajateenijate ning ajateenijate allohwitseride teenistuse käik.

## Wõi wäljawedu Eestist.

**Kümne kuu jooksul wälja weetud ligi 130.000 puuda. üle poole wäljaweetawast wõist läheb Rootsi.**

Andmete järele on aasta algusest peale kümne kuu jooksul Eestist wälja weetud 129.123 puuda 6 naela wõid brutto kaalus. Sellest arwust on 80.393 puuda 14 naela weetud Rootsi, 40.230 puuda 24 naela Inglismaale, 8100 puuda 2 naela Daani, teistesse maadesse aga märksa wähemal arwul. Nagu sellest andmestikust näha, weetakse Rootsi üle poole kõigest Eesti eksporteeritawast wõist. Sealjuures weetakse Inglismaale umbes 50 protsent sellest, mida Rootsi saadetakse. Põhjuseks on muidugi rasked transportolud Inglismaa ja Eesti wahel.

Wõrreldes läinud aastaga, on wõi wäljawedu õige tuntawalt suurenenud, sest läinud aastal on 10 kuu jooksul wälja weetud ainult 52.333 brutto puuda, kuna tänawu see kaks korda suurem on.

Wiimase oktoobrikuu jooksul on Eestist wälja weetud 13.371 p. 31 n. wõid; sellest suurem osa Inglismaale ja Rootsi.

Wõi wäljawedu alal tegutseb kõige energilisemalt põllumajand. keskühisus „Estoonia“, kelle peale umbes 50 protsent terwest wäljaweost langeb. Järgmine suureksportöör on Einpaul, kelle wäljawedu wiimasel ajal mõnedel põhjustel langema on hakanud.

## Standard-pakkide saatmine Wenemaale Punase Risti kaudu 10. skp. lõpetud.

10. skp. sai Punase Risti peawalitsus Nansseni komiteelt Riiast, teate, et standard-pakkide saatmine Wenemaale 10. skp. peale, lõpetatakse, mille tõttu ka Punase Risti peawalitsus enam tähendatud pakke wastu wõtta ei saa. Seni wastuwõetud tellimised pakkide peale on kõik Nansseni komiteele edasi saadetud.

## Kaubandusministeerium ei näe kardetawat wõistlust lätlaste poolt Lõuna-Eestis.

**Ministeeriumi wastus Börse komitee märgukirja peale.**

Mõne aja eest esines Börse komitee kaubandus-tööstusministeeriumile märgukirjaga, kus tähelpanu juhitakse selle peale, et lätlased meie kaupmeestele kardetawad wõistlejad L.-Eesti turgudel (Walgas, Wõrus, Petseris jne.). Juhitakse tähelpanu asjaolude peale, et Riia kaudu kaupade wedu Lõuna-Eestisse odawam, kui Tallinna kaudu. Kõige pealt on raudtee Tallinnast Walka 100 kilomeetri wõrra pikem, kui tee Riiast Walka. Riias on tööliste palgad märksa odawamad kui Tallinnas. Sadama artelli ja muud maksud on Riias madalamad kui Tallinnas. Peale selle annab Läti walitsus transitikauba weo juures teatud soodustusi. See kõik wõimaldab Läti kaupmeestele odawamalt kaupasid Lõuna-Eestisse turule saata, kui meie omamaa kaupmehed. Märgukirja kohta on kaubandusministeerium oma seisukoha wõtnud ja wastuse Börse komiteele ära saatnud. Ministeerium leiab, et praegusel ajal wõistlus kardetaw pole ning weel mõnel põhjusel ajakohane pole sellest küsimusest juttu teha. Sellepärast ei leia ka ministeerium tarwiliku olewat Läti kaudu transitikaupade sissewoole takistusi teha ega tollisid tõstu.

Statistiliste andmete põhjal on Lõuna-Eestisse käesolewa aasta esimese 6 kuu jooksul Riia kaudu järgmiselt kaupe sisse weetud. suhkrut 1487 puuda, soola 9.088 pd., heeringaid 2.932 pd., wärwe 72 pd., metalle 9.850 pd., metallkaupe 16.188 pd., masinaid ja põllutööriistu 6.222 pd. Seega kokku 45.839 pd. See oleks 0,5 protsenti terwest poole aasta sissewoost.

Wõrreldes läinud ja käesolewat aastat, on transitikaupade sissewedu Läti kaudu suurenenud 15 protsendi wõrra.

## Kaitsewäelaste wormi tarwis walitud Inglise rohekas kaitsewärw.

Kaitsewäelaste wormi küsimus, mis laua nihkumata paigal seisnud, ligub wiimasel ajal õige kiwelt lahendamise poole. Üksikuid põhipunewaid küsimusi on wabariigi walitsus laalunud ning tarwilised otsused teinud. Nii on otsustatud Saksa wälisjahalli wormi asemele tarwitusele wõtta Inglise rohekas kaitsewärwi munder. Ka jääb Inglise munder üldjoontes muutmata.

Wastawalt wabariigi walitsuse soowiawaldustele ja seisukohtadele, on wormi komisjon töö jatkanud. Endises kawas on wäikesed muudatused ette wõetud. Neist wõiks nimeatda järgmisi: ametnikud, edaspidi administratiiwmajandus ohwitserid saaks teenistuse ajals ka sinised püksid. Üleajateenijad allohwitserid saaks sinised püksid esilise wormi juurde.

Ära jääks ainult teenistuse püksts suures landis.

## Üleajateenijad allohwitserid saadetakse täienduskursustele.

Üleajateenijate allohwitseride teadmiste täiendamiseks korraldatakse sõjaministeeriumi poolt 6-kuulised kursused. Praegu on juba esimene kursus käimas. Täienduskursused kestakse umbes 2 aastat, mis ajaga kõik üleajateenijad kursustel läbi käia suudawad.

## Olikiwi sisaldawate maa-alade riigile seisterweerimine ja põlewkiwi töötustele kontsessioonidena wäljaandmine.

Riigi põlewkiwitöötuse põhimäärustele alusel esitas kaubandustööstusministeerium hiljuti Wabariigi walitsusele määruse eelnõu kinnitamiseks, mille järele Wabariigi walitsus Wirumaal teatawad maa-alad põlewkiwi töötusele ekploateerimiseks riikliie maatagamarana eraldab.

Üleüldises joones on põllutööministeerium määruse eelnõuga pärt, kuid silmas pidades, et riikl. põlewkiwitöötuse jaoks seisterweerida kawatsetawa maa-akal üle kõrne riigiasjanduse on, peab põllutööministeerium tarwilikiks, et määrustes ettenähtud oleks wastaw täiendus, mille järele ka maapinnal kasuawate wiljade nõrkumiste ja häwitamiste eest kahjumaksmine oleks ette nähtud.

## Tartu ülikooli ja Tallinna tehnikumi keemia osakondade küsimuse lahendamiseks ministeeriumidewaheline komisjon määratud.

Teatawasti on ka arutelodes palju waietusi tekitanud keemia osakonna küsimus, kuna mõlemad — ülikool ja tehnikum, nimetatud osakonda enda juurde soowiwad. Riigil läheks aga kahe õpeasutuse juures keemia osakonna ülewalpidamine liig kulukaks.

Nüüd on haridusministri ettepanekul wabariigi walitsus segakomisjoni määranud haridus-, kaubandus-tööstus-, põllutöö-, raha-, teede- ja töö-hoolekandeministeeriumi esitajaist, kes Tartu ülikooli ja Tallinna tehnikumi esitajatega keemia osakondade arendamise küsimused läbi harutaksid ja sellekohase ettepanekuga, küsimuse lõpuotsuks otsustamiseks, wabariigi walitsusele esitekksid.

Kuuldawasti astuda komisjon kokku juba tulewal teisipäewal 15. skp. wg.

## Õpilaste ajapikenduse küsimus.

### Konserwatooriumi õpilastele antakse ka ajapikendust.

Senini maksiwa määruse järele saawad kaitsewäe teenistuse kohuslised õpilased teatud wanuseni ajapikendust. Nii antakse ajapikendust: kesskooli lõpetamiseks kuni 24 aastani, ülikooli lõpetamiseks : 4 aast. teaduskonna peal kuni 27 aastani, 5 aast. kursuse teaduskonnas kuni 28 a.,; neile, kes ülikooli juures ehk wäljamaal teadusliku töö tegemiseks wälja walitud, antakse ajapikendust kuni 30 a.

Senini olid aga konserwatooriumi õpilased wäljaspool määrust. Hiliuti esines haridusministeerium wabariigi walitsusele ettepanekuga ka konserwatooriumi õpilastele ajapikendust anda.

Küsimust on sõjaministeeriumis kaalutud ning wõimaliku leitud tähendaud õpilastele ajapikendust anda.

Ajapikendust sakas konserwatooriumi õpilased, kes kesskooli lõpetanud kuni 26 a. wanadusesni, kes aga kesskooli lõpetanud ei ole, ainult 24 a.

Sõjaministeeriumi seisukoht esitatakse homme wabariigi walitsusele.

## Wõihinnad ilmaturul langemas.

### Eesti wõi Londonis maksab 186 sh.

Nagu andmed näitawad, langewad wõihinnad juba nelja nädala kestusel ilmaturul järjekindlalt. Ka Eesti wõi hinnad näitawad ühtlt tendentsi langemise poole; seal juures piisib hutwitawalt erbine wahekaud Eesti ja Läti wõi hindade wahel — nimelt on langemise peale waatamata Eesti wõi endiselt 2 sh. Läti wõist kallim, ja seda kõige nelja nädala jooksul, mille kestusel langemine ilmaturul märgataw.

Praegu on Eesti wõi hind Londonis 186 [illegible]

## Wiljandi E. haridusseltsi tütarlaste gümnaasiumi 15 a. tegewuse

### ja uue koolihoone pühitsemise pidustus.

(Traadi teel — meie kaastööliselt.)

Pidulik aktus Wiljandi Eesti haridusseltsi tütarlastegümnaasiumi 15 aastase tegewuse mälestamiseks ja maja õnnistamiseks oli laup. 10 now. kell 12 lõunal. Rahwast oli rohkesti osa wõtmas. Alustati kahe waimulikku laulu ettekandmisega, millele järgnes pastor Lattiku waimulik kõne.

Koolitüdrukute koor kandis ette K. A. Hermanni laulu „Tähtpäew“. Selle järele andis kooli direktor hra Warik kooli 16 a. tegewuseest pikema ülewaate, kuna haridusseltsi esimees past. Lattik seltsi tegewuseest ja koolimaja ehitamisest ülewaate andis.

Sellele järgnesid tervitused kõikide Wiljandi kesk- ja algkoolide juhatajate poolt, õpetajate liidu poolt hr. Orrik, Tartu noorsoo kasvatuse seltsi ja E. tütarl. gümn. poolt Ed. Schönberg. Rohkesti saadetud oli tervitustelegramme. Tuletati meelde kooli direktori tegewust ja annetati temale õige palju lillesid. Samuti palju lillesid said dir. proua Warik ja õp. Siimer, kes kooli algusest peale kuni seni, s. o. 15. aastat seal töötanud. Aktus lõppes riigihümniga.

## Kanamunade wäljawedu Eestist käesolewal aastal.

Munade wäljawedu on wõrdlemisi elaw käesolewal aastal, selle peale waatamata, et Eestis sulaloomade kasvatus kuigi kõrgel järjel ei seisa. Esimese kümne kuu jooksul on wälja weetud 5.114.940 muna, kuna asjatundjate esialgse arwamise järele wast ainult terwe aasta jooksul nii palju oleks wõidud wälja wedada.

Witmase 10 päewa jooksul on weel wälja weetud 157.000 muna, mille tagajärjel wõib arwata, et aasta jooksul wäljaweetud munade arw 5.500.000—4 miljonini wõib tõusta.

Kõige rohkem munc weetakse Eestist Rootsi; arwustiku järele käesolewa aasta 10 kuu jooksul 2.765.740 muna Teisel kohal on Inglismaa, kuhu weeti kõigest 61.200 muna.

## Uued kesskooli õpejõud.

Tartu ülikooli juures korraldatud kesskooli õpetajate kutseeksami komisjonis on kesskooliõpetaja 2. liigi kutseeksami sooritanud: Marta Rosenberg, Irmengard Pogranitchnaja, Minna Perlus ja Ida Saks, kes haridusministeeriumi poolt wäljaantawate kutsetunnistuste põhjal kesskooli õpetaja 2. liigi kutseõigused omandawad. wg.

## Wäljamaalaste õpemaksu alanduse kohta märgukiri Saksa haridusministeeriumile.

Meie lehe 25. okt. s. a. numbris tõime teate wäljamaalaste kõrgendatud õpemaksu kohta Saksamaa ülikoolides, mis kehtemaid Eesti üliõpilasi sunnib Saksamaal õppimist katkestama. Mõned üliõpilased ongi juba Prantsusmaa ja Ungari ülikoolidesse üle läinud. Sarnane üleminek on aga raskendatud ja pikendab õpetegewuse lõpetamist.

Silmas pidades üliõpilaste raskel seisukorda, ja et kõrgema tehnilise hariduse saamine kodumaal wõimata, on haridusministeerium wälisministeeriumi kaudu Saksa haridusministeeriumi poole pöörnud, et Eesti kodakondsusest, kui mõõdu waluuta maa üliõpilaste õpemaks alandataks wastawalt õpemaksule, mis Saksa kodanikud Tartu ülikoolis maksawad, s. o. 60 proc. wähem kui oma riigi kodanikud.

## Teise eest wangis ja waletunnistuseandja.

1920 aastal mõisteti Wigalas elutsew Mari Kajak rahukogu poolt wangi, missugust karistust ta 1. detsembril samal aastal istuma pidi hakkama. Et Kajak ise istuma ei tahtnud minna, siis saatis ta oma eest sugulase Turtsa, kelle wangiviiad ka wastu wõtsid. Jaoskonna politseiülem, kes kumbagit ei tunnud, wõttis Turtsa Kajaku eest wastu ja saatis wangimajja. Turtsa istumise ajal juhuse wanginõojas sündmus, millest temal kui Mari Kajakul hiljem kohtus tunnistajana esineda tuli. Et kohtusse ilmumisest wabaneda, tegi Mari Kajak enese haiseks, mille pärast rahukohtunik kohapeal pidi sõitma teda üle kontrolima. Turtsa seletuste põhjal andis Kajak siis wande all tunnistuse, mille tõtu mitu inimest wangi mõistsi.

Nüüd on awaldatuks tulnud, et Kajak sugugi oma karistust istunud pole ja sellep. tunnistuse annud asjaolude üle, mida ta sugugi näinud ei ole. wn.

## Rahwuswahelised maadluswõistlused „Kalewis“.

Eile õhtul algasid „Kalewi“ seltsimaja suures saalis sama seltsi poolt korraldatud rahwuswahelised maadluswõistlused. Osa wõtawad 33 paremat maadlejat, nendest 1 sakslane ja 3 lätlast. Maadlused kestawad täna edasi.

# Paawsti saadik Antonino Zecchini.

### Ta isik ja ta muljed Eestist

(Jutuajamine saadikuga.)

Läinud reedest laadik wiibib Tallinnas Rooma-katoliku paawsti saadik ülempiiskop Antonio Zecchini. Et Katoliku piiskop Eestis üldse haruldane nähtus, ertii aga käesolewal juhtumisel, kus tegemist otsekohe paawsti saadikuga, — siis on ühenduses temaga külaskäiguga linnas kaunis kõmulised kuulduseid liikuma hakanud, iseäranis sest ajast, kui ülempiiskop Riigiwanemale ja wälisministrile wisiite tegi.

Ühenduses kõigi nende kuuldustega oli meie lehe toimetuse liikmel ülempiiskopiga juttuajamine.

Ülempiiskop ajab Mereprieesteel, kohaliku katoliku kogudusе esimehe konteris. Wastuwõtmise tundidel pakub ootamise aeam katoliku kiriku autoriteedi mõttes wäga iseloomulikku pilti. Peale kohalikude katoliku tegelaste wõib siin kohata wälisriikide saadikuid ja nende sõhemaid kaastöölisi. Waikselt ja kannatlikult oodetakse üüha isa esitaja jutule pääsemist. Aukartusega laseb jutulesoowija, seisuse poole waatamata, ülempiiskopi ette ühe põlwe peale õnnistuse saamiseks ja suudleb piiskopi ametimärki, musta kiwiga sõrmust, mis ülempiiskopil paremas käes. Ülempiiskop ise on üleni punakasviolett kuues ja samawärwilises müütsikses. Keha ümber helepunane wöö. Rinnal kuldketi otsas kuldrist.

Ülempiiskop on keskmise kasuwuga, prillides ja — nagu kõik katoliku waimulikud — pügatud näoga tüüpiline itaallane, kellele wõõrmuse järele üle 40 a. kuidagi ei wõi anda, kuigi tal tõelisest ligemale 60 a. seljataga. Kuni piiskopi ametini on ta kanonlise õiguse ja Kreeka ja Ladina keelte professorina töötanud ja on usuteaduse doktori aukraadis. Wastuwõtmisel on ta üllilahke, sõbralik, lihtne ja rahulik, kuid lühes seega ka kogu oma ülesastumises majesteetlik.

Küsimise peale tema sõidu ülesannetest Eestisse, — seletab ülempiiskop lahkesti, et ta siin wiibib seekord mitte üüha isa ülesandel, waid oma algatusel. Nimelt on tema paawsti kirikline saadik (delegato), mitte aga diplomaatiline esitaja (nuntius) — Leedu, Läti ja Eesti jaoks, kuna temal alaline asukoht Kownos on. Poliitiliste küsimustega wõib ta ainult paawsti eri-lubaga tegemist teha.

Oma ametis on ta juba läinud aasta lõigeset sõidult.

Selle eel on ta Balti riikides — ka Eestis — wiibinud, et tutwuneda riikidega, kus temal tuleb teenida.

Tänawune sõit Eestisse on temal poolt ära-mõõdetud järjekorraline külaskäik katoliku kogudustele ja Wabariigi walitsusele.

Heameelega konstateerib ülempiiskop, et Eestis katoliiklaste olukord palju soowida ei jäta ja, silmaspidades Wabariigi põhiseadust, — nende usuline elu ka tulewikus wõib loomulikult areneda.

Mis puutub sellesse, nagu määratakse Eestisse alaline paawsti saadik, — siis tähendab ülempiiskop, et see küsimus täiesti enneaegne on ja selle teostamiseks wähematki tarwidust pole. Sest senised kogemused on näidanud, et ta ka Kownost jõuab oma saadiku kohustusi 3 riigi kohta täita. Temal alaline wiibimine Kownos on seletatam sellega, et seal kõige rohkem katoliiklasi, nii et tal seal abiks weel 2 piiskopi on, kuna Lätis 1 piiskop, kes ka temale allub.

Lõpuks awaldab ülempiiskop oma muljed Tallinnas. Siin leeb elu, mis annab tunnistust rahwa wisast ja energilisest töötõlmest ja suurest tahtmisest üles ehitada iluja ja armsana oma wäikse isamaa. Ja kui eelnuise aastaga tänawust aastat wõrrelda, siis leiab ülempiiskop, et siin tunnetatakse edu on märgata, milleks ta ka Eesti rahwale kõigeparemat õnne soowib.

—

## Wiimased teated Baierist.

Berliin, 10. now. Münchenist teatatakse: Baieri peaminister Knilling, ministrid Schweyer ja Wutzlhofer, kui ka mitmed juhtiwad ametnikud, kes rahwussotsialistide poolt wangistati, on jälle wabastatud. Seniini on mässul 12 surmaohwrit. Hitler on käest kergesti haawata saanud. Temal asukoht an praegu teadmata. Kuuldawasti on ta oma salgaga idapoole läinud. Ludendorff andis ausõna, et temal selle asjaga enam tegemist ei tee, mispeale ta wangist wabastati. Ludendorffi ülekuulamine esimese riigiprokurröri poolt on juba alganud. Peaaegu kõigilt rahwussotsialistidelt on juba sõjariistad ära wõetud. Eile oli ainult üheś kohas werine kokkupõrge kaitsepolitsei ja rahwussotsialistide wahel. Mitmed kaitsepolitseinikud said raskeid wigastusi.

Berliin, 10. now. Münchenist teatatakse: Ruhr laskis üles lüüa kuulutused, millest teatatakse wäljakohtute asutamisest. Kella 8-st õhtul kuni kella 5-ni hommikul on liikumine nulitsatel keelatud. Teatrietenduseid ja kontserdid on esialgul ka keelatud. Awalikud kohad peawad oma uksed kell pool 8 õhtul kinni panema. Eta.

## Pfalzi lahkulöömine.

Berliin, 10. now. Landaus on reede õhtul moodustatud autonoomse Pfalzi walitsus Heinz-Orbise juhatusel. Prantsuse patrullid kätwad linna mõõda. Seisukord peetakse kriitiliseks. Eta.

## Saksamaa sõjalise kontrollkomisjoni wastu.

Berliin, 10. now. Märgukirjaga 3. oktoobrist pani liitriikide saadikute konwerents Saksa waelitsusele ette wõimaldada liitlaste sõja kontrollkomisjonile, millest Prantsuse ja Belgia ohwitserid osa wõtad oma tegewust Saksamaal uuesti alata. Nõuab seletab Saksa walitsus oma wastuses, et Saksamaa praeguse sisepoliitilise seisukorra juures sellitaks kontrollkomisjoni tegewuse uuesti algamine wahejuhtumiste hõõawhtu, kui ka sise- ja wälispoliitilisi raskusi ja palub saadikute konwerentsi oma nõudmist edasi lükata. Eta.

## S. S. S. R. k. täidesaatwa komitee istang algannud.

„Iswestija“ teatel algas Moskwas 6. skp. nõukogude wabariikide liidu keskuõidesaatwa komitee istangiärk. Päewakorras on: 1) seadus liiduwõimu keskorgaanide loomise kohta; 2) seadus liidu üldkomissariaatide kohta (wälis-, sõja-, wälislaubanduse, transpordi ja post-telegraafi komissariaadid); 3) seadus liidu direktiiw-komissariaatide kohta (ilem majandusnõukogu, toitlus-, töö- ja rahakomissariaadid ning riigikontroll); 4) ajutine määrus kogukondliste eelarwete kohta; 5) aruanne riigitöötuse seisukorrast; 6) seadus liidu kõrgema kohtu loomise kohta; 7) rahwakomissaaride nõukogu poolt esitatud dekreetide wastuwõtmine ja 8) Soome-Wene lepingu ratifitseerimine laewaõõidu kohta Neewa jõel. Eta.

## Eesti saadik Poola presidendi jutul.

Warssawist teatatakse, et Poola president Wojcechowski on Eesti saadiku Dr. Leppiku 7. novembril eraudientsile wastu wõtnud.

## Asjatundjate komisjoni asutamise mõte nurja läinud.

London, 10. now. Washingtonist teatatakse: Briti-Ameerika lawa asjatundjate komisjoni asutamise kohta Saksa maksuwõime uurimiseks on Prantsuse seisukohawõtmise järeldusel tühja aetud, nagu riigidepartemangu poolt awaldatud wastest selgub. See teadaanne awaldati pärst riigisekretäär Hughesi ja Prantsuse saadiku Jusserandi teistkordset läbirääkimist ja pärast seda, kui Walgest Majast oli teatatud, et president Coolidge arwates on kasuta ette wõtta Saksa maksuwõime piiratud uurimist, nagu Prantsusmaa seda soowib.

## Riias kommunistide sõjariistade ladu awalikuks tehtud.

8. nowembril leidis Läti politsei salajase kommunistide sõjariistade ladu. Ladus oli suur hulk igasuguseid lõhkeaineid. Ühenduses sellega wangistati terwe rida isikuid.

## Soome suurim kultuur-toetuskapitaal.

### Soome Alfred Nobel — Alfr. Kordelin. Waeseft meremehe pojast miljonäärks. 100.000-margaline autaju komponist Jean Sibeliusele.

6. now. olt Soomes Alfr. Kordelini asutatud toetuskapitaalist summade jaganine. Jagatud kogusumma suurus oli 1.600.000 Soome marka. Sel aastal anti esimest korda auasuna wälja 100.000 marka. Selle au osalejeks sai kuulus Soome helilooja Jean Sibelius. Teised juunmad läksid majanduse, kunsti ja teaduse toetamiseks mitmesuguste abirahade peale.

Kapitaali asutaja, Alfr. Kordelini elukäik on omapärane ja huwitaw. Ta sündis waese merimehe pojana. Isa oli alati merel, ema suri, kui poeg 4-aastane oli. Waeselapsena ei olnud tal wõimalust enesele rohkem haridust saawutada, kui algkooli kaks klassi. Isa pani ta puutepa ametit õppima, kuid poisile ei meeldinud see. Alfr. Kordelin oli ärimees „jumala armust“. Oma karjäär algas ta rändawa kaupmehena. Hiljemini avas temа oma kauplus, mida wärsti laiendama pidi. Suurepärase osawusega töötades saawutas temа wärstigi suure rikkuse. — Kuid igatsus kõige ilusa järele, millest temal kodus aiati puudus olnud, pesitses osawa ärimehe põues. Kunstimõõtustel, kontsertidel, ooperis ja teatrites olt Kordelin alaline wõõras. Suure energiaga ja püüdusega püüdis temа oma puudulikku haridust täiendada. Igal pool kultuuri alal, kus abi tarwitati, olt temа walmis helde käega aitama. Lääne-Soome ehitas ta suurepärase lossi, millest temа täielikku kunstitempli tahtis luua. Kuid 1918. a. mässu ajal tapsid punased suure heategija oma mõisa sigidal ära.

Oma kümnetesse miljonitesse ulatawa rikkuse määras temа kultuuriliseks toetuskapitaaliks. Kapitaali peajoon ja wõsmärk on Soome rahwuslise kultuuri toetamine. Tänawu jagatud summade suurus kõikus 2000—60.000 Soome margani. Peale kunstnikkude ja teadlaste on abirahasid jagatud ajakirjanikkudele, noorsoo ühingutele, wõimemaapidajate keskliidule, Soome-lapsi sõjale jne.

# Kaerdkäigud Aseri

## Minister Ips

### Waikus ja nende katsed, t Hooldamine. Peakoosolek aktsionäärid. Riigik

Keeruliste, waremalt meie poliitikute jes tundmata mahinatsioonide järele m Ipsbergi ärategewuse kaitseks, misinare lele härrale ja tema äriõpruskonnale l seisiwad „Päewaleht“ ja „Kaja“ neile kasimatusega meie lehele ja ministrite ä wuse wastastele kallale tungisid, püüde wiisil tõsiasjade pealt tähelpanu õõrwa tida, — kõige selle järele on wabariigi kus lõpuks ometi parlamendi enamuse meeleoluga arwestanud ja hr. Ipsbergi mispalwe Riigikogule esitanud. Et Rii minister Ipsbergi rahuldustundega wabastab, selles ei tohiks olla kahtlust.

Kahtlemata on sellega tunnaw osa p sest, mis mitte üksnes parlamendi ja suse ringkondades, waid ka seltskonnas rite ärategewuse küsimuse ümber oli te kustunud ja riikliselt tegutsewad rühm Riigikogus wõiwad rahulikumalt teid o leida nende aluste kõwendamiseks, mis n mises nii tarwilikud, arwates sinna h head wahekorda koaleerumud rühmade ja walitsuse autoriteedi hoidmist.

Kõige pealt tuleb aga küsimuses, mi sõnaga: „minister ja äri“ nime täielik selgus nõutada ja kindel seisukoht Asja lõpetatuks tunnistamine minisitri misega tähendaks seismajäämist poolte selle tagajärjel wõikid warem-hiljem puhkeda uued, wõib olla, weel halwem dused, mis wõiksid saatuslikuks s rahwale.

Waatame lähemalt Aseri tsemendi asja, millega minister Ipsbergi nimi wus seotu. Koerdkäikudest, mis selle t asutuse ümber meie isefeistuse päewil puudus senini kindel ülewaade, nüüd saadud materjaale, mis wõimaldawad lõpuni wiia.

Arenemiskäigust saame järgmise Ülewõtte.

### Aseri tsemendiwabrik

on wenearegse aktsiaseltsi omandus. S hikapitaal oli Wene ajal 12.000.00 (kaksteistkümmend miljoni) rubla. O waranduste asus Wenemaal. Aseri mis Eestis asub, on 1916. aasta arv rele wäärt 4.220.434 rubla 71 kopik

Wene rewolutsiooni, nimelt enam pöörde järele sattusid kõik aktsiaseltsid ka aktsiaselts „Aseri“, wõimatusse da. Kuna üks osa aktsiaid rewolutsi tus Wenemaal ära hätwitati ja mitm teel kadunna läks, on wabriku tõelikk nikkudel, igatahes nende enamusel, mata raske oma õigusi selgitada ja on

# Juutide rüüstamine Ber

**Suured rahutused Berliinis. Mitmes linnaosas rüüstatud rida kauplusi ja nete poode. Wiha juutide wastu. Si mised erakorteritesse. Tormijooks börse peale. Miitingud tänawail.**

Berliinis üldisesti wõga ärev

(Meie erikirjasaatjalt Berliinis

Kui tänasest on teated jõudnud lehtedesse Berliini rahutujisi, toiduaine lustesse sissemurdmisest jne., siis on nud peaaegjalikult aimuli üksikud ju tõõliste linnaosades ja kahjukannat wõrdlemisi wähe. Ja on selge: mi Berliinis, Saksamaa keskwalitsuse tse see on saatuslik kogu Saksa rahwale.

Aga langeb marga kurss pead p paneva kiirusega ja ühes sellega tõu tunnist elukallidus. Kel weel eile o mõni miljard Saksa marka, siis ei dega täna osta ei weerand naela m pooli liitrit piima ega muud kõige jalisemat. See teeb kulgad ärewaks. iriime näljane, siis ei hooli ta m kannatada, waid sirutatakse käsi sinna bagi wõrta on.

Täna on esmaspäew. Hommikul läeb uued toiduainete hinnad: pätt miljardi! Olin parajasti teel läbi tsentrumi, käratsewaid naisi on uste taga sabas sajad. Ei jatku raha wilku osimiseks. Siinamised ja jõu ses küüdi: kauplejad, pagarid, juudi teised, kes midagi müüwad. Miks p gima, mitu peame kannatama alato kauplustes weel toiduainete wirnad tawad hüüded siit-sealt. Naistele weel teised kõõta ja teenistusta ini kõlisedes ülalate sisse waatawad, mis juhtub, mis kätte saadakse.

Esimene samm on astutud. Wah liitsinik on jõuetu korda jalule sead tungitakse riide ja jalanõude mag Läbi uste ja akende pillutakse tänav kangaid. Ootajaid ja saagiotsijaid o Kuid seejuures ei tülitseta. On juba mehi, kes arutawad kangaid ja

# ...outno Zecchini.

## ...jed Eestist

...dikuge.)

...isse, — seletab ülempiiskop lahtiesti, et ta ...wibib seekord mitte piiha isa ülesandel, ... oma algatusel. Nimelt on tema paawsti ...line saadik (delegato), mitte aga diplo...atiline esindaja (nuntius) — Leedu, Läti ...Eesti jaoks, kuna tema alaline ametikoht ...nos on. Poliitiliste küsimustega wöib ta ...lt paawsti eri-lubaga tegemist teha.

...Oma ametis on ta juba läinud aasta sügi...saadik.

...Selle eest on ta Balti riikides — ka Eestis ...wibinud, et turvuneda riikidega, kus te... tuleb teenida.

...Tõenäoline sõit Eestisse on tema poolt ab... järjekorraline külaskäik katoliku kogudus... ja Wabariigi walitsusele.

...Seoseldes konstateerib ülempiiskop, et ...is katoliiklaste olukord palju sootsida ei ... ja, silmaspidades Wabariigi põhiseadust, ...nende usuline elu ka tulewikus wöib loo...kult areneda.

...Mis puutub sellesse, nagu määratakse Ees... alaline paawsti saadik, — siis tähendab ...piiskop, et see küsimus täiesti enneaegne ...a selle teostamiseks wähematki tarwidust ...

Seist sensed kogemused on näidanud, et ...Konwrost jõuab oma saadiku kohustusi 3 kohta tüita. Tema alaline wiibimine ...nos on seletataw sellega, et seal kõige roh... katoliiklasi, nii et tal seal abiks weel 2 ...ovi on, kuna Lätis 1 piiskop, kes ka tema... lub.

...Lõpuks awaldab ülempiiskop oma muljed ...innas. Siin teeb elu, mis annab tunnis... rahwa wisalt ja energilisest töötõlmest ja ...est tahtmisest üles ehitada ilusa ja armsana ... wäikse isamaa. Ja kui eelmise aastaga ...wust aastat wõrrelda, siis leiab ülempiis... et siin tuurtowalt edu on märgata, milleks ... Eesti rahwale kõigeparemat õnne soo...

—

## ...iatundjate komisjoni asuta...mise mõte nurja läinud.

...London, 10. nov. Washingtonist teatakse: ...Ameerika kawa asjatundjate komisjoni ...mise kohta Saksa maksuwõime uurimiseks ...Prantsuse setsukohawõtmise järeldusel tühja ..., nagu riigidepartemangu poolt awaldatakse ...selgub. See teadaanne awaldati pä... ...igiesindaja Hughesi ja Prantsuse saadiku ...randi teistkordset läbirääkimist ja pärast ... kui Walgest Majast oli teatatud, et pres... Coolidge arwates on kasuta ette wõtta ...a maksuwõime piiratud uurimist, nagu ...tsusmaa seda soowib.

## ...tias kommunistide sõjariis...de ladu awalikuks tehtud.

...Möödunud novembril leidis Läti politsiline polit... ...kajate kommunistide sõjariistade ladu. ... oli suur hulk igasugusesid bõhkewineid. ...uses sellega wangistati terwe rida isi...

## ...me suurim kultuur-toetuskapitaal.

...Surnud Alfred Nobel — Alfr. Kordelin. ...esest meremehe pojast miljonääriks. ...000-margaline autaju komponist Jean Sibeliusele.

...Eelmisel nov. olt Soomes Alfr. Kordelini asuta... ...toetuskapitaalist summade jagamine. Ja... ...Kogujumma suurus oli 1.600.000 Soome ... Sel aastal anti esimest korda auasu... ...Ja 100.000 marka. Selle au osalisteks ...ulus Soome helilooja Jean Sibelius. ...Nii nimmed läksid majanduse, kunsti ja tea... ...toetamiseks mitmesuguste abirahade peale. ...Kapitaali ajutaja, Alfr. Kordelini elukäik ...napärane ja huwitaw. Ta sündis waese ...mehe pojana. Isa oli alati merel, ema ... kui poeg 4-aastane oli. Waeselapsena ...nud tal wõimalust enesele rohkem haridust ...tada, kui algkooli kaks klassi. Isa pani ...usepa ametit õppima, kuid poisile ei meel... ...see. Alfr. Kordelin oli ärimees „juma... ...arst". Oma karjäär algas ta rändawa ...mehena. Hiljemini avas tema oma kaup... ...mida wersti taiendama pidi. Suure... ...e ojawõlgega töötades saavutas tema ...igi suure rikkuse. — Kuid igatsus kõige ... järele, millest temal kodus alati puudus ..., pesitses ojawa ärimehe põues. Kunsti... ...tel, kontsertidel, ooperis ja teatrites oli ...lin alaline wõõras. Suure energiaga ...sivõlgega plüüdis tema oma puudulikku ...is täiendada. Igal pool kultuuri alal, ...i tarwitati, oli tema walmis helde käe... ...ema. Lääne-Soome ehitas ta suurepä... ...ozji, millest tema täielikku kunstitempli ... luua. Kuid 1918. a. mässu ajal tapsid ...ed suure heategija oma mõisa ligidal ära. ...ma kõmuteesse miljonitesse ulatawa rik... ...nõdres tema kulturiliseks toetuskapitaa... ...Kapitaali peapoon ja -wesimärk on Soome ...lise kultuuri toetamine. Tänawu jaga... ...mmade suurus tõusu 2000—60.000 ...e margani. Peale kunstnikkude ja tead... ...on abirahasid jagatud ajakirjanikkudele, ...o ühingutele, mõisemaapidajate kesklii... ...Soome-Lapi seltsile jne.

# Keerdkäigud Aseri tsemendiwabriku ümber.

## Minister Ipsbergi lahkumise puhul.

**Waikus ja nende katsed, kes endid peremeesteks peawad. Hooldamine. Peakoosoleku saawutamine. Kiireltwalminud aktsionäärid. Riigikassa aktsiad ja uued aktsiad.**

Keeruliste, wawemalt meie poliitikategewuses tundmata mahinatsioonide järele minister Ipsbergi äritegewuse kaitseks, misjuures sellele härrale ja tema äriõpruskonnale lähedal seiswad „Päewaleht" ja „Kaja" neile omase kasimatusega meie lehele ja ministrite äritegewuse wastastele kallale tungisid, piiides sel wiisil tõsiasjade pealt tähelpanu kõrwale juhtida, — kõige selle järele on wabariigi walitsus lõpuks ometi parlamendi enamuse selge meeleoluga arwestanud ja hr. Ipsbergi lahkumispalwe Riigikogule esitanud. Et Riigikogu minister Ipsbergi rahuldustundega ametist wabastab, selles ei tohiks olla kahtlust.

Kahtlemata on sellega tuntaw osa pinewusest, mis mitte üksnes parlamendi ja walitsuse ringkondades, waid ka seltskonnas ministrite äritegewuse küsimuse ümber oli tekkinud, kustunud ja riikliselt tegutsewad rühmitused Riigikogus wõiwad rahulikumalt teid otsida ja leida nende aluste kõwendamiseks, mis walitsemises nii tarwilikud, arwates sinna hulka ka head wahekorda koaleerunud rühmade wahel ja walitsuse autoriteedi hoidmist.

Kõige pealt tuleb aga küsimuses, mida kahe sõnaga: „minister ja äri" nimetatakse, täielik selgus nõutada ja kindel seisukoht wõtta. Asja lõpetatuks tunnistamine ministri lahkumisega tähendaks seismajäämist poolteele ja selle tagajärjel wõiksid warem-hiljem lahti puhkeda uued, wõib olla, weel halwemad sekeldused, mis wõiksid saatuslikuks saada kogu rahwale.

Waatame lähemalt Aseri tsemendiwabriku asja, millega minister Ipsbergi nimi ja tegewus seoti. Keerdkäikudest, mis selle tööstusafuture ümber meie isefeistwuse päewil tehtud, puudus senini kindel ülewaade, nüüd on aga saadud materjaale, mis wõimaldawad küsimust lõpuni wiia.

Arenemiskäigust saame järgmise kujuca ülestõõtte.

### Aseri tsemendiwabrik

on weneaegse aktsiaseltsi omandus. Seltsi põhikapitaal oli Wene ajal 12.000.000 (loe taksteistkümmend miljoni) rubla. Osa seltsi warandustest asus Wenemaal. Aseri wabrik, mis Eestis asub, on 1916. aasta arwande järele wäärt 4.220.434 rubla 71 kopikat.

Wene rewolutsiooni, nimelt enamlise riigipöörde järele sattusid kõik aktsiaseltsid, nii siis ka aktsiaseltsi „Asserin", wõimatusse seisukorda. Kuna üks osa aktsiaid rewolutsioonimõtlus Wenemaal ära häwitati ja mitmel muul teel kadunna läks, on wabriku töölikkudel omanikkudel, igatahes nende enamusel, kirjeldamata raske oma õigusi selgitada ja oma huwisid kaitsta, seda enam, et üks osa aktsionäärdest kahtlemata surma on saanud ja nende õiguste edasiminek pärimisõiguslistele senisdes Wenemaa oludes üldse wõimalik ei olnud.

Nende, kannatajate seisukorras olewate aktsionääride, huwisid peawad meil makswate seaduste järele kaitsma walitsuswõimud, nimelt majandusministeeriumide juhid — kaubandus-tööstus- ja rahaministrid. Nendest wõlmukandjatest oleneb, kas tunnistada kokkutulnud aktsionääride koosolekuid seadusliku tudeks, kas lubada uusi aktsiaid wälja anda, missugustel tingimistel seda lubada ja kas wõimaldada hoolekande alla wõetud warandusi ilmnud ning tunnustatud aktsionääride kätte.

Mis Aseri asjus tehakse, sellest ei ole wäljaspool kitsast ringkonda midagi kuulda. Ei ole tarwiski. Asjad arenewad loomulikult, waikselt. Makswate seaduste põhjal wõetakse wabrik hoolekande alla. Kohtu poolt määratud hooldajad juhiwad ettewõtet oma oskuse ja jõu kohaselt. Aeg-ajalt ilmuwad mitmed härrad, nimetawad endid wabriku omanikkudeks ja otsiwad meie wõimudelt toetust oma õiguste maksmapanemiseks. Kuid nende härrade õigus on üksnes nende eneste sõnades, aktsiaid ja muid kindlaid dokumente, mida tunnistada wõiks, neil ei ole. Kõik nad peawad tühjalt, ilma saagita, taganema. Mõned lubawad uuesti tulla, uute, kindlate tunnistustega. Tulewadki, kuid ka uued tunnistused ei tõenda midagi. Nii jääb kauaks ajaks kõik endiseks. Sellejuures ei ole mitte huwitusta ära märkida, et kõik need saagiotsijad on nuulased, peaaegu ilma erandita wäljamaalased. See on ka arusaadaw, sest oli ju „Asserin" täielikult minulaste omandus. Meie äriringkonnad teadsid temast ainult nii palju, et sealt tsementi saab osta.

Nii kuni 1922. aastani. Sealt algab

### arenemine teises suunas.

**See on juba huwitaw.**

22. juulil 1922. a. on aktsionääride peakoosolek. Esitatud ainult 530 aktsiat, nendest 202 sajarublalist ja 328 kahesajawiieümmnelist. Kõik kokku 102.000 wana Wene rubla. See on wähem kui üks protsent põhikapitaalist. Osawõtjate seas on: „Eesti Panga" direktor L. Sepp, 24 aktsiaga, „Silva" direktor J. Parik, 20 aktsiaga, „Atlanta" direktor, K. Saretok, 251 aktsiaga, Artur Hüüs 21 aktsiaga, „Silwa päralt olewa Tamsalu lubjawabriku direktor Hermann Mossa 21 aktsiaga ja mitmed teised, eelmistele lähedast ringkonnast, siis weel wõõrad: keegi P. Poberesshky 50 aktsiaga, N. Birkenberg 26 aktsiaga ja dr. Luck 20 aktsiaga.

Sel koosolekul walitakse hr. Saretoki ettepanekul juhatus: härrad K. Saretok, Ed. Rosenwald, R. Janson, J. Parik. Dr. Lucki ettepanekul, et juhatusesse Poberesshky walitaks, ei lastnud juhataja hr. Parik häältelada. Dr. Luck ja Poberesshky protesteerisid, nimetawad härrade Saretoki ja juhataja tegewust seadusewastaseks. Peakoosoleku protokolli on kinnitanud minister Ipsberg oma resolutsiooniga 14. aug. 1922. a.

Siin olgu lubatud wäike märkus. 22. juulil 1922. a. aktsionääride Parik'a, Saretok'i, Mossa, Hüüsi ja mõne teise härra poolt esitatud aktsiad on riigi päralt, mis rahaministeeriumis hoiul.

Wiikse läbi põhikirja muudatus selles suunas, et põhikapitaal on 12 miljoni marka, s. t. endised aktsiad arwatakse ümber Eesti markadesse.

Järgmine peakoosolek, ewakorraline, on 22. detsembril 1922.a. Nüüd on esitatud põhikapitaal 700.550 Wene rubla suuruses. See teeb wähja 5,8% põhikapitaalist. Osawõtjaid rohkem, nende seas palju wõõraid nimesid, aga ka need, kes esimesel koosolekul olid. Puudusid sähemad tooted selle kohta, kes juhatusesse waliti. Juhatuse protokollist 25. jaanuaril 1923. a. on aga näha, et juhatuse liigetest on sellel koosolekul olnud: K. Ipsberg, R. Janson, J. Parik, A. Poppen, E. Rosenwald ja K. Saretok.

Wastawa ministri loaga suurendatakse põhikapitaali kaks korda. Esimene suurendamine oli otsuse põhjal 12. juunist 1923. a., kus lubati wälja anda uusi aktsiaid kogusummas 24.000.000 Emk. Teine kord otsuse põhjal 31. juulist 1923. a. samuti 24.000.000 Emk.

Uute aktsiate wäljalaskmise tingimised olid:

Praegustel aktsionääridel on uute aktsiate omandamiseks eesõigus järgmises wahekorras:

Ühe wana 100 rbl. = 100 mrk. aktsia peale wõib tellida kaks uut ja ühe wana 250 rbl = 250 mrk. aktsia peale — wiis uut.

Tellimise tähtaja lõpuks ülejäänud uusi aktsiaid wõib juhatus realiseerida oma äramõõgemise järele, niihästi kindlustaja sündikaadi kaudu, kui ka ülejäänud osa aktsiate jaotamise teel nende aktsionäride wahel, kes tähendatud aktsiate tellimiseks on soowi awaldanud.

Uued aktsiad antakse wälja kursiga 110 mrk. tükk, millest 100 marka arwatakse seltsi aktsiakapitaaliks ja 10 marka aktsiate walmistamise, margimaksu ja muude kulude tasumiseks.

Selge on, et kõik need aktsiad, wäikse erandiga, on läinud selle aktsionäride grupi kätte, kes osa wõttis peakoosolekutest 22. juulil ja 22. detsembril 1922 a.

Nii oleks selle grupi käes põhikapitaal 48.700.550 Eesti mk. (24.000.000+24.000.000 +700.550).

Kogu põhikapitaalist, weneaegne ja uued kokkuarwatud, teeb see wälja 81%.

Lõpukokkuwõte kõneleb järgmist:

**Kui ümber arwata wabriku hind Wene kuldrubladest Eesti markadesse, teeb see umbkaudu wälja 700.000.000 marka.**

**Kui sinna juurde arwata uuesti kokkutulnud aktsiakapitaal 48.000.000 marka, wõiks seltsi warandust praegu hinnata umbes 750.000.000 marka.**

**Peakoosolekust 22. detsembril 1922 a. osawõtnud aktsionäride grupil oleks sellest summast 81% ehk 607.500.000 Eesti marka.**

**Selle waranduse muretsemiseks on tema wälja annud 48.000.000 Eesti markades ja oli temal enne 5,8% wabriku wäärtusest, see on umbkaudu 240.000 Wene rubla ehk umbes 40.000.000 Eesti marka, kokku 88.000.000 Em.**

**Jääb järele puhastatu üle poole miljardi Eesti marga.**

Nii on Aseri asjad arenenud. Minister hr. Ipsberg, kes juba 1922. a. lõpul aktsiaseltsi juhatuse koosolekust osa wõtab, on ka hiljem asjale lähedale jäänud. Wastasel korral ei oleks teda peakoosolekul, 27. juulil 1923. a., direktoriks ja juhatuse koosolekul juhatuse esimeheks walitud.

Meie nägime eespool, missugusesse seisukorda weneaegsete aktsiaseltside warandused rewolutsiooni järele jäid, ja kuulsime, missugused on wõimukandjate kohused ja õigused aktsionäride huwide kaitse suhtes. Asi on selge ja see kohustab kõige pealt, et ministrid ehk nende lähemad kaaslased niisuguste warandiste omandamisest ja walitsemisest milgi tingimisel osa ei tohiks wõtta.

Riigikogu ringkondadest kuuleme, nagu juba eile kirjutasime, et üks koaleeriw rühm — töörahwa ... — Riigikogu esimehe poole on pöörnud ettepanekuga, kõigi koalitsioonirühmade ühiskoosolekut wõimalikult lähemal ajal kokku kutsuda, et ühiselt sellesarnastes küsimustes selgust nõutada ja wäärilisteks otsustele jõuda. Riigikogu esimees on lubanud koosolekut neil päewil ära pidada.

## Inglismaal uued walimised juba enne jõuluid?

Inglismaal peetakse praegu wäga wõimalikuks seda, et uute walimiste tähtaega õige lähedale nihutatakse. Kuna warem kõneldi jaanuari- ja märtsikuust, nimetatakse nüüd juba detsembrit. Ametlikkudes ringkondades oldawat arwamisel, et oleks otstarbekohane walimisi juba enne jõuluid ära pidada. Lõpulikult otsustawat selle küsimuse alamkoda, mis astub kokku eelolewal teisipäewal.

# Juutide rüüstamine Berliinis.

**Suured rahutused Berliinis. Mitmes Berliini linnaosas rüüstatud rida kauplusi ja toiduainete poode. Wiha juutide wastu. Sissetungimised erakorteritesse. Tormijooks Berliini börse peale. Miitingud tänawail. Meeleolu Berliinis üldiselt wäga ärem.**

(Meie erikirjasaatjalt Berliinis.)

Kui tänasseni on teated jõudnud kodumaa lehtedesse Berliini rahutusist, toiduainete kauplustesse sissemurdmisest jne., siis on need olnud peaasjalikult aimult üksikud juhtumised töölliste linnaosades ja kahjukannatajaid on wõrdlemisi wähe. Ja on selge: mis sünnib Berliinis, Saksamaa keskwalitsuse tsentrumis, see on saatuslik kogu Saksa rahwale.

Aga langeb marga kurss pead pöörisama panewa kiirusega ja ühes sellega tõuseb tund tunnilt elukallidus. Kel weel eile oli taskus mõni miljard Saksa marka, siis ei saa nendega täna osta ei weerand naela margariini, poolt liitrit piima ega muud kõige hädawajalisemat. See teeb hulgad äwewaks. Ja kui äriime näljane, siis ei hooli ta millestki, siis ei kannatada, waid sirutatakse käsi sinna, kust midagi wõtta on.

Täna on esmaspäew. Hommikulehed toowad uued toiduainete hinnad: pätt leiba 140 miljardil Olin parajasti teel läbi Berliini tsentrumi, käratsewaid naisi on kaupluste uste taga sabas sajad. Ei jatku raha kõige tarwilku ostmiseks. Siinamised ja jõim. Kes on ses suudi: kauplejad, pagarid, juudid ja kõik teised, kes midagi müüwad. Miks peame näl... ...ginna, miks peame kannatama alatoitlust, kui kauplustes weel toiduainete wirnad — kostawad hiiided stit-sealt. Naistele seltsiwad weel teised kõõta ja teenistuseta inimesed ja kõlisedes läläkse sisse waateaknad, wõetakse mis juhtub, mis kätte saadakse.

Esimene samm on astutud. Wahilolew poliitseinik on jõuetu korda jalule seadma. Juba tungitakse riide ja jalanõude magasiinidesse. Läbi uste ja aknade pillutakse tänawale riidekangaid. Ostajaid ja saagiotsijaid on leegion. Kuid seejuures ei tülitseta. On juba leidunud meeli, kes arutawad kangaid ja mõõdawad igale soowijale nii mitu meetrit riiet ja annawad nii mitu paari saapaid. See sünnib päris rahulikult, tuntud Saksa korralikkusega. Waata ja imesta!

Kurid ei puudu ka agitaatorid, kes kihutawad massi juutidele kättemaksmisele, kes kõige kurja juur. Juba walguwad hulgad juutide linnaosja ja siin muutub rahwas wihaseks, märatsewaks massiks. Ei lepita enam üksnes ainelise wara wõtmisega, waid tungitakse ka erakorteritesse. Kuhu sisse pääsetakse, seal pillutakse kõik segi ja keda tabatakse, sellele jagatakse rusika hoope. Kuid wiha tõuses ja kaswab järjekindlalt. Tänawalt kostab müra, cpithüüd ja hõigamine. Märatsew mass on wiimse hilbuni alasti koorinud juudi noormehe, ta weriseks peksnud ja ikka sadab talle selga, nõkku ja kuhu juhtub, rusika hoope. Kui juba küllalt peksetud ja mõnitatud, siis lastakse ta lahti ning üldise naeru ja pilkehüüete saatel jooksb aadama-ülikonnas heebreemees wiiul sügisesel päewal mööda suurlinna tänawaid. Pilt tõepoolest õudne!

On möödunud tundi poolteist, on wõetud mida saadi ja suur rahwahulk walgub Berliini börsemaja poole, kus autosid ümberringi seisad. Paanika. Püüitakse pääseda börse siseruumidesse, kuid raudukses on küllalt tugewad ja peagi saabub suuremal hulgal politseinikke, kes kokkukogunud mass laiali ajawad. Kuid siiski peab rahwas mõned börsest minema sõitjad kinni ja nii mõnigi on saanud tugewaid hoope, eeskätt ikka need, kellechel juudi wälimus

Poole tunni pärast on siiski politsei seisukorra täielik peremees. Nad kihutawad autodes püssides ja kuulipritsidega warustatult ringi ning igale tänawale on asetatud kõwendatud patrullid.

Ohtu saabudes kogunwad uuesti inimesed salkadena tänawaile ja arutawad wäga mitmesuguseid poliitilisi küsimusi. Kommunistid on ägawad ja wähe on kuulda hääli, kes hukka mõistaksid päewase juhtumise. On näha, et kihtrahwas on ülig palju kannatanud, iiigagi kaua rahulikult ootnud pööret paremusele, kuid asjata.

Widewiku saabudes kihutawad tänawaid uuesti politseiautod, kuid rahwas kogub end tänawaile ja peab miitinguid. Rahulikult minnakse politsei nõudel laiali, kuid midagi siiski on hõõgumas ses tollis igapäises massis ja kes teab millised käsud ja üleskutsed kleebitakse homme hommikuks kuulutustulpadele.

Seda et wõi ennustada tänapäew üksik prohwet. Tja.

Berliinis, 6. nov. 23.

# Arupärimised Riigikogus.

Muidugi on wäärtwäärt mõned arupärimised, mis Riigikogus ette toodud, iseäranis kommunistide omad. Nende „landeswehrid" on tuttawad juba kõigile. Kuid kellegile ei tulnud meeldegi, et need härrad Riigikogus midagi ei tee waid oma arupärimisteaw aega raiskawad, riigilt palka saades. Wastastikuseks meeleheaks tõjunes Riigikogus järamine pilt: kommunistid annawad ettepanekut ja küllumeste esitajad naeravad nii, et kõhud wabisewad.

Aga peale selle, kui neljapäewal, 25. oktoobril s. a. Riigikogus arupärimine oli kõrgemate riigiametnikkude ärilisest ettewõtlest osawõtmise üle, ei saa mõni parempoolne leht enam waikides mööda minna Riigikogu arupärimistest ja otsib teed, kuidas arupärimistele tuud selguda.

Sellel neljapäewalel koosolekul toodi järgmised asjad riigikoguliikmete poolt päewawalgele: Dem.-l. esit. E. Weebermann seletas, et riigi warandust on müüdud A.-S. „Atlantale" poole miljoni wõrra odawamalt, kui turuhind sel ajal oli. Iseesi. Gustawson hõendas, et riigile olla ostetud A.-S. „Atlanta" käest kiipreid, mille eest „Atlantale" maksetud 1½ miljoni marga wõrra rohkem, kui turuhind*). Weel toob ta ette näitusi, kus sõjaministeerium endise juhi ajal samalt „Atlantalt" ostnud warustust hoopis kallima hinna eest. *)

*) Toim. täh.: Siin on wist hra Gustawson pisut kiidaband. Ametliku dokumendi järele on ostetud A/S. „Atlanta" käest 45.800 liitrit, hinnaga 200 mrk., kuna samal ajal paltumisi oli ka hinnaga — 190, misjuures hinna eest mõni päew hiljem teiselt firmadelt ka tõesti kiipreid ostett. Sellega maksett A./S. „Atlantale" rohkem (45.800 a 10 mrk.) = 458.000 mrk.

Nii oleks selle grupi käes põhikapitaal 48.700.550 Eesti mk. (24.000.000+24.000.000 +700.550).

Kogu põhikapitaalist, weneaegne ja uued kokkuarwatud, teeb see wälja 81%.

Lõpukokkuwõte kõneleb järgmist:

**Kui ümber arwata wabriku hind Wene kuldrubladest Eesti markadesse, teeb see umbkaudu wälja 700.000.000 marka.**

**Kui sinna juurde arwata uuesti kokkutulnud aktsiakapitaal 48.000.000 marka, wõiks seltsi warandust praegu hinnata umbes 750.000.000 marka.**

**Peakoosolekust 22. detsembril 1922 a. osawõtnud aktsionäride grupil oleks sellest summast 81% ehk 607.500.000 Eesti marka.**

**Selle waranduse muretsemiseks on tema wälja annud 48.000.000 Eesti markades ja oli temal enne 5,8% wabriku wäärtusest, see on umbkaudu 240.000 Wene rubla ehk umbes 40.000.000 Eesti marka, kokku 88.000.000 Em.**

**Jääb järele puhastatu üle poole miljardi Eesti marga.**

Nii on Aseri asjad arenenud. Minister hr. Ipsberg, kes juba 1922. a. lõpul aktsiaseltsi juhatuse koosolekust osa wõtab, on ka hiljem asjale lähedale jäänud. Wastasel korral ei oleks teda peakoosolekul, 27. juulil 1923. a., direktoriks ja juhatuse koosolekul juhatuse esimeheks walitud.

Meie nägime eespool, missugusesse seisukorda weneaegsete aktsiaseltside warandused rewolutsiooni järele jäid, ja kuulsime, missugused on wõimukandjate kohused ja õigused aktsionäride huwide kaitse suhtes. Asi on selge ja see kohustab kõige pealt, et ministrid ehk nende lähemad kaaslased niisuguste warandiste omandamisest ja walitsemisest milgi tingimisel osa ei tohiks wõtta.

Riigikogu ringkondadest kuuleme, nagu juba eile kirjutasime, et üks koaleeriw rühm — töörahwa ... — Riigikogu esimehe poole on pöörnud ettepanekuga, kõigi koalitsioonirühmade ühiskoosolekut wõimalikult lähemal ajal kokku kutsuda, et ühiselt sellesarnastes küsimustes selgust nõutada ja wäärilisteks otsustele jõuda. Riigikogu esimees on lubanud koosolekut neil päewil ära pidada.

Nii tuleb ilmsiks, et riik oma kõrgemate ametnikkude tegewuse läbi miljonid rahwa raha pidanud kaotama.

Aga ühelgi parempoolsel lehel ei tule meeldegi kirjutada:

„Porist teed mööda sõidab läbimärg talumees wihmaga ja mõtleb iseenesles: „Mina pean siin wihmaga porist teed mööda sõitma, wiii mõdaneb waljal, kartulid on üleni wee sees, aga nemad seal linnas ei tee muud, kui rikastawad aktsiaseltsi."

Waid just nüüd, kus Riigikogu tõsiselt ainud riigiwarauduse kaitsmisele, nüüd arwab parempoolsete lehtede talumees: „Mina maksan Riigikogu liigetele palga, aga nemad ei tee tööd, ainult wõidawad aega arupärimiste kaudu selleksama mõne tühja miljoni riigiwaraduse pärast. Ne ei tea, millest need aktsiaseltsidki elama peawad!"

Seist lugege 6 nov. „Päewalehest" südamlõhestawat draamat ühest talumehest (kellel õige wänge kiikhärra lõhn juures), kes märjaks saanud wihma käes. Ta sõidab porist teed mööda. Kartulid madanemad wees, mis on haisema läinud wäljal rõukudes. Wiletsus ja näljawihib igast nurgast. Jõrsku tuleb temale Riigikogu meelde. Seal ju wihma ei saja. Katus on peal. Ja ta soowib riigikoguliikmete nüüd küllaw wihma kaela — arupärimiste eest. „Päewaleht" annab riigikoguliikmete poolt nõu arupärimistega esineda ministrite kontrolldes. Kuid tegelik talumees, kes neid teesid tallerub, teab küll, et kõige on „prasiniet" kõrtsipõrse anda, aga wastust saada ei ole igakord kerge.

„Päewaleht" sõidab selle eest, et läänal saaks hoiud hoolega mõõda all. Sest nõuab Riigikogus aru pärida ja jõuab läbi nii palju kui kellegil lust oli, kui tuldi ega Riigikogus ette tõjisse asjadega. Sest leidis hoiduks tema ahju wesi kogunu. Nüüd teeb „Päew." ses igapäew juutu arupärimiste üle Riigikogus ja püüab talumeestele selgeks teha, et riik ei tee mitte see suurt kahju, kui mõne miljonilise warandusega asi kõigist kõrwa pole, waid kahju teeb ainult see, kui selle üle walitsetakse arupärimistega Riigikogus aega raisatakse. Kas leidub inimesi, kes seda ujuwad?

Lucifer.

Proowige kord A-S. „ASTORIA" aromaatilist tubakat
„MOGUL" ¼ n. 250 mk.
Teie hakkate teda ikka tarwitama.

# Uus Wiru wäerind.

## Wiru maakonnanõukogu walimiste nimekirjad.

(Waatlus- ja arwustuskatse.)

Neid on terve tosin, ja just pool rohkem, kui läinud walimistel. Ei ole seega kerge ei walijal, ei peaältwaatajal. Kuid algame järjekorras.

1. Kogupöllumehed. Paistab, et nimekirja kokkuseadmisel läinud on kanged wõitlused ja maha mängitud sügaw draama. Aga omaenda wastasrinnast on wõitu saabud: kange käega on wälja roogitud kõik endised nõukogulikmed, kes sõna ei kuulanud. Ots, Kleesman, Ketnum, Ülefoo, Waas ja Tammik, — nad on kogumeeste hulgast kadunud. Kas nad nüüd walkinad — on iseküsimus. Wõib olla, saletawad, et nende asemele on wõetud mallasekretäärid ja teised mittepöllumehed. Kõik wõib olla.

Uute kandidaatide hulgast paistab oma pika kaswu tõttu wälja Karl Pajos. See olla uus maakonnawalitsuse esimees. Igal maal on oma kombed. Nii wõis Wene saadik Konstantinoopolis olla ainult puht-Wene nimega, näit. Sinowjeta. Wirumaa esimees peab pika kasvuga olema, olgu ta muud mis on. Oli Juhkam, siis Blaubrik, siis jälle Juhkam.

2. Asunikud. Olgu.

3. Muidugi tõberakond. Kolm on ju kõigile asjale hea. Tervelt 27 inimest. Nii, et kui Jumal nende peale armuline on ja terve nõukogu nende kätte annab, siis jääb muist ikkagi ukse taha. Nende staabiülem kare Teer kindlasti.

Palju uusi, kige kuntud nimedega inimesi. Tegelikka pöllumehi ja asunikke esimestes ridades ka mitte wähem kui teistel. Tähendab, poolehoidu neil ei puudu. Nende nimamehed: Juhkam, Rosenberg, Pehksson ja teised ka muidugi wäljas.

4. Wabameelsed pöllumehed. Sõb sulle! Just kõik kogumehed tagasilised olekšid. Rutoff Waiwarast, Lentsi Rakwere wallast, Reitel Waost ja kes nad kõik on. Mis wahe kogumeeste ja nende wahel on, seda nimekirjast küll ei näe. Aga kui nad kogumeestega kokku ei lepi (ja wiimased ei näi „wabameelseid" sallivat), siis wõivad nad kogumeestele palju peawalu teha. Eks näe.

5. Wähemusrahwad. Wenelased ja sakslased. No neist lähme peatuseta mööda.

6. Rahwuswabameelsed. Närtsima kipub lööma nende lilleke. Weberman mürgeldab, aga palju ta üksi ikka jõuab. Ja mis seal maakonnas siis paljastada on. Webermani on nad ka wälja jätnud ja Uibopuu toppinud hoopis taha otsa. See sissc küll ei saa. Konsot tuntakse Wirumaal — temaa Rakwere mõisa heinamaa pärast.

Üks nendest saatnud walimiste komiteele ka kohe oma tagasiastumise teadaande. Tähendab, muidu ei lastud poissa wäljagi.

7. Rahwaerakond. Läinud korral said nad kolmweerand meest. Aga et inimene ennast jagada ei anna, siis lasti iiks terve sissc. Nüüd on neil, waesekestel, asi küll lootuseta. Olekšid pannud Piira „asuniku" Pälgi, siis oleks asi weel olnud, kuidas ta oleks olnud. See on jäetud aga Rennenkampfiga koos ketrama.

8. Kösteri asunikud.

9. Kristlased. Aga nad olla suured ärimehed, suitsetada ja wisata kõwasti wiina. Nii et ei tea, kas naised neid usuwadki.

10. Jälle wenelased. Bog s nimi.

11. Waat' siin seisawad sotsid ja isesotsid. No mis nad sest Hans Nurk'ast sinna jälle toppisid. Teda ei taha isegi Wiru wallad omale sekretäärik. Ta olla praegu Tallinnas kusagil arhiiwis.

12. Wäerind, wõi kommunistid kogunt.

Ja se ongi kõik. Wõidawad need, kes suudawad kõik oma wäe wälja tuua.

— ja jah —

## Jälle kaerad.

1921. aasta kewadel Wiru maakonnas, Wao mõisa tüüeldamisel said asunikud mõisast laemma seemnekaeru, mis nad sügisel tasuma pidid. Sügisel, mõla tasumise ajal, nõudis selleaegne 11. ringkonna walitseja N. asunikkudelt tingimata mõla tasumist naturaas, kuid ministeeriumi poolt oli lubatud wõlga rahas tasuda. Ringkonna walitseja nõudel wõid asunikud ka tõesti kaera, neid sõ-sealt laenates. Kwittungid antti neile wõlja ka nii ja nii mitme puuda kaerade wastuwõtmise üle. Nüüd on aga selgunud, et kaerte wastuwõtmise üle wälja antud kwittungite kontsadel on asa tähendatud, et wõlg rahas, a 108 marka puud wastu on wõetud. Peale ametliste kwittungite olla paljudele ka erapaberil kwittungid wälja antud. Kuid ka nende kwittungite wastuwõtmise üle on parmatudes maksjate allkirjad, kuigi wõimaseb allkirja andmisi eitawad.

Selle suure wõiks tähendada, et 108 mk. maksis kaerapuud ainult wõla tasumisel, kuna eramüügil ta hind palju suurem olt.

## Uus pöllumeesteselts Hiius.

Põhja-Hiiumaa pöllumeesteseltsi põhikiri jõudis kinnitatult ühtsusjatele kätte. Sigemal ajal kawatseb selts oma tegewust alata. Talwe jookul mõtleb ta terwe rea pöllumajanduslisi kursusi toime panna.

## Wallawalitsustelt nõutakse korralisemat kõrjamist pensioniküsjus.

Oma wõimetes ringkonna on Tartu maakonnawalitsus kõigile wallaja alewiwanemate tele meelde tuletanud, et nad täpsemat pensioniseaduse nõudeid täidaks. Nii olnud wallawalitsusi, kes pensioniäärideie nende toetusummaid korralikult ei maksa, pensioni summasid teiwel weerand aastal maakonnawalitsusest ära ei wõi ja asjatult saiewad inimesi oma raha wallawalitsuse juures otsimas kaia. Neha wastuwõtte kõigendid läidetakse korratumast ja hooletust, mis pikki kirjawahetusi sünnitab ja ministeeriumile arusannete saatmist takistab.

Sagedasti ei anta maakonnawalitsusele pensioni saaja perekonna muudatustest teada ja selle tõttu on mõnedele seadusewastaselt pensioni wälja makstud. Osakond hoiatab sarnast teguwiisi ja nõuab edaspidi rohkem pensioni seadusest kinnipidamist.

## Pöllutööliste nimekirjade nõudmine.

„Riigi Teataja" nr. 102 — 1921. a. awaldatud pöllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse järele on kohustatud maakonnawalitsuste töö- ja hoolekandeosakonnad selle seaduse järele walwama. Et küll läesolewal aastal waba kokkulepe töötajatel ja töölistel palga suhtes on, on siiski selles seaduses eteenähtud, et igal pöllutöölisel oleks kirjalik kaubaleping ja palgaraamat. Tartu maakonnawalitsuse töö- ja hoolekandeosakonna poolt toimetati suwel mõnes wallas selles asjas rewideeritsimist, kus selgus, et seaduse nõudeid ei ole täidetud. Wastutusele wõeti seaduserikkujad ja kohus on juba osalt süüdlasi karistanud. Niisiid nõuab hoolekandeosakond pöllutööliste ja töötajate nimekirju wallawalitsustelt, et hõlpsam oleks tema peale pandud järelwalwet teostada.

## Uued juhatajad Wirumaa pöllutöö- ja täienduskoolis.

Wirumaa pöllutöökooli, mis asub Arkna mõisas, Rakwere lähedal, juhatajaks walitti s. a. K. Ehrenweithis, kes Saksamaal kõrgema pöllutöökooli lõpetanud. Kool algas oma tegewusti 31. okt. s. a.

Wirumaa täienduskooli juhatajaks määrati õpetöö ajal õp. J. Lindmann, senise koolijuhataja G. Narusbeki asemel, keda ametist lahti registreeritti.

G. Narusbek walitti alles sel sügisel täienduskooli juhatajaks.

## Wabrikutööstus Hiiumaal.

Hiiumaal on wabrikutööstus üsna kängus. See mõjub tuntawalt rahwamajanduseiu peale. Iga liitsama majapidamises kartoismõnewa asja pärast pidi kaugele sõitma, ämmaaegu aega raiskama ja kulu tegema. Nüüd hakatakse wabrikute ehitamise peale suuremat rõhku panema. Sigemal ajal ehitatakse Hiiu-Kõrgesaare suurem lanasaewabrik ja auruga töötaw jahumeeski. Celtööd selleks juba on käimas. Peale selle kawatsetakse ka Köppu wõiksem lanasaaginiisewabrik asutada. Need asutused teenad tuntawalt rahwa elu kergemaks. Ei ole ju enam kartusis kaugema tagant laudi mõnna ostma.


**„Pain Normal"**

toreda maiguga terwisleib,
leib kõhu- ja sukruhaigetele.


## Üldhariduslised kursused Sauel.

Ülemaalise Eesti noorsoo ühenduse Sauel korraldab lähiseejalised üldharidusliised kursused Saue algkooli ruumes Saue jaanuarist. Kursuste kestwus on mõeldud kolm kuud. Ained on wõetud üldhariduslised, nagu: kultuuri ajalugu, ajalugu, kodanikuteadus, loodusteadus, Eesti kirjandus jne. Niisama on wõetud kawaste praktilisi oskusi läsitewad ained: karjakaswatus, heinamaade parandus, pöllutöö, taluraamatupidamine, naiskäsitöö, jt. Peale selle on jätetud otsekohene wõimalus edasiõppimiseks Eesti ja Saksa keeles ja matemaatikas; töö neis ainetes kannab koolitöö iseloomu, osawõtjad moodustawad eneseharimisringi.

Loengud kawatsetakse illustreerida udupiltidega ja diagrammidega, wastawalt ainele. Lektorite saatmise on oma peale wõtnud Tallinna rahwaülikoolide seltsi haridusbüroo ühes Eesti pöllumeeste keskseltsiga. Loengutega on alguse tehtud, nii luges läinud laupäewal ja piihapäewal hr. M. Tamm kultuurajalooist.

Kursus on rahwale kõigiti kättesaadawaks tehtud, maks 25 marka kursuse eest.

## Kuidas pärandusest ilma wõib jääda.

Peetri wallas Wirumaal elas Madis Trankmann naise ja kolme tütrega. Korjasid kopikaid, hõbusid rubladeks ja ehitasid rendikrundi peale majakese.

Wanem tütar Juuli läks Juhan Lossile mehele, jäi aga wanemate juurde neid aitama. Järgmine tütar läks mehele Aleksander Wilkile Smetske alewikku. Kõige noorem tütar Olga elutseb waba elu — kord Tallinnas, Tartus, Narwas jne.

Suri laste ema, mõne kuu järele ka isa. Juuli mehega matsid neid kridas kord ja kõbus maha, elades wanemaist järelejäänud majas edasi.

Korraga saawad nad Narwa rahukohtunikult kutse, A. Wilki nõuab nendelt 2100 marka üürri ja majast wälja! . .

Juuli mehega kuulawad, nõuawad: kuidas see nii olla wõib? Kuidas wõib tema neilt nõuda oma isamajast lahkumist ja üürid? . .

Lähewad mainit päewal kohtu. Loetakse palwe ja ärakiri pärandusе kinnitusest kahele õele, Elisabethile ja Olgale, kuna kolmas õde Juuli pole oma isa-ema pärandusе osaliseks kinnitatud! . .

Rahukohus nõuridas nuidugi A. Wilki nõuet — mõistis teda maksma 2100 marka, kohtukulud ja ka isamajast wälja!

Kuidas see oli tulnud, on lihtne aru: Kuks õde, Elisabeth ja Olga, olid ilma kolmanda õe Juulita lahkud end kohtukorras kinnitada isa pärandusе osaliseks, jättes Juulit eemale, temale sellest mõte teada andes!

Pärandusе tõttu pärijaid oli „Riigi Teatajas" üles kutsutud, kuid kes ütles kõrwalises küünnaas elawale kolmandale õele Juulile sellest üleskutsest sõnagi, kes loeb nõisugustes kohtades „Riigi Teatajat"? Ainus eksemplaar jäiß wist wallamaija.

See ei ole ainus juhus, kus õed-wennad wõlawad nõisugusel teel ühe õe ehk wenna pärandusе osa omale. Üks osaline oli kogunu wangis, kui teised kodus wara jagasid.

Kas ei saaks kohustada wallaja, kui ka linnawalitsusi, et nemad oma wallas, linna pärides elutsewaile pärijaile teatakssid „R. Teataja's" üleskutseid? Sellega saaksid paljud sekeldused, pahandused, rüüd ja halwal juhtumisel isegi kapmised — ära hoitud!

Wana jurist.

## Wallandukogude walimised Saaremaal.

„Meie Maa" kokkuwõtte järele on Saaremaal walitud 16 wallas 351 nõunikku, nendest 176 asunikkude, wäikemaapidajate, riigirentnikkude, maatameeste ja wabadikkude nimekirjade, 161 pöllumeeste ja talunikkude (nendest on 12 eriti märgitud kogumeestena), 3 edumeelsete kodanikkude, 3 alewielanikkude, 3 ühtse wäerinna, 3 sotsdem. ja 2 kristlikkude poolt. Pöllumehed ja talunikud on enamuse saanud 5 wallas (Kärlas, Loonas, Uuemõisas, Torgus ja Maasil), asunikud, riigirentnikud jne. 9 wallas (Kaarma-Suure wallas, Abrukal, Pihtlas, Leisil, Muhtjalas, Lümmadal, Hellamaal, Muhu-Suurwallas ja Laimjalas). Pärsamaal on nõunikkude kohad mõlema tiiwa wahel pooleks langenud (kumbki 10), kuna Kogulas nimekirjade pealkirjad selgust ei anna, kumbal pool ülekaal.

## Post Törwas.

Peaaegu igapäewaseks kipub minema asjaolu Törwas, et posti teisel — ja isegi alles kolmandamal päewal alewikus laiali kantakse, mille järeldusel paljud rutulised saadetised wiibiwad. Kord on põhjuseks: et postiwedaja küllalt õigeks ajaks kohale ei jõua, kord ei suuda ametnikud jälle posti küllalt rutuliselt ära korteerida.

— ld. —

## Sõjalaewade pommitamise katsed lennukitelt Ameerika-Ühisriikides.

1921 a. suwel toimetati Ameerikas huwitawaid katseid sõjalaewade pommitamise mõttes lennukitelt. Katsete abil pidi kindlaks tehtama sõjalaewade häwitamise wõimalused suurewate pommide abil lennukitelt. Selleks otstarbeks arwutati wanu Saksa sõjalaewa weeolustest paatidest kunt lahinglaewadeni.

Hiljuti toimetati Ameerikas uuesti umbes samasuguseid katseid. Seekord olid märkideks kaks Ameerika wana lahinglaewa „Virginia" ja „New Jersey". Nende katsete ülesandeks ei oinud mitte lahinglaewade häwitamise wõimaluste kindlaks tegemine kõige tugewamate praegusaja lennukite pommidega, waid selgusele jõudmine tabawuse % kohta suurtest kõrgustelt pommisadest, küles kõige kaasaegsema kõrguse äramääramisega laewastiku pommitamiseks. Peale selle pidi katsete abil kindlaks tehtama lennuwäe üksuste darwitamise wõimalusi juhusliikudelt aerodroomidelt rannikul waenuse laewastiku wastu wõitlemiseks.

Katsetes määratud laewad olid mõlemad ühest klassist. Normaal weeväljasurumine 16.000 tonni, weeistumine 26 jalga, üldine weelinn pikkus 435 jalga.

Lennuk, mida pommitamiseks kasutati, oli Ameerika Ühisriikide pommitamislennuk tüüp „Martin" lahe 400 H. J. „Liberty" mootoriga. Lennuk on tõhane nii päewasteks kui ka öösiseks lendudeks. Kandepindade laius 71 jalga, lennuk pikkus 46 jalga, kõrgus 14 jalga. Pöletis-määre ainete tagawara 5-ks tunniks, lennuine kiirus 80 Inglise miili (umbes 140 klm.) tunnis, mis lennuse tegewuspiirkonna raadiusega 200 Ingl. miili (umbes 350 klm.) annab.

Lennuki normaalne maksimaal kõrgus täiskoormaga on 8000 jalga, kompressiatoriga warustatud mootoriga kõrgeb aga lennuk 20.000 j. kõrgusele. Sõjaristidaks on lennukil wiis „Lewis" süsteemilist kuulipildujat laialiste laskepiirkondadega ettepoole, küljegede peale ja tahapoole. Peale selle on lennuk teres eriti ülesseade kuulipilduja jaoks, mis lennuki selstatagust ka allapoole katseb. Kasulikku koorma suurus on lennukil 2.200 Ingl. n. wõimaldades pommide kaasawõtmist sooni järele järgmistes arwudes: 20 pommi a 100 n., 7 pommi a 300 n., 4 pommi a 600 n., 2 pommi a 1100 n. ehk 1 pomm a 2000 n.

Esimene kallaletungimine laewadele korraldati üksisena, mis koosnes 6-est eelpoolnimetatud pommitamislennukist. Igal lennukil oli kaasas 4 pommi a 600 n.

Kallaletungimine laewadele korraldati aerodroomilt, mis 180 Ingl. miili (umbes 315 klm.) kaugusel asus.

Laewade lähale jõudes oli lennukite kõrgus 11.000 jalga.

Üldtulel wiiati 18 pommi a 600 n. umbes 10.000 ja 11.000 jala kõrguselt ja tagajärjed, mida saawutati kõrguselt pommitades, saawad lennuwäe ja meriwäe ajaloos eriseheküljena aialhoiduma. Neli pommi langesid otsekohe lahinglaewa „New Jersey" dekile, kolm pommi 20-ne jala kaugusele laewast, mis nii kui 1921 a. katsetel kindlaks tehti, laewale kõige kardetawam pommi langemise koht on.

Seitse otsekohest tabamist 18-nest pommist, mis umbes 40% wõlja teeb, on %, mida waremalt ühelgi laskeharjutusel raskete lahuritega saawutatud ei ole.

See näitab, et hea ettewalmistusega meeskond wõib pommiga lennukilt igat märki tabada, waatamata kõrguse peale.

Järgmine kallaletungimine samale laewale sündis 7-me lennukiga juhusliikuli aerodroomilt rannikul, 16 Ingl. miili kaugusel laewadest.

Iga lennuk kandis üht pommi a 2000 n., millega laewa 9000 jala kõrguselt pommitati. Üks pommidest tabas hästi ja langes laewa lähedale, lõhkedes weeall, nii et wesi mõlemalt poolt laewa üles paisati. Wiis pommi langesid 200 yardi kaugusele laewast, mis sellest tuli, et pommiraamid wäikese hiljaksjäämisega tõõtasid. Igatahes langesid pommid piirkonda, mida laew edasiliikumisel oleks läbi sõitnud.

Peale teistkordset pommitamist hakkas laew silmnähtawalt küljepeale wajuma.

Pommitamise tagajärgede kindlakstegemisel selgus, et laewal oli kõige kere, külje peal hiigla suur auaus, osa dekk sisseseadest olt täiesti häwitatud. Üks laewa laele langenud pommidest oli 20 jalga soomust wälja keerenud, jättes suure augu tagumise lahingmasti taha.

Kolmas kallaletungimine korraldati lahinglaewa „Virginia" wastu seitsme lennukiga 8000 jala kõrguselt. Iga lennuk kandis taht pommi a 1.100 n. Kolm esimest pommi langesid laewa äärde nähtawasti ilma suurema kahju tegemata. Siis tuli neljas pomm, mis laewa otsekohe tagumise masti taga tabas. Pomm tungis nähtawasti läbi laewa dekkide ja plahwatas seespool. Hirmsa plahwatusega katsid tuli ja must suits laewa tagumise osa. Tükk aega walgendas meri laewa läheduses kõrgele paisatud rusudest, mis ülewalt alla sadasid. Kui suits lahkus, oli näha, et mõlemad mastid, tornide soomus ja kõik laewa dekil oli segiwiisatud rusude hunnik. Wites ja kuues pomm langesid üks ühele, teine teisele laewa äärele. Seitsmes pomm nähti laewa külge kergelt riiwawat ja wette laduwat plahwatades sigawal wees, laewa all. Mõlemist laewa küljelt tõusis õhku hiigla suitsu- ja weesammas. See pomm oli saatuslik ja nähtawasti oli laew häwitatud. Järeljäänud pommid langesid kõik laewa lähedale, wiimast enam ehk wähem wigastades, kuid waheweal hakkas see juba waiuma, esiteks ühele küljele kaldudes ja siis kummuli pöörates. Kui laew kummuli oli pööranud, wõis näha, et laewa põhi täiesti purustatud oli. 26 minutit peale pommitamise algust kadus „Virginia" neljas minuti jooksul woogudesse.

Peale lõunat korraldati uus pealetungimine esimese laewa „New Jersey" wastu, mis oma weekindlate ruumide abil selleajani weel äärawajunud ei olnud. Algusel wiskasid seitse lennukit 3000 jala kõrguselt 7 pommi a 2000 n. Üks neist pommidest ei lukkunud laewale kardetawasse piirkonda.

Pool tundi hiljem korraldati uus pommitamine kahelt lennukilt pommidega a 1.100 n. Kaks esimest ei teinud laewale suuremat wiga. Kolmas pomm kukkus laewa äärde umbes selle keskkohta. Mõjuwus oli sarnasugune, mis pommil, mis „Virginia" hukkas. Laew weeres aegamööda kummuli, mille tagajärjel purustatud alumine osa selgesti näha oli. Seitse minutit peale tabamist saatuslikust pommist, wajus ka „New Jersey" põhja.

Misjuguse järeldusi lubawad eelpoolkirjeldatud katsed teha?

Tarwilik arw õigesti ofetatud aerodroome rannikul wõimaldab hästi ettewalmistatud meeskonna ja wastawa arwu lennukitega täielikku meripiirde kaitset miste ainult waenlase õhulaewastiku, waid sama hästi ka laewastiku wastu. Seitsmest lennukist koosnewast üksusest oli küllalt lahinglaewa „Virginia" häwitamiseks.

Pommide mõjuwus oleks järgmine tähelepanemiswäärt asjaolu. Katsed näitasid, et wõrdlemisi suure protsentuaarse lõhkeaine arwuga lennupommid on küllalt mõjuwad suuremate lahinglaewade häwitamiseks. Ameerika admiral Sims tõendab, et üks 4000 naelaline pomm langedes umbes 100 jala kaugusele laewast, häwitaks kõige moodsama praegusaja üldreadnaughti.

Kolmandaks näeme, et ühe päewa jooksul pommitamine kahesta otsekohest tabamist andis ja kahesta langemist piirkonda, mis laewale kardetawam, kui otsekohene tabamine. Sarnased tagajärjed näitasid suuri edusamme pommitamisähingute konstrueerimises ja nende kõstamises. „New Jersey" pommitamine 11.000 jala kõrguselt on wõhkem kui üllatawa oma täpsuse poolest.

Neljandaks näeme teistkordset tõendust 1921 a. suwe katsetele, nimelt, et pomm, mis laewa lähedale wette langeb, kõige kardetawamaid wigastusi sünnitab.

Wiiendaks näeme, et kõik pealetungimised, peale esimese, korraldati juhusliikuli aerodroomilt mere rannas, mille meeskond oli 50 sõdurit kahe ohwitseri juhatusel. Sellest wõiks teha kasulikke järeldusi lennuwäe üksuste paendumise ja kergusе kohta manööwerdamiseks sõjas.

Kaitseks õhupealetungi wastu laewadelt wõiks tegelikke tagajärgi ainult lennukid anda, sest weepinnal liikumalt ja õõtwalt laewalt oleks lennukite wastaste kahurite mõjuwus 11.000 jala kõrgusele ärmiselt wäike.

Kõik katsed nii 1921 a. kui ka läesolewal aastal korraldati selleks, et tegelikude katsete abil kindlaks teha, mille peale oleks kõige otstarbekohasem kulutada riigikaitseks määratud summasid.

Järgmine katse korraldatakse raskete vanna paareide wastu selleks, et kindlaks teha nende otstarbekohasust rannakaitseks praegusaja sõjas.

Loodetawasti aitawad ka need katsed mõnegi ostamata hoobi wanadele aastakümnete jooksul kindlaks määratud ja traditsioonidena werde imbunud sõjapidamise aktsioonidele, sest noorem sõjaristadest, lennuk, jätkab oma edukat wõidukäiku itta kuuremaid ja hiilgawamaid tagajärgi saawutades.

Sw. Lenbur W. P.


Kasuka
Lipping & Kõr
Üle wiidud Pikalt t
Wiru tän.
Sealsamas m ü ü a
nerz ja nugise nahad od

Lausanne'i
Ajakirjanikkude
Protsessi pealtkuulami
mud ajakirjanikkude arw
Iseärams rõõkelt
„Eesti Sõna" tann
kuuluja „Sõna
kon, Prantsuse
Prantsuse kõrgemat
Itaalia saadikuteleja
Teine kõhtsõna
liikuulamise weel ära
tunnustajate
Esimesena andis
walitsuse — poolt
kindral Dost
kes omal ajal juhatas
Konradi. Dostowalowi
kanud Poluniin temal
põhjal omal ajal
organiseerijana.
Nõukogude korra kohta
õige kuiwaid hindamisi.
olewat walge armee
sõdurite kallal iiig
mud. Nõukogude
täielikuks rahwuslikuks
tab Wene rahwas.
Wenemaa wabastamisest
mistest ning rahwuslisi
walowi sõnade järele
walgete wägede poolel
sed. Monarhismi
sõal õige wäikene.
kutamise korral ei
poliitilist parteid, kes
walitsemisohjad.
Kindral Dostowalow
kaebeluste kaitsjate
ohwitseri kiri, kus
tatakse, nagu oleks
ostetud. See teadaanne
wahetust esile kaitsjate,
taja wahel.
Järgmise tunnistaja
kogude walitsuse —
liinis
kindral D
kes kindralik
Wrangeli armees oli
hal. Tema kõne oli
poolt äärmõetud
rowolski tõenduste
nult lihtne
joones kallid oma
Wenemaa heakäkäik.
järele olewat walges
palju hirmsam
tud kõiki enam-wähem
wange maha ja kari
surmamuhtlusega. Wene
peri nõukogude
kesks wõimalikuks
nemaal. Monarhism
Minu koh
Grigori R
Päewa jooksul wõisi
sustasin kõik üleskirjutu
tuwus Rasputiniga oli
han päewaraamatu
lühidalt üles märkida.
Hommikul äratas
dan kõnetoru — kuul
külgehakkawat naeru...
minu korteris. Hommik
kogub end sõiduks
juurde palwega talle
Ning kõne küünte
milleks, wastab: „mei
peaga iluduse poole.
Arkadjewna kõnetorusse
kõik, mida soowite.
juhust.
Kiirelt kutsusin kokku
nagu minagi, waadelda
kuulust.
Kella üheks tuli ta
karwa sõidi Wene
heatahtlik. Kõnsles
aine pealt teisele nagu
elust, pärast pilka
misega. korraga mingi
Wahest, näib, et ta ü
sõhelepanu ei pööra.
legi peal waatega ja
mõtled, armsake". Nä
Kõneles palju Sibe
majapidamisest:

**Kasuka töötuba**
**Lipping & Kõrw** Petrogradist.
Üle wiidud Pikalt tänawalt
**Wiru tän. nr. 8.**
Sealsamas m ü ü a biisam — kotik, nerz ja nugise nahad odawa hinnaga.

Eestis paremat paberosse ei ole kui
**„E w a"**
10 tk. 15 m.; 20 tk. 30 m.
O-ü. „TUBAK".

# Lausanne'i politilise suurprotsessi ümber.

## Ajakirjanikkude rohkus. Tunnistajate ülekuulamine. Kiidulaulud nõukogude korrale.

Protsessi pealtkuulamiseks Lausanne'i sõitnud ajakirjanikkude arw tõusnwat 80 peale. Esiratnis wahelt olewat kohapeal inglasi. „Erakaebajate" tunnistajatena on kohapeal ka kunstkirja „Smena Wieh" toimetaja Kljutshnikow, Prantsuse kirjanik Henri Barbusse, Prantsuse kommunist Charles Rappoporte, Itaalia saadikutekoja liige Maffi.

Teine kohtupäew kulus peale kaebaluste ülekuulamise weel ära

**tunnistajate ülekuulamiseks.**

Esimesena andis erakaebaja — nõukogude waltsuse — poolt siin seletusi

**kindral Dostowalow,**

kes omal ajal juhatas seda wäeosa, kus teenis Kornadi. Dostowalowi seletuste järele töötanud Polunin temal olemasolewate andmete põhjal omal ajal enamlusewastase wastuluure organiseerijana.

Nõukogude korra kohta annub Dostowalow õige kiitwaid hindamisi. Tema sõnade järele olewat walge armee punaste talupoegade ja sõdurite kallal liig toorest wägiwalda tarwitanud. Nõukogude reshiim olewat Wenemaal täielikuks rahwuslikuks reshiimiks, mida tootab Wene rahwas. Nõukogude kord olewat Wenemaa wabastanud wõõrastest sissetungimistest ning rahwuslist ideed esitawat Dostowalowi sõnade järele Wenemaal praegu mitte walgete wägede poolehoidjad, waid enamlased. Monarhismi poolehoidjate arw olewat seal õige wähene. Nõukogude walitsuse kukutamise korral ei leiduks Wenemaal ühtegi poliitilist parteid, kes oma kätte wõiks wõtta walitsemisohjad.

Kindral Dostowalowi seletuse järele loeti kaebaluste kaitsjate poolt ette ühe Wrangeli ohwitseri kiri, kus Dostowalowi selles süüdistatakse, nagu oleks tema enamlaste poolt ära ostetud. See tõendamine kutsus teratwat sõnawahetust esile kaitsjate, prokuröri ja tunnistaja wahel.

Järgmise tunnistajana erakaebaja — nõukogude walitsuse — poolt esines praegu Berliinis ajaw

**kindral Dobrowolski,**

kes kindwaliks määrati juba Nikolai II poolt. Wrangeli armees oli Dobrowolski kõrgel kohal. Tema kätte oli usaldatud Wrangeli wäe poolt ärawõetud maa-alade walitsemine. Dobrowolski tõenduste järele olewat Wrangel atnult lihtne awantürist olnud, kellele esimeses joones kallid oma isiklikud huwid, mitte aga Wenemaa heakäekäik. Dobrowolski sõnade järele olewat walges wäes tarwitatud terror palju hirmsam punasest terrorist. Seal lastud kõiki enam-wähem kõrgel kohal seiswaid wange maha ja karistatud elanikka kohtuta surmamuhtlusega. Wene rahwas olewat täiesti peri nõukogude walitsusega, mis praegu ainukeseks wõimalikuks walitsuseks nõukogude Wenemaal. Monarhism wõtwat maad ainult pogulaste seas. Tema ise — tähendab Dobrowolski — olewat wana monarhist, mitte sotsialist ega ka enamlane; kuid hoolimata selleest ootawat tema aimult silmapilku, mil tal awaneb wõimalus asuda mõne punawäe korpuse etteotsa. Edasi seletanud D., et Wrangel kõigis Euroopa pealinnades, muuseas ka Berliinis, ülal pidawat oma sõjalisi agente, et olewat olemas endiste Wrangeli ohwitseride sõjawäeline organisatsioon, kes tegutsewat wäljamaa walitsustelt ja monarhistidelt saadawate toetusrahade abil.

„Saksa spioon" hüütud seepeale Kornadi kaitsja poolt.

Hirmsate kuritegude tõttu, mida Koltshaki armee Wene rahwa kallal korda saatnud, ei tohtiwat walge armee ohwitserid üldse enamlaste üle kohut mõista.

**Ameerika maior Sidney Greff,**

kes esines järjekorralise tunnistajana, ilmub kohtusaali kõigi sõjaliste aumärkidega rinnas.

Ka tema arwustab waljult walget terrori, millega tutwunemiseks temal olewat olnud õige palju juhust oma ametliku missiooni ajal Koltshaki wäe juures Siberis a. 1918—1920. Walge terror olewat siis tuhat korda hirmsam olnud enamlisest riigiterrorist. Wrangeli wäes olnud wangide piinamine ja mahalaskmine harilikuks asjaks. Wrangeli wäe ohwitserid osutunud täielikkude Landiitidena.

Isegi Ameerika senat ei olewat nõusolekut awaldanud kindral Semjonowi wastuwõtmiseks Ameerikasse, teades, kuiwõrd wastutam tema on walgete poolt kordasaadetud kuritegude eest. Edasi seletanud Ameerika maior, et tema ei olewat sotsialist ega ka enamlane ning awaldawat ainult arwamist, mida pooldawat kõik Siberis wiibinud wäljamaalased.

**Neljas tunnistaja, Itaalia saadikutekoja liige,**

**sotsialist Maffi,**

peatas pikemat aega nõuk. Wenemaa praeguse seisukorra juures. Edasi karakteriseeris tema õige üksikasjalikult Worowskit, keda tema Roomas nõukogude esitajana oli tunnud, äärmiselt aristokraatse, üliintelligent ja kõrgelt kultuurilise ning pehme iseloomulise inimesena. Maffi seletuste järele kutsunud Worowski enda wastu suurt lugupidamist esile kui Itaalia walitsuse nii ka watikaani ringkondades. Maffi arwamist mööda aidanud Worowski õige palju kaasa Wenemaa terwendamisele.

**Lausanne'i arst Montandon,**

kes omal ajal rahwuswahelise Punase Risti esitajana pikemat aega Siberis wiibis, peatas ka õige pikalt walge armee karmuste juures, tähendades, et elanikud walgeid sõdurid palju rohkem olewat kartnud kui punawäelasi. Ka Montandoni seletuse järele olewat Wenemaa aimukeseks wõimalikuks riigikorraks praegu nõukogude kord.

# Uus konflikt Lõuna-Slaawia ja Bulgaaria wahel.

## Kallaletungimine Lõuna-Slaawia sõjawäelisele attaششeele. Lõuna-Slaawia ultimaatum Bulgaariale. 48-tunnilise tähtaeg.

Lõuna-Slaawia ja Bulgaaria wahel pole kaua enam teal[illegible] [illegible] Käesolewa siigise algul, ku Bulgaaria komitaatshide sõjaväestus selgub Lõuna-Slaawia piiridesse hakkasid rungima, muutus wahekord iseäranis terawaks. Ametli Bulgaaria wõlt suje otjustaw ülesannanine [illegible] wastu suudis siin ära hoida tõsist konflikti mõlema riigi wahel.

Hiljem, Bulgaaria kommunistide mässulise liikumise mehajumise järel, põgenes uur hulk Bulgaaria kommunisti — [illegible] 1500 mehi — Lõuna-Slaawiasse. See asjaolu suurendas omakorda kõle [illegible] mõlema riigi wahel.

Sellele lisaks tuleb asjaolu, mis jändis neil päewil ja mis jätegi aitab kaasa Bulgaaria — Lõuna-Slaawia wahekorra teramenemisele: nimelt [illegible] Sofias neil päewil tundmatud kurjategijad, keda Lõuna-Slaawias peetakse Maatedoonia mässuliste organisatsioonide komitaadshide liigetseks, [illegible] Lõuna-Slaawia sõjawäelisele esitajale Kristitshile. Kallalekippumise ülesikasiad olnud järgmised: 2. now. õhtul ilmunud leitnant Kristitshi õrteri kolm tundmatut [illegible] seletanud, nagu oleks neil [illegible] Kristitshile edasi anda ülitähtis kiri. Kui teener neid keeldunud sisse lasmast, tormanud üks tundmatust tema kallale ja haawanud teda paremast käest. Rüselemist kuuldes jooksnud leitnant Kristitsh ise wälja. Selle peale põgenenud kaks tundmatut äro, kuna kolmas Kristitshi peale tuhtnud lasta. Onneks aga põrkanud revolwer tagasi. Siis tormanud tundmatu Kristitshile ja annud teisele tugewa [illegible] pihe.

[illegible]

Lõuna-Slaawia [illegible] sõjawäelise [illegible] Slaawia [illegible] ria sõjawäe [illegible] Sofias esitawa Lõuna-Slaawia [illegible] mõõda [illegible] au andma; 4) Bulgaaria wallitsuse [illegible] juhtumise puhul tohtud [illegible] panema ja süüdalised karistama; 5) Rahwusse kahjutasu summa, mida Bulgaaria [illegible] Lõuna-Slaawia ja tema kõrgemad esitajad, määrab kindlaks Haagi rahwusrahwahelin tohus. Ülesannete täitmiseks antakse Bulgaaria walitsusele 48 tunnilise tähtaeg, ultimaatumi [illegible] filmapilgust arwates.

Belgraadis walitsenud waheuhkus [illegible] ittu õige ärew meeleolu. Et ärritatud rahwa [illegible] kahade kuhjumist sealse Bulgaaria saatkonna [illegible] hoone ette ära hoida, ümbrisetud wõimas [illegible] mideest.

## Rootsi kroonprintsi laulatus Londonis.

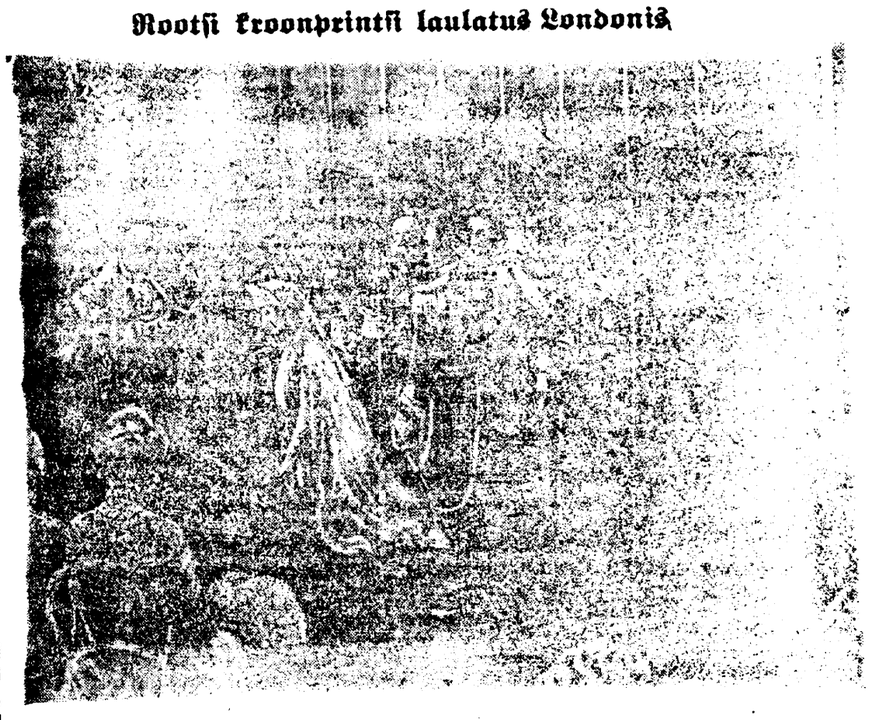

3. now. oli Londonis Rootsi kroonprintsi laulatus lady Louise Mountbatteniga, mida ka meie pilt kujutab. Laulatab Cantebury piiskop. Eelplaanil pahemal pool istub Inglise kuningapaar, taga keskel Rootsi kuningas ja printsi Wilhelm. Taga paremal pool istuwad Norra kuninganna Maud, Kreeka kuninga lesk ja Walesi prints.

# Minu kohtamised Grigori Rasputiniga. 2)

**26. märtsil.**

Päewa jooksul wõisin ma wõga; kuid otsustasin kõik üleskirjutada. Minu ootamata tutwus Rasputiniga oli nii haruldane. Ma tahan päewaraamatu lehekülgedel kõik wähemalt lühidalt üles märkida.

Hommikul äratas mind telefoni kell. Wõdan kõnetoru — kuulen Marja Arkadjewna külgehakkawat naeru... „Rasputin magas öösel minu korteris. Hommikust peale on ta rahutu, kogub end sõiduks teie poole. Ta tuli minu juurde palwega talle anda lõhnawat pumatid. Ning kõne küünte jaoks. Minu küsimuse peale milleks, wastab: „meie sõidame ju mustapeaga lõuduse poole. Ha-ha-ha, naerab Marja Arkadjewna kõnetorusse; nüüd kiisige temalt kõik, mida soowite. Ta teeb kõik. Tarwitage juhust.

Kiirelt kutsusin kokku kõgemad tuttawad, kes nagu minagi, waadelda tahtsid seda imelist kuulsust.

Kella üheks tuli ta minu juurde waarika karwa sidi Wene särgis. Meeleolu rõõmus ja heatahtlik. Kõneles palju, hüpates ühe kõneaine pealt teisele nagu eilegi. Mingi juhtumine elust, pärast pilha salm, millel mingit sidet eelmisega. korraga mingi küsimus juuresolijatele. Wahest, näib, et ta ühegi otsa ei waata ning sähelepanu ei pööra. Korraga aga peatub kellegi peal waatega ja tähendab: „Tean, millest mõtled, armsake". Näib, et alati õieti ütleb. Kõneles palju Siberist, perekonnast ja küla majapidamisest:

— „Pärsia, miljonärid kõik. See kõik on [illegible] õigile [illegible]."

raskest tööst. Meie talupoja töö pole kerge".

Kuidagi imelikult kõlasid need sõnad laua taga, mis kaetud kristalliga ja hõbedaga. Tema hääles kuulsus enesega rahulolemine. Igale poole pööras ta oma suurte kontidega käe, millel kaugele wälja paistsid tursunud sooned.

Samal ajal hakati telefoniga helistama. Keegi palus Rasputini wiibimata tulla kutsutud sõunale, mida walmistasid rikkad Siberi kaupmehed. Lõunal pidid olema ka musklased. Marja Arkadjewna läks rahutuks: — „Sa lubasid sõita, meid oodatakse," kõneles ta.

— „Ma ei sõida kuhugile, mul on siingi hea, siinsete prouadega. Ütle, et ei sõida."

Marja Arkadjewna oli niiwõrd ärritatud, et ta kõel punased plekid paisma hakkasid.

— „Nii on wõimata, mõtlemata. Intmesed walmistawad sinule pidustuse. Kutsusid mustlasi. Kõik kogusid, ootawad, kuid sina ei sõida. Sa lubasid ju. Sa pead sõitma."

Kuid ta kordas järjekindlalt:

— Ütle, et ei sõida. Ma pean kõigile mõlestuseks sõnakese jätma. Anda paberit."

Marja Arkadjewna kutsus mind teise tuppa ja palus mind aidata Rasputini peale mõjuda, sest ta olla lubaduse annud, teda lõunasöögile wiia. Kõik hakkasid teda paluma, et ta sõidaks. Lõpuks läks see ka korda.

— „Noh, hea, sõidan; kuid ninul on siin hea. No, daamikesed, wõtke omale mõlestuseks."

Ta jaotas meile paberid sõnadega. Minule kirjutas ta: „Ära hoia kõrwale armastusest — see on sinu enda." Ühele daamile — „Jumal armastab puhtaid südamest." Minu tooldrukule Grushale, kes ahne huwitusega tema peale waatas, kirjutas ta: „Jumal armastab [illegible] kõigile [illegible]."

Eeskojas aidati talle selga uhke kasukas kalli kraega.

— „Kui suurepärane kasukas sul on," tähendas keegi daamidest.

— „Selle kingisid mulle dentistid."*)

Lahkudes suudles ta kõiki. See on temu harjumus kohtumisel ja jumalaga jätmisel.

**27. märtsil.**

Marja Arkadjewna kõlistas telefoniga, et Rasputin Peeterburi sõidab. Ta palus minul jaoma saatma tulla.

Kui ma jaoma jõudsin, seisis tema 1-se klassi waguni juures. Teda ümbritsesid daamid. Rahwa hulgast tunti ta ära. Inimesed seisatasid, teda uudishimuga waadeldes. Mul ei olnud meeltmööda rahwahulgast läbi pugeda, sest mind waadeldi ümbritsewate poolt uudishimuliste ja naeratawate pilkudega. Ja, ta on laialt tuntud. Minu suurimaks häbiks kaelustas Rasputin minu.

— „Sõida minu poole Peeterburi, „Frantikut". (Ma unustasin tähendada, et ta mind „Frantikuks" nimetas, minu isa nime ümber moonutades.) Teen kõik sinu jaoks, ainult sõida. Pea meeles, kui ei sõida, siis ei saa midagi."

Ta suudles kõiki saatjaid ja sõitis minema. Mis saab sellest tutwusest? Kas saab asja minu asjale? Saame näha; igatahes ei kahetse ma, et temaga tutwunesin.

*) Tuntud juutide-dentistide protsess, kus neid süüdistati sõttiw diplooomidega hambaarstide nime omandamas, et õigust saada pealinnas elada. Nad mõisteti kohtu poolt süüdlaseks, kuid Rasputini eestkostmisel tühistas Nikolai 2. kohtu otsuse.

12. septembril 1915. a.

Marja Arkadjewna sõitis Peeterburi, andes lubaduse Rasputinile minu palwet meelde tuletada. Ma sain temalt telegrammi teelt ja mõne kirjakese. Üks neist kõlab järgmiselt:

„Teen rõõmsaks armastuse wastuseta sellest elan Grigori." Näitasin neid Marja Arkadjewnale. Tema kui ka mina ei saanud midagi aru. Naerab ja wastab: — „Seda meie ei hinda. Tema austajad näewad igas sõnas salajast mõtet. Need tema hanijalad, millest raske aru saada, hoitakse alal kallistes karpides; neid kirjakesi juuleldakse, [illegible] asju; mida arusaamatum mõte, seda parem." Täna telefoneeris Marja Arkadjewna Peeterburist, et „isa", nagu teda nimetawad [illegible] sejad, minu peale wäga pahane on. Ta [illegible] mind terwe õhtu. Kirjutas wastuse [illegible] ning loobus minu asja eest muretsemisest. Kui ma asja paigast nihutada tahan, peab ise kohale sõitma, ütlewat „isa"

Otsustasin sõita Peeterburi. Wõib olla, saab ema jaoks tõesti midagi ära teha. Ma teen enesele ettekaitseid, et ei hoaga kinni wõimalusest teda aidata. Selle aja jooksul oiin kaks korda Piiteris, kuid Rasputini juurde ei läinud. Tema skandaalne kuulsus kasuab päewast päewa. Ametlikult tunnistades, on mul weidi hirmu temaga uuesti kokkumisel. Sest mis tehtakse tema ümber; mis tuuldused liiguwad temu ja teda ümbritsewate isikute kohta! Wõib olla, on see minu poolt argtus. Ma tõukan enesest eemale abi ning ei taha midagi teha ema ega õe kasuks.

Otsustatud — ma sõidan.

# Tallinnast.

## Linna tapamaja asjaajajaraamatupidaja E. Keller teenistusest tagandatud.

**Raharaiskamise pärast prokuratuuri kätte antud.**

Linna teenistuses oli E. Keller 1918. a. algades, kuna tapamaja asjaajajaks-kassapidajaks 1921. a. algades.

Kui inf. Hirschile mte tapamaja kawade ja plaanide walmistamise eest 300.000 marka wälja maksta tuli, ei juhtunud tapamaja kassas niipalju olema. Tapamaja juhataja tegi korralduse, et inf. Hirsch saaks 150.000 marka sularahas ja 150.000 marka tshekiga linnapangast wäljamaksmiseks.

Tapamaja asjaajaja-kassapidaja Keller oli aga raamatutesse sisse kandnud, nagu oleks inf. Hirsch tegelikult saadud 150.000 marga asemel 300.000 marka sularahas tapamaja kassast kätte joonud ja need üle õige summa sissekirjutatud 150.000 marka järgmistel päewadel, kui raha kassasse tuli, kõrwaldanud. See ja weel mõne teise dokumendi seaduswastaline ümbermuutmine on niitid awalikuks tulnud. E. Keller on salgamata kõik üles tunnistanud.

Linnawalitsus otsustas E. Kelleri linnateenistusest tagandada ja tema seaduswastase rahaomandamise pärast kohtulikule wastutusele wõtmiseks prokuratuuri kätte anda.

## Paawsti saadiku jumalateenistus.

Täna, kell 11—12 peetakse kohalikus katoliku kirikus paawsti saadiku, ülempiiskopi Antonino Zecchini poolt wiimane pidulik jumalateenistus. Jutlust ütleb ülempiiskop Saksa keeles.

## Palju linnateenistusse soowijaid.

**Uuest aastast wabu kohti ainult alla 10.**

Peale selle, kui lehtede kaudu teatawaks saanud, et linnawalitsuse osakondade ja ettewõtete tegewuse laiendamisega uuest aastast umbes 80 uut linnateenijat ametisse wõetakse, olla õige rohkesti teenistusse wõtmise palweid kokku woolama hakatud. Need tulla aga pea kõik tähelepanemata jätta, sest et kõik kohad juba praegu kas alaliste töösõududega ehk olewate linnateenijatega täidetud. Uusi jõudusid minna tulewal aastal kõigi linnaasutuste peale ainult alla 10 tarwis.

## Trammil sõitmiseks peab elu kinnitama!

Trammil sõitmiseks praegusel ajal peab kodanikul teatud julgus olema. Harilikuks nähtuseks on saanud, et trammiwagunid Hollandi tän. osa kohal röögastest wälja jooksewad. Mõnikord jääwad wagunid upakile, nii et sõitjate seisukord kuidagi kerge ei ole. Need juhtumised on ühenduses trammiliini ehitamisega, mis töö tõeliskult halenaljakaks ja kurikuulsaks muutunud.

Ka liigub tramm wõimata korratult: kord sõidawad kõigistikku kaks wagunit, teinekord tuleb minutid 15—20 wagunit oodata.

## Kalaranna korraldamiseks 4 ja pool miljoni marka.

Täiendawalt kuuleme, et linnawalitsus Kalaranna süwendamise, seal uue silla ehitamise ja sealse ranna korraldamise edasiliikkamata tarwilikuks tunnistanud. See nõuaks üle 10 miljoni marga wäljaminekuid, mida linn ühe aastaga teostada ei suuda. Kuid osa tööde tegemiseks juba tulewal aastal on linnawalitsus linna 1924. a. eelarwesse 4 ja pool miljoni marka üleswõtta otsustanud.

## Tehnikum.

**Õpilaste peakatte worm haridusministeeriumi poolt registreeritud.**

Tehnikumi õpilaskonna wäliseks tunnusmärgiks on üldmüts tumesinise serwaga, walge lagipealsega ja musta nahkse nokaga. Müütsi lagipeale kinnitatud musta nõõri otsas ripub paremale poole must tutt.

Müütsi ees sinisel serwal on kinnitatud üliõpilasmärk: kuldne 1,7 cm. läbimõõdus ringi sees kujutatud stiliseeritud monumentaalse ehituse siluett, millel reljeefne hammasratas. Foonil tõusewad päikese kiired kahele poole.

Teatawasti awaldas Tartu üliõpilaskond protesti tehnikumi üldmütside kawandi wastu, mis Tartu üliõpilaste üldmütsile sarnane, kuid protestkiri olla alles peale Tehnikumi juhatuse poolt esitatud üldmütsi wormi registreerimist haridusministeeriumi jõudnud.

## Lanzi mootorid filmil.

Reede õhtul demonstreeritii tehnikumi ruumides Heinrich Lanzi wabriku mootorite tegewust filmil. Kinopildil näidati, kuidas traktoriga wõib maad kõige wiljakamalt ja põhjalikumalt harida, toimetades ühe korraga kündi, äestamist, trullimist ja seemendamist.

Näidati ka iseõitjat aurukatelt metsatööl ja rehepeksul.

**Puuwillawabriku haridusseltsi koosolekul**, 9. now., wõeti 1921—22 a. aruanne ühel häälel wastu. Juhatusesse waliti: Rosenberg, Antonow, Prussakow, Soo, Raud, Eesti, Mihailow ja Mäepealt.

## Tormi tagajärjed.

**Linnas mitmes kohas plangud maha ja katused lahti kistud. Suur torm merel. Merijõudude juhataja mootorpaat sadamas uppunud**

Torm, mis paar päewa kestis, on õige tunnawaid tagajärgi järele jätnud. Nii on linnas mitmel pool aiad ja plangud maha paikatud ja alewis wanade majade katused lahti kistud.

Meri möllas eile õige tugewasti, mis palju uudishimulikke merivanda meelitas. Kalaranna on lained umbes jõlla laiuses randa löhkunud. Mõhajed lained pekid wee üle lääne muuli ja põhja kantsi. Aurikud, näiteks „Thorsten," kes eile pidi wälja sõitma, liikkas selle edasi. Sisse sõitis ainult aurik „von Döbeln" Stokholmist.

Suuremaid tormi järele tekkinud meriõnnetusi seni kuulda pole.

Teada on ainult et eile õõsel Tallinna sadamas merijõudude juhataja mootorpaat „Wanasadam" ära on uppunud. Mootorpaat olnud sadamas ilma wahita ja tuul oli paadi sillalt küljest lahti kiskunud ning weidi eemalseiswa teewa kõrsaalte ajanud, kus ka põhja läks.

Suurt kahju on torm teinud telefonitelegraafi liinidele. Nõnda on eilse päewa jooksul teateid tulnud üle 70 wigastuste kohta telefoniühendustel linnas ja peale 20 maal, mis ühenduses Tallinna magistraaliga. Raudteede äärest on tuul mitmes kohas telefoniposta purustanud. Ühes kohas on tuulest murdunud puu juhe peale kukkunud ja ühenduse katkestanud.

Ühenduste parandamisega olid eile 9 meest kibedasti tegewuses. Osa ühendusi on suudetud korda seada, kuna osa parandamata.

## Kiri Lasnamäelt.

Wist ei kusagil mujal Tallinna ümbruses ei leidu farnaseid mudaseid ja põhjatuid teid, kui siin. Kunagi, aastate eest ehitati osa kiwiteed Katusepapi tän. nurgalt Kiwimurru tän. nurgale, kuid jalgtee läi tegemata ja inimesed, kes sealt läbi käiwad, peawad weoriistadega seltsis muda sees käima. Teisi teid ei wõi enam teeteks nimetada, waid porilompideks. Siingi pole wist olukord parem, kui kusagil Narwataguses wallas, kus inimesed paatidega teenistuskohale sõidawad.

Tee tegemisest ega ka walgustamisest tänawu wist enam midagi wälja ei tule, nagu loota oli, ning siis ei jää elanikkudel muud nõu järele, kui kuuga ja külmataadiga lepingut sõlmida, et esimene ümbrust walgustaks, ning teine tee tasandaks.

Ka politsei määrus, et kõik kõnniteed korras oleks, ei ulata siia. Tee ja muu korralduse unustatakse, kuid maksuwõtmist mitte.

## Pelgulinna kiri.

Taewataat taewaluukisid üldse sulguda ei mõtlegi! Iseäranis wilets on lugu meil, Pelgulinna elanikkudel, kes linna küiguks Rohu ja Saani tänawat tarwitame.

Pool aastat tagasi alati esimese tänawa pikendamise töödega, mis aga katkestati, kui selgus, et tänawat üle raudtee pikendada wõimata. Nüüd on aga alustatud „töö" tõttu tänawad otse wõimatud läbikäimiseks. Läbikäijad wõitlewad sitkes tänawat katwas mudas, kiwi ja prahi hunnikute wahel.

Halwem lugu on aga neil, kes Saani tänawalt käiwad. Nendel tuleb järsust raudtee wallist alla ja ülesse käia, mis wihma tõttu libe ja porine. On igapäewased nähtused, kus mäest ülesminekuks käsa jalgadele abiks wõetakse, kuid sellegipärast tuleb kodanikul tihti „lepakelguna" tuldud teed tagasi sõita. Ei oleks paha, kui linnaisad kord „uurimisele" Pelgulinna jalutaksid. Kmn.

**Raamatute kojuandmine linna raamatukogust** algab 18. now. s. a. Laenamist toimetatakse igapäew kl. 11—12-ni. Iga kõite eest tuleb 500 mrk. tagatist maksta. Laenajate kaarte antakse wälja 12.—16. nowembrini kl. ½9—½5-ni. 16. ja 17. now. on raamatukogu ruumide puhastamise pärast suletud.

**Just kui „kitsarõõpalisel".**

Õige omapärane juhtumine sündis neljapäewa õhtul Narwa sõitwa rongiga. Rong sattus Falkspargi tän. kohal walepõõrangu tõttu teisele teele, ning wedurijuht pealas rongi. Wedurijuht, rõõpaseadja, konduktor satuwad sõnatwahetusse. Keegi jookseb jaamaametniku järele. Aeg wenib omasoodu. Wahepeal jõuab ametnik kohale. Jällegi arutamine.

Korraga tuleb keegi ameerikaliku mõtte peale: rong tarwis tagasi lükata, pöörang õieti seada ning rong õigele teele juhtida: Warsti saadakse korda selle toiminguga. Aega on aga kulunud juba pool tundi, enne kui rong uuesti liikuma hakkab.

Asi, mis iseenesest paar minutit oleks tarwitanud, wenis waieluste tõttu poole tunnini ja reisija kannatagu teiste saamatuse tagajärjel. hp.

Walga likööri- ja napsiwabrik
**O-ü. Kask ja Co**
Tallinna osakonna kontor asub
**Wälke Karja tän. 3**
Põhja Eesti Ühispanga ruumides
Awatud k. 10—6-ni.

Kõiki huwitab **Robinson Kruuso** Daanieli Defo.

# Nõupidamine pealinna tööstusraioonide kindlaksmääramiseks.

**Ainult Toompeale ei tuleks tööstusi lubada. Tööstuste asetamiseks ei tuleks mitte linn raioonidesse jaotada, waid tööstused liikidesse.**

Linna ehitusosakonda oli reede õhtuks pealinna tööstusraioonide kindlaksmääramise asjus suurem nõupidamine kokku kutsutud. Osa wõtsid kolm esitajat wabrikantide ühisuse poolt, Eesti tööstuste ühisuste liidu, tööstuse ettewõtjate ja arhitektide ühingu ja linna terwishoiuosakonna esitajad, ning linna ehitusosakonna inseneerid hrad Soans, Hellat, Keskküla ja Rosental.

Ehitusosakonna poolt pandi ette, Tallinn jagada kolme raiooni: 1) raioon, kus igasugune tööstuste awamine keelatud, 2) raioon, kus keelatud tööstusasutused, mis müra tekitawad ja laialilaotawate haisudega õhku mürgitawad ning 3) raioon, kuo igasugune tööstuste awamine lubatud.

Ehituskomisjon otsustas ühe, neljanda, raiooni juurde, s. o., kus lubatud tööstused, mis ühenduses kauplustega, nagu näit. jalgratta paranduste töötuba, uurmaakri tööstused jne.

Nõupidamisel tuldi arwamisele, et koguni takistaw on pealinna tööstusele ja selle arenemisele, kui ehitusosakonna ettepanekul määratakse raooniks, kus igasuguste tööstuste asutamine keelatud, pea pool linna, nii kui linnaosad, mis Meripuiestee, Wiru, W.-Wiru, Aia ja W.-Rannawärawa tänawate waheb, Balesna, Liiwalaia, S.-Ameerika, Alimanni t., Baltiski mnt. ja Toom-puiestee wahel (wälja arwatud Tatari t., kus kauplustega ühenduses olewate tööstuste awamine lubatud), Narwa mnt., Poska t. ja Riisenkampsi tänawate waheline raioon, Toompea, Weerenni ja Magasini tän. waheline maaala, Politseiaed, keskhaigemaja ümbrus, Waksali puiestee Toompea poolne külg, Pelgulinna tagune linna maaala, Endla ja Lille tänawate waheline linna maaala ja Kadrioru meriranna äärne linna maaala.

Pealegi ei ole õiglane, kui ülalnimetatud raoonides, näituseks, lubatud on kontoriasutus 100 ametnikuga, kuna keelatud jukakudumise ehk õmblustööroda 2—3 masinaga. Toodi näitusi mitmest suuremast wäljamaa linnast, kus kõige kõrdawama peatänawa äärest pagaritöstused, naha- ja õmblustööstused kuni 3000 töölisega tegutsewad. Need on sarnased, mis ei anna müra ega mürgita haisuga õhku. Leiti üldse mitte wastuwõetawaks, kui tööstusasutuste koha määramiseks linn raioonidesse jagatakse. Aga tulewad liigitada tööstused ja siis kindlaks määrata, misugust liiki tööstusi kusagile tänawa äärde lubada wõiks.

Linnaosaks, kus igasugune tööstuste asutamine keelatud oleks, arwas kosolek kindlaks määrata ainult Toompea. See jääks kohaks, mis määratud wabitsusasutustele ja kes seal elada tahawad, need ei tohtiwat paljuks panna, kui ka saapaid parandada ja riideid teha allalinna wiiwad. Keegi wõttis üles koguni küsimuse, kas ei tuleks Toompeal ka toiduainete kaupluste awamine ära keelata.

Lähemal ajal kutsutakse sama küsimuse lahendamiseks kokku ehituskomisjon, kus nõupidamisel awaldatud mõtted läbi arutatakse.

# Linnawalimiste eel.

Päwast linnawalijate üldnimekirja kindlakstegemist on nüüd walimiste ettewalmistus täies hoos kõigis linnawolikogus esitatud rühmitustel. See töö on praegu peaasjalikult alles sõjemisel frondil: sõõlutakse oma kandidaatide nimekirja, kaalutakse tuusasid ja reamehi järjekorda seadmiseks. Kuuldawasti awatakse 15. nowembril nimekirjade wastuwõtmine ja seks ajaks olgu kõigil tormijooksust osawõtjatel paberid korras.

Nimekirjasid on awalikkuse eest senini weel enam-wähem warjatud.

Esimestena wististi said oma nimekirjaga hakkama ärärnikud. Esotsas Harry Kullerkupp, Hermann Kaan ja Konst. Lehtmets. Selmistel linnawalimistel oli eesotsas Eugen Fridolin, kes hiljem kohtunikuna loobus.

Töörakond on oma nimekirja esteotsa ka seekord asendanud linnapea A. Uessoni, nagu eelmiselgi korral. Temale järgnewad A. Anderkopp, Rud. Paabo, Al. Weidermann, Joh. Kukk j. t.

Majaomanikkudel on nimekirja kokkuseadmine alles käsil. Tehakse nüüd ridade koondamiseks õige peent tööd: linnajaoude haarwal.

Elewust sünnitab esimese koha küsimus, kas anda see L. Jürgenstile wõi mõnele teisele weel täiendamale.

Päewakorral on ka lahingutules proowitud raskebatarei wolikogusse saatmine, nagu omaaegne wolinik Umblia ja T. Nähtawasti on uik sealwool kõikumaa löönud, et senised esimadelsad üürisaduse mahawanemiseks, Keskküll, Ollik ja Trakmann, oma ülesannetega sellel alal üksi walmis saaks.

Kommunistide hoolemisele, et nemad ise linnawolikogus ülewõimu haaratwad, tõmbas peale kaunis paksu kriipsu isesotside lahkulöömine ja liitumine sotsi.-dem. Al. Jansonil tuleb pealinna pea koha unistuse peale küll käega heida, kuid kumb-kumba oma nõrda winnab, kas sotsi.-demokraadid, isesotsid, wõi ümberpöördult, seda näitab alles tulewik. On ju teadmata, palju neid isesotse praeguse linnawolikogu nimekirjast weel järele on; ehk ongi juba kõik pesueht kommunistiks üle läinud? Eks ole ju praegused kommunistide liiderid Janson ja Hansen ise ka isesotsidena praeguse linnawolikogu walitud, kuid nüüd on nad paawstist paawstlikumad.

Praeguses linnawolikogus on neli rühma, keda tegeliku töö juurest otse wõimatu üksteiest millegi eraldada: majaomanikkude, rahwaerakonna, kristliku rahwaerakonna ja kaupmeeste esitajad. Need ülesloetud rühmad ega esinewad ka uues wolikogus walimistel, igaüks oma enese nimekirjaga. Nimelt lootwat kirikaseb, et nii mõnigi waene üürnik neile oma hääle annab.

Uue maawõitjana on silmapiirile kerkinud ka linnawalimistel rahwuswabameelne partei. Mille poolest temu meie linna muidugi juba liig kiriwese koosseisuga omawalitsust saab rikastada, on küll suure küsimismärgi taga peidus.

Nii rahwuswabameelne partei, kui ka rahwaerakond on juba awaliku kõhuskoosolekuga seltskonnale esinenud, kuid mõlemale sai kõige haledam sisseloukumine osaks: 50—60 pealtkuulajaga „rahwakoosolek", see ei ole tegelikult muud, kui seltskonna täieliku huwi puuduse demonstreerimine asja korraldajate wastu.

## Näitus „Inimene".

Pühapäewal, kell 12 päewal saab esimene Wõrse saalis tiisikuse wastu wõitlemise seltsi esimees dr. Liin populäär-teadusliku loenguga — Loeng peetakse Eesti keeles, kusjuures selgetust antakse näitusel „Inimene" olewate wäljapanekute ise, mille peale siinjuures publikumi tähelepanu pööratakse.

Sissepääsemisek näituselc ja loenguile harilliku hinna eest.

**Linna elektriwoolu hindade alandamise määrad**, mis uuest aastast maksma hakkawad, on 8. sp. „Riigi Teataja" 128 nrs ilmunud. Need määrad kinnitab linnawolikogu 17. okt. koosolekul.

## Mahajäetud kalmud...

Kui kurb see ka ei ole, siiski peab weel kord wastawate asutuste tähelepanu juhtima wabadusõõjas langenud „kalewlaste" haudade korratuse peale.

Sõja päewil macti (üks) osa „Kalewi malewa" langenutest Rahumäele ühishauda, seks isegi teisest kohast uuesti wälja kaewates. Kuid kaugemale ei ole asi nihkunud!

Nende hauad, kelle omaksed Tallinna ligidalt, on enam-wähem korras, kuid teised on liiwaküngasteks muutunud, nii et ei tunne neid taudi surnud Wene sõjawangide haudade hulgas äragi.

Ja nii ootawad kangelaste kalmud juba neli pikka aastat korraldawat kätt!

## Wäikepalgaliste köögi sulgumise küsimus.

(Kiri toimetusele).

Linn on tänini silmas pidanud ja tuntawalt kaasa aidanud riigi-, omawalitsuse- ja eraasutuste teenijaid selles mõttes, et neile, kelle palk praeguse elamise minimumile koguni ei wasta, oma köögist odawamalt kui kusagil mujal igapäew lõunat wõimaldada. Nüüd on aga linna majanduskomisjon põhimõtteliselt otsustanud köögi ruume kellegi eraettewõtjale wälja üürida sellepärast, et köök on möödaläinud aastal 12 tuhat marka kahju saanud, mis keskmiselt 1 tuhat marka kuus wälja teeks. — Et aga see asutus siiski weel 1918. a. saadik senini 188 tuhat marka, s. o. keskmiselt üle 3 tuhande marga kuus „puhast" on teinud, mida aga nähtawasti majanduskomisjoni liikmed on silmapaari wahele jätnud, siis ei tohiks köögi likwideerimise küsimus tõesti nii kähku otsustatud saada ja majanduskomisjonil ükspuhas olla, kui mitu sada teenijat, kes praegu linnaköögis lõunat sööwad, eraettewõtjale, kellele teenimise ja riiete hoidmise eest ka maksta tuleb, 100 protsendi wõrra lõuna eest rohkem maksaks.

Et rahwaköögi likwideerimise küsimus wäikse palga teenijatele arusaadawalt muret

...so Daanleil Defo.

...ikatsmäärameiseks.

...Töstuste asejaotada, waid

..., Politseiaed, keskhaigemaja ... puiestee Toompea poolne ... tagune linna maaala, End... ...ste waheline linna maaala ...ranna äärne linna maaala. ... õiglane, kui ülalnimetatud ...useks, lubatud on kontori...nikuga, kuna keelatud suka...blustöökoda 2—3 masinaga. ...tmest suuremast wäljamaa ...e kädawama peatänawa ää...sed, naha- ja õmblustööstu...ölisega tegutsewad. Need on ...anna müra ega mürgita hai...i üldse mitte wastuwõeta...sajutuste koha määramiseks ... jagatakse. Aga tulewad ...ed ja siis kindlaks määrata, ...õõsausi kusagile tänawa äär...

...us igasugune töstuste asu... ...oleks, arwas kosolek kind...mult Toompea. See jääks ...ratud wõitusasutustele ja ...tahawad, need ei tohtiwat ...kui ka saapaid parandada ja ...inna wiiwad. Keegi wõt...i küsimuse, kas ei tuleks ...duainete kaupluste awamme ...

...l kutsutakse sama küsimuse ...kku ehituskomisjon, kus ...aldatud mõtted läbi aruta...

...el.

...pakju kridpsu ifesotside lahku...mine sotsi-dem. Al. Jansonil ...ea koha unistuse peale küll ...d kumb-kumba oma nõrda ...-demokraadid, isesotsid, wõi ...eba näitab alles tulewik. On ...u neid isesotsi praeguse lin...kirjast weel järele on; ehk ...esueht kommunistiks üle läi... praegused kommunistide lii...a Hansen ise ka isesotsidena ...olikõkku walitud, kuid nõüd ...t paewstlikumad.

...mawolikogus on neli rühma, ... juurest otse wõimatu üksteis...deda: majaomanikkude, rah...liku rahwaeakonna ja kaup... Need ülesloetud rühmad ega ...s wolikogus wõimistel, iga...rimetlijaga. Nimelt lootwat ...i mõnigi waene üürnik neile ...h.

...tjana on sõlmapiirile kerki...liwistel rahwuswabameelne ...olest tema meie linna muidugi ...se koosseisuga omawalitsust ... on küll suure küsimismärgi ...

...pabameelne partei, kui ka vah...ne aralikku kõhutaskoolekus...esinemud, kuid mõlemale sat ...sisekukkumine osaks: 50—60 ...rahwaboosolek", see ei ole ... kui seltskonna täieliku huwi ...treerimine asja korraldajate ...

...galiste köögi sulgu ...ise küsimus.

...iri toimetusele).

...nini silmas pidanud ja tunta...anud riigi-, omawalitsuse- ja ...nijaid selles mõttes, et neile, ...guse elamise minimumile ko... oma köögist odawamalt kui ...igapäew lõunat wõimaldada. ...inna majanduskomisjon põhi...stanud köögi ruume kellegi ...wälja üürida sellepärast, et ...läinud aastal 12 tuhat marka ...nis keskmiselt 1 tuhat marka ...ts. — Et aga see asutus siis...a. saadik senini 188 tuhat ...skmiselt üle 3 tuhande marga ... on teinud, mida aga nähta...skomisjoni liikmed on silma...tnud, siis ei tohiks köögi lik...simus tõesti nii kähku otsus... majanduskomisjonil ükspu...nitu jada teenijat, kes praegu ...unat jõõwad, eraettewõtjale, ...e ja riiete hoidmise eest ka ...00 protsendi wõrra lõuna eest ...

...köögi likwideerimise küsimus ...eenijatele arusaadawalt muret



# Kriminaalpolitsei tegewus oktoobri kuul.

## Oktoobrikuul 406 kuritegewuse juhtumist registreeritud. Kuritegewuse awalikuks tegemise protsent 69. Kodanikkude warandust 10.893.676 marga eest päästetud.

Oktoobrikuul, mil pimedam wastaeg kus kõõd pikad ja päewad lühikesed, on märgata jällegi kuritegewuse tõusu. Ka on wiimaste kolme kuu jooksul wabaks lastud 320 tähtsamat ja suuremat kurjategijat, kes kuremat aega wangimajas istunud, ning kellede kohta kriminaalpolitseil andmed on, et nemad oma elukombeid mitte muutnud et ole ja endiselt seltskondlise julgeolekule hädaohtlikuks on jaanud.

Nii on oktoobrikuu jooksul olnud kuritegewuse juhtumisi: tapmisi 1, röövimisi 5, murdwargusi ühes korterivargustega 29, hobusewargusi 1, raudteevargusi 3, lihtsa- ja taskuwargusi 200, wägistamisi 1, raiskamisi haawamisi 1, dokumentide wõltsimisi, petmise ja wõõra wara omandamisi 47, ametnikkude kuritegewusi 4, muid kuritegewusi 114 — kokku 406 juhtumist.

Nendest on awalikuks tehtud 281 juhtumist, ja kodanikkude warandust päästetud 10.893.676 marga wäärtuses. Awalikuks tegemata jäi 125 juhtumist 1.511.427 marga wäärtuses. Seega on awalikuks tehtud kuritegusid 69 prots. Peale selle on kriminaalpolitsei poolt täidetud 307 ülekuulamet, mis teiste asutuste poolt saadud. Läbiotsimisi on toimetatud 137, tunnistajatena üle kuulatud 1635 isikut ning kohtu ning teiste asutuste poolt tagaotsitawaid isikuid tabatud 67. On olnud ka muid tabamisi, mille arw mitme saja peale tõuseb.

Kõige rohkem kuritegewusi on olnud 8. linnajaos, millede arw 105 peale tõuseb, 8. linnajaos oli 59 juhtumist, 1. linnajaos 41, 2. linnajaos 37, raudteel 38. Teistes linnaosades oli juhtumiste arw wähem.

Awalikuks on tehtud peaasjalikult suuremad kuriteod, kuna wäiksemaid, näiteks taskuwargusi, palju raskem ja keerulisem on awalikuks teha.

Wäljaman kriminaalpolitseide awalikukstegemise protsenti meie kriminaalpolitseiga wõrreldes, on meil protsent ülihea. Sakslamaal, kus kriminaalpolitseid kõigiti eeskujulikult ja uuemaaja nõuetele sisseseatud on awalikukstegemise prots. 50—60. Soomes on weel wähem, — 40—45. Meil on olnud aga juhtumisi, kus see protsent 75-ni on tõusnud. Sarnast tagajärge pole seni weel mitte üheski riigis saawutatud. Moskwas oli wahwajal awalikukstegemise protsent alla 50, ja kui juba 50-ni tõusis, siis awaldati ametnikkudele awalikult tänu ja kiitust.

---

teed, siis oleks tingimata soowitaw, et eelarwe ja hoolekande komisjonid majanduskomisjonile likwideerimise asjus tõkkeid teeks ja kui leitakse, et praegune hind lõuna eest odaw on, siis seda weidi wast kõrgendada, kuid sliski kõõki mitte koguni eraettewõtja kätte minna lasta. Riigiteenija.

### „Estoonia" teater.

Täna, pühapäewal, kell ½8 p. l. „Traviata"; õhtul kell ½8 N. W. Gogoli komöödia „Rewident".

Esmaspäewal, alandatud hindadega „Madame Pompadour".

### Draamateater.

Täna, pühapäewal lastemõnduseks: eelmisel korda „Punamütsike".

Kolmapäewal, 14. l. k. „Kalkide wõitu".

11. rahwakontsert „Estoonias"

on pühapäewal, s. a. kell ½8 õhtul. Esitawad Rich. Wagneri aiwamäng „Polonia," Svendseni sümf. poem „Borahanda", Noskowski sümf. fantaasia „Step", Balleti muusika Gounod' ooperist „Faust" jm.

Solistina esineb pr. L. Hellat-Demba aariaga Donizetti oop. „Favoritta".

Kontsertbüroo.

## Pealinna pildid.

### Wõlatäht.

Wäike weste sellest, mis meil tarwilisemaks saanud, kui igapäewane leib.

Wähe on wist lugejateperes neid, kes kunagi poleks kellegile andnud ehk jälle saanud üht pikergust paberit, mille nimi on — wessel.

Aga kui sarnaseid siiski peaks leiduma, siis ainult nendele jah olgu selgituseks, mis on ja kuidas sünnib ilma — wessel.

Kui ma näiteks kas wõi rahaministrilt (ega teistelt ka wist loota polegi) 500 marka laenuks tahaks, tema aga ütleb — ega ajalehemehi uskuda pole, sõõwad ja salaewad, wana asi, tooge must walge peal. Siis ei kõlba mul liht paberilipakas ministrihärrale esitada, ja ma ostan ühe niisuguse nägusa, millel kolm lõwi (kuigi kõrgest kogust weel tunnustamata) otsa peal ja lõõn sellele teksti peale, et nii ja nii palju ja siis ja siis ikka maksan jne. (muidugi ainult lubamine!) ja panen paberile oma enese käega nime alla.

Mind muidugi ei tunta. Sellep kraamin oma tutwuseringkonnas mõne mõjukama mehe silmapiirile ja see, kratsib kukalt mis kratsib, kuid paneb wiimaks ikkagi oma nime wekslit tehele küljele. Oleks seega nagu isameheks kõõja minewale arale kõõlasele.

Ja kui nüüd asi nii kaugele edenemud, et seesinane „wessel" ministrihärra käes ja mul 500 marka taskus, siis on asi korras.

See oleks aga ainult medaali üks külg.

Ja kui kõik nii silebalt läheks — üks wõtaks ja teine annaks ja tagasimaksmist poleks, siis kujuneks seisukord ideaalseks. Siis poleks ka wekslei tarwis.

Kui ma aga raha laenuks wõtan, tuleb sagedasti ette, et ma ei saa õigel ajal, ehk nagu wiimasel ajal moodi läinud, ei tahagi maksta, tahtsin enesele sellel teel lihtsalt raha teha, siis tuuakse wessel täies suuruses silmapiirile. Minu mittemaksmist jäädwustatakse weel notaariuse juures. Soliid ärimehed kardawad seda kui tuld ja nimetawad seda protestiks.

Peale sarnase notaariuse õnnistuse antakse asi kohtuniku kätte, mõistetakse mulle muidugi wälja maksta (wõi les selle juures ennegi kahtles!) ja pristaw asub ühel heal päewal mapp kaenlas, suits suus, minu korteri, koidest risti ja põiki läbi puuritud „punasest" punst lauda, nagisewat sohwalogu ja kärbest ohtralt üle tehtud hiigla rattaga wesiweski pilti üles kirjutama, muidugi ainult juhtumisel, kui ma neid asju juba aegsasti oma naise nime peale ümber kirjutanud poleks...

Pristaw waatab ringi, köhatab ja palub wabandust. Teha pole midagi!

Wessel — nõõpnõelaga täitmise lehe külge kinnitatud (nägin teda esimest korda peale allakirjutuse) rändab aeglasel, kuid kindlal sammul ministrihärrale mingisuguste trükitud ja kirjutatud märkustega tagasi.

Wessel oli jälle oma kohust täitnud, muidugi ainult tema ilma sünnitaja wastu.

Kõik on jälle paremas korras. Katki pole midagi. M. Kõn.


**Mispärast**

on jalanõud kaitsemärgiga

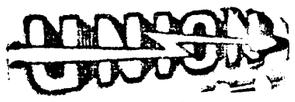

kallimad kui teised

?

**Sellepärast**

et neid walmistatakse kallist kõige paremast materjalist

!


## Õnnetused ja kuritööd.

### Enesetapmine joomise tagajärjel.

Mõni aeg tagasi leidi Läänemaal, Massu wallas Jüri Jaanistalu aida pööningult Paatsalu walla kod. Anton Toomingas poodult ja läbilõigatud kõrigu. Esialgu arwati, et siin mõrtsukatööga tegemist, kuid nüüd on selgunud, et siin tegemist enesetapmisega. Toomingas oli eelmisel päewal Haapsalust kodupoole sõitnud noore hobusega, teepeal kustki enese ähis joonud ja hobuse ära kaotanud. Enne enesetapmist nähti teda wiimati lähedases talus hobust otsimas. Arwatawasti mõjus hobuse kaotamine wõimustanud peasjale nii, et ta enesel kõri läbi lõikas ja siis weel üles poos. Nuga leidi aida lähedalt põllult, kuna tupp tapetu taskus oli.

Kadunud hobune leidi järgmisel päewal Massu wallamaja lähedalt. Wn.

### Tulikahju Tartumaal.

Öösel wastu 6. nowembrit on Tartumaal Luunja wallas, Kabina mõisas riigistatud kolmekordne puust suwemaja maha põlenud. Maja oli asunik B. Parmi kasutada, kuid wiimasel ajal selles keegi et elanud. Mil kombel tulikahju tekkis, ei ole teada, kuid tule algust on seestpoolt nähtud. m.

### Õnnetus ehituse juures Narwas.

7. nowembril on Narwas ehitusel olewa Aleksandri kiriku koguduse maja osa seina maha warisenud, mille läbi töölised Rudolf Mänd, Peter Wassiljew ja Jüri Spirka wigastusi said, nendest wõimalane elukardetawalt. on.

### Murdwargus Wõrumaal.

Öösel wastu 6. nowembrit on Wõrumaal Koiola wallas elutsewal Mari Hindrikusonil aidast mõnesugust ...ri dekraami 50.000 marga wäärtuses ära warastatud. Wargad on walewõtme abil aida pääsenud.

### Waraste tabamine.

Kunne tän. riisuti rahatasu rahaga ja mr. Nüüd on korda läinud selgeks teha, et riisujad olid seegi Martin K. ja Waldemar T.

11. septembril warastati R. Holsti ehituse maja juurest S. Tartari tän. nr. 28 kraniisid 3500 mrk. wäärtuses. Warguse on toime pannud seegi Johannes E.

31. oktoobril meelitanud awalikud mõisterahwad Helene Karu ja Minna Birkendorf kodanik Aleksander R. Weerenni tän. otsas asuwale heinamaale, kus wõimaselt seegi Raimond Tibar ja Oskar A. Jõe ja rahatasku rahaga ära riisunud. Nüüd on korda läinud Wõti sõõrlust tabada ja wahtalla toimetada.

19. oktoobril warastati Balti jaamas tagawara teel seisewalt rongilt 6 õhupidurit kummist woolikut 7500 mrk. wäärtuses. Nüüd on korda läinud selgeks teha, et warguse on toime pannud seegi Heinrich S. ja Otto M., kellele käest woolikud ka kätte saadi.

5. oktoobril peteri Kitsaroopalise peajaamas raamatukapi müüjannalt Johanna Tarsilt wõltsitud allkirjaga 6000 mrk. wälja. Pettuse on toime pannud ja Otto M., kellede käest woolikud ka kätte saadi.

Õhtu wastu 24. septembrit murti Harju maakonnas, Kehtna wallas Johan Kontawoki elumajasse ja kauplusesse sisse ja wiidi ära mitmesugust kaupa 31.600 marga wäärtuses. Warguse on toime pannud seegi Karl B. ja Johannes K.

6. oktoobril warastati Harju maakonnas, Laitse wallas elutsewalt Johannes Hormilt korjamaalt kõõsiga, kellelest üks kohapeal ära oli tapetud. Kogu kahju 82.000 marka. Nüüd on selgunud, et warguse on toime pannud seegi Gustaw L., kellelt üks sipa tapetuks kätte saadi.

### Reedesed warguseid.

Warastati Katusepaw tän. nr. 33 majapööningult Marie Kerjestikul pesu 10.000 marga wäärtuses ja Koibu tän. Theodor Klausenil kuurist walewõtme abil toiduaineid 10.000 marga wäärtuses.

### Äkiline surm.

Reedel päewal surri S. Pärnu maanteel 59-aastane Jakob Walter kodenis äkitselt. Arwatakse, et surm südamerabandusest.

### Warguse pealt tabatud.

Reedel tabati Telliskiwi tän. majaelanikkude poolt kindla elukohata Karl Purk, kes õõsel kuuri sisse murda püüdis ning ukse luku puruks murdis. Tabatu on juba enne warguse pärast karistatud.

Wastutaw toimetaja L. Tomp.

Wäljaandja: Kirjastusühisus „Waba Maa".


# Oksjon.

Tallinna linna pandimajas, Manelhi tän. nr. 4 **16. nowembril 1923 a. kell 10 hom.** Müügile tulewad **märtsi kuul s. a.** ja warem panditud asjad, millede pealt %% maksmata, nõõsamo ka kõik **need lühema tähtajalised pandid,** millede tähtpäew möödunud. Wiimane kiendusaeg on 14. now. s. a. Peale selle wõetakse wastu kõiksugu asju (ka pandimaja piletid) müümiseks kommisjoni tingimistel.

Pandimaja juhatus.

NB. Kui tähendatud oksjonil ei jõuta kõiki asju läbi müüa, kestab oksjon järgmisel päewal samal ajal edasi.

Kw. war. wal. ehituse ja korteri osakond annab wälja wähempakkumisel järgmised

# remonttööd

1) Miini sadamas asuwa kolmekordse kiwi aida torpeedode ruumiks sisseseadmise tööd.
2) Miini sadamas weewärgi sisseseade tööd.
3) End. Tapa mõisas elektri jaama nafta mootor „Russi", dünamo masina remondi ja ülesseadmise tööd.

Töötajale maksetakse 50% awansina ette.

Pakkumised tulewad sisse anda osakonda, Tallinn, Uus tänaw nr. 10 kuni 20. nowembrini s. a. kell 11. sealsamast saab ka ligemaid teateid, iga äripäew. k. 10—14

15-mal nowembril s. a. kell 12 saawad Piiriwalwe Tallinna jaoskonnas, Ü. Sadama t. nr. 9, enampakkumisel ära müüdud:

1) raudjas tõõt 6 a. wana,
2) must mõõra 11 a. wana.

Oksjonist osawõtjatel tuleb enne kindlustuseks 3.000 mrk. komisjoni esimehele sisse maksta. Pakkumine algab komisjoni poolt määratud hindadest.

Piiriwalwe Tallinna jaoskond.

## Piiriw. wal. 16 kordoni ehituse

wõistluspakkumisel wäljaandmine, mis pidi olema 15. nowembril s. a. kell 10 jaab ärapeetud 29. nowembril s. a. kell 10 hommikul Piiriwalwe walitsuse kantseleis, Toompea lossis. Esialgseks pakkumiste tagatiseks tuleb sisse maksta 10% pakutawast summast. Pakkumised tulewad sisse anda kinnipitseeritud ümbrikkudes märgusõna „Kordonid" all.

Lähemaid teateid antakse Piiriwalwe walitsuse majanduse osakonnas, Tallinnas, Toompea lossis ja igas Piiriwalwe jaoskonnas: Narwas, Muustwee alewis, Wõõbsu alewis, Irboskas, Walgas, Pärnus ja Haapsalus.

# Suur talukoht

30 kilomeetert Tallinnast suure maantee ääres juhuslikult müüa. Ligemaid teateid saab H. Winnal'i kontorist Tatari tän. nr. 1, Tallinnas.

2-ne Soomusrongide Rügement müüb

## enampakkumisel

26. nowembril s. a. kell 11 töökomando hoowi peal (end. Wene toitluspunkt), Walgas tünnisid, punkastisid, plekkpurkisid ja ühe warsa.

Majanduse ülem.

Soowitakse osta prugitud

# raudtreipinki

raskusega 50—100 puubani. Teat. Tallinn, Ahju tän. nr. 18, krt. 5. J. Tomson.

## A. K. Sanina.

# Õpetan

hõõrumistel ja kaardipanemisel

Kõnelda 11—7 õht. pühapäel. 12—2, Narwa maantee nr. 9, k. 3, sissekäik Jaama tänawalt.

## Raamatupidamise ja käekirja parandamise tunde

annab H. Margens S. Pärnu mnt. nr. 16, krt. 1 Kõnetr. 27-93.

# Paluwekirju

kirjutan

kõõtu- ja ameteasutustesse sõõdetaie, nõõdmise, abielulahutuse, mõõsamaksete, õri- ja tulumaksu, korteriküünimise, päranduse, ja kõõstõõmise eest.

Mõõandmine maksuta.

Tallinn, W. Pärnu tän. 7, k. 10, hoowimajas, kl. 9—2 ja 3—8-ni, pühapäewiti kl. 9—1.

# Müüa

suures walikus elegantsed naisterahwa willased kleidid 1500 mk. peale, fidiikleidid 2800 mk. peale, pluused, kuued, koetud willased jakid, jumperid, õhtu ja ballitualettid, walmis ja tellimiste peale

J. Saar

Narwa maantee 19.

## Инженеръ,

опытный преподаватель готовитъ за всѣ классы средней школы, въ Ревельскій Техникумъ и подготовляетъ на званіе механика торговаго флота.

Wana Posti tän. 2. k. 2.

Soowitakse osta wähest

# maakohta

mitte wähem kui 2 tiisu põõlumaad. Mitte kaugel Tallinnast rendtee jaame läigidal. Wõib ka riigi rendi koht olla, mis edasi antakse. Teatada Tallinna, Ü. Archa tän. nr. 1, k. 6.

Ümblustnõõsinate

# mehaaniker

tuleb kõju ja wõtab oma juures kõiki seisu ümblustnõõsinaid parandada ja puhastada, ainult asjakohalik töö wastutusega. Tallinn, Wõõsepatuste (Tõõhõõ) uul. nr. 5, k. 8, õhtusiõõe lõõed.

# Müüa

taliseid ateid

puutõõ alal, kõõp-wõõdi ja õõlw-wõõdi peale. Baltiski maantee 37, (hoowi p. tõõtaas).

# Müüa „puutõõ" masinad

Nuul laagrite peal, kõõge tõõjõõs, rihtwõõte ilma põõlejata, pantjaag, kõõsjaag.

Baltiski maantee 37, hoowi p. tõõtaas).

## Daamid ...

kõige ilusamad küübarad

6 S. Tartu mnt. nr. 6

Sealsamas wõetakse tellimisi wastu. Wõõmutakse ja puhastakse wilt küübaraid.

Kaks head

# lõõpsilõõma

m ü ü a.

Tsemendi uul. nr. 10—6.

Automaat

# kõõbimasin

sorteerijaga m. ...

Masinat wõib tõõs näha.

Järelpärimised: Pikk tän. nr. 55, kontoris.

# Wõlatõõd

...,

W. Pärnu mnt. 23-16.

...

Ostan ...

...

Wastutusele 25 ...

J. Kirsipuu eragümnaasiumi Lastewanemate Komitee korraldab waeste õpilaste toetamiseks Jahimeeste Klubis, Pikk t. nr. 42. Pühapäewal 11 now. s. a.

# Pidu-õhtu

sega eeskawaga.

**Lõputs tants.**

Algus kell 7 õhtul — lõpp kell 2 öösel.

---

Eestimaa Aerutajate Klubi korraldab pühapäewal, 11. now. s. a. Bjäliku s/r. Lai t. nr. 5

# kinnise Maskeraad-balli

Algus kell 8 õhtul.

JUHATUS.

---

## Estoonia teater.

Pühapäewal, 11. nowembril kell 1/2 3 p. l.

**„Trawiata"**

G. Werdi oper 4 waatuses.

Kell 1/2 8 õhtul.

**„Rewident"**

N. W. Gogoli komöödia 5 w.

Esmaspäewal, 12. nowembril kell 1/2 8 õhtul

**„Madame Pompadour"**

Leo Falli operett 3 w.

Alandatud hindadega

Teisipäewal, 13. nowembril kell 1/2 8 õhtul

Esietendus

**„Aurit Lenacity"**

E. Wildraci komöödia 3 w.

Esietenduste abonementkaardid maksawad.

## Draamateater.

Pühapäewal, 11. nowembril Lastetendusels:

Esimest korda

**„Punamütsike"**

Muinasjutt lastele 4 pildis.

G. A. Görneri järele A. Simm.

A. Sunne juhatusel.

— Algus kell 3 päewal. —

Kolmapäewal, 14. nowembril

Lope de Vega

**„Naiste mäss"**

(Fuente Ovejuna)

Algus kell 1/2 8 õhtul.

Ettewalmistusel:

**„Maria Stuart"**

Kassas müügil abonementkaardid täiskaswanute ja laste etteandustele.

Pääsetähtede eelmüük igapäew kella 11—1 e. l ja 5—8 õht. teatrikassas ja Reisibüroos kella 10—4. pl.

## Estonia kontsertsaal

Pühapäewal, 11. nowembril

**„Estonia" sinfoonia orkestri 11. ruhwakontsert.**

Juhatab R. Kull.

Solist pr. L. Hellat-Lemba (mezzo-sopran).

Algus kell 1/2 8 õhtul.

Pääsetähed 100 — 50 mrk

## Rahwaaed.

Juht Paul Pinna.

Pühapäewal, 11. nowembril

I.

**„Kui wanad härred sundlewad"**

Üks fiisekukkumine 1 waat.

Mõjuwa tõsidusega lawastamud ja peavsas Paul Pinna.

II.

Ajakohased päewaküsimused.

III.

**„Wabariigi head walmud"**

Poliitiline rewüü 1 waat.

**Tants.**

Algus kell 8 õht.

Kassa awatud kella 6-est p. l.

Eelteade:

Neljapäewal, 15. nowembril Esietenduseks

**„Härrad pojad"**

Lawastaja ja peavsas Paul Pinna.

---

**Börsesaalis NÄITUS „Inimene"**

Awatud igapäew kella 10 h. kuni kell 10 õht.

Pääsetähed à 100 mk.

**Täheipanul**

Täna, pühapäewal kell 12

annab juhatawaid populäär-teaduslisi seletusi:

**Eesti keeles: Dr. med. Liin.**

Näitusel annawad seletusi rohelise märgiga korrapidajad arstid, kelle poole igasuguste teadete saamiseks tuleb pöörata.

---

## Saksa teater.

Neljapäewal, 15. nowembril

Naljamäng — Ausis

**„Die Balerine des Königs"**

(Frederikus Rex — Bild aus seinem Leben).

L. Stein'i ja R. Presber'i komöödia 4 waatuses.

Algus kell 8 õhtul.

Piletite hinnad 350—50 mrk.

Pühapäewal, 18. nowembril

Päewane lastetendus !!

**„Der kleine Lord"**

Ilu ilseeni lastele 3 aktis tuntud samanimelise romaani järele F. Burnett'i.

Algus kell 3 päewal.

Piletite hinnad 150—30 mrk.

Järgmine etendus esmaspäewal, 19. nowembril.

## Wene teater.

Direktor A. W. Bronikom.

Saksa teatri ruumides.

Teisipäewal, 13. nowembril E. L. Schiffarewa ofawöttel

**„Вторая молодость"**

P. Neweschin'i draama 4 w.

Algus kell 8 õhtul.

Reedel, 16. nowembril s. a. W. J. Lihatschew'i ofawöttel

**„Король Дагоберъ"**

Riwoir'i komöödia 3 w.

23. nowembril s. a.

**W. J. Lihatshew'i tulõhtu.**

---

**Gilmaarst Dr. N. Genss**

wõtab wastu kella 8—11 ja 3—1/26 p. l.

Harju tän. nr. 45, krt. 7.

---

**Hambaarst J. Amitan**

Wiru tänaw 13, krt. 5.

Wastuwõtmine kella 10—2 ja 4—7. Kõnetr. 25-17.

---

**„Brasso"**

Metallipuhastuse määrde

---

!! Tähtis jookswahaigetele !!

# „Urodonal-Chatelain"

walmistatud kuulsates CHATELAIN'i laboratooriumides Pariisis, on kõige kangem kusihappe sulataja ja sellepärast tarwitatakse suure eduga jookswa, umbjooksja (podagra), tuiksoonte lubjanemise, luuwalu ja kuseliiwa wastu.

**Müügil** arsti retsepti järele **igas apteegis Eestis.**

Ainuesitaja:

**Ed. Thomson & Ko.**

Tallinnas, Lai tän. 33. Kõnetraat 26-87,

---

# Põdrasarwe

pesu-, punwilbae- ja willanõelte on kõige parem.

Iga tüki otsas on plomb wõi tempel.

Nõudke igast rildeärist.

---

# Kasuka ja karwanahka

**kauplus Pikk tän. nr. 12.**

Suur wäljawalik naiste- ja meesterahwa walmis mantlitest ja kasukatest kui ka tellimiste peale, nagu palantiinid, boad (Gorgetid), muhwid j. n. e. j. n. e.

Meesterahwa kalik, karakul j. n. e. karwamütsid.

**Kõiksugu karwanahad.**

---

Teater

**„Kiew Mast"**

Narwa mnt. 13.

Tel. 19-67.

Pühapäewal. 11. nowembril

kaks wiimast päewa

I.

**„Ilned mustlase romansid iiktutes"**

N. G. Sewersky operett 2 waatuses.

Tegewad: N. Wolkonskaja, A. Mahotina, K. Brjansky, J. Konschin, W. Wladimiroff, E. Kusnetsoff, P. Pawloff, F. Filippoff, ja teised.

**Mustlaste koor.**

II.

**Diwertissement.**

Algus kell 7 ja 9 õhtul.

Pühapäewiti algus kell 5 päewal.

Pileti hinnad 35—150 mrk.

Märkus: Pühapäewiti eukaardid maksawuseta.

---

**Olen ümber kolinud**

Suur Kloostri tän. nr. 14.

**Dr. J. Herman.**

Sise- ja lastehaigused

Kõnetunnid 4—6 p. l.

---

**Ämmaemand Anna Jõgi**

Baltiski mnt. 31, krt. 1.

---

Suur walik elektri tarwetesi, sissesõidad j. t. l.

**J. Dromnecker & Ko.**

Tallinn, Lai tän. 12, kõnetr. 10-19.

Saadud **DAIMON**

kõige paremad patareid

Maliseit ladus saadawal taskulambid, kestud. Odawalt!

---

**Wannut. advokaadi abi Joh. Kuusk**

Narwas, Suur t. 13.

Kõnet. igal äripäewal kella 8 — 10 ja 3 — 5.

---

**Gilmaarst Dr. S. Kahn.**

Suur Karja uul. 12, k. 5.

Wastuwõtmine kl. 10—12 ja 4—7.

---

**Dr. Katarina Otto**

Sisehaigused.

Wastuwõtmine kella 12—2 ja 4—5.

Narwa maantee 11, k. 4.

Telef. 16—21.

---

**50% hinnaalandusega**

müüakse uus saadetus odawaid kaupasid:

**Emaille** — keedunõud, kohwikannud, piimakannud, kruusid, pesukausid, ämbrid, sülekausid

Tee- Õlle- **klaasid**

Juukselõikamise masinad.

**Anton Hellmann A.-s.**

Tallinn, S. Karja t. 6.

---

**Igaüks peab teadma!**

Kui mitte praegu, siis pärast, et

# Leo Schwarzi walmistiete äris

Harju tän. 24 on saadawal suures walikus naiste- ja meesterahwa üleriideid. Ka mõõdu järele wõetakse tellimisi wastu. Palutakse aadress tähele panna!

**Harju tän. 24, Leo Schwarz.**

---

# Tarwitage juhust!

Odawate hindadega müüakse naela ja waadi wiisi, kuni tagawarast jätkub, paremaid

Fulls, Matfull, Matties, T Bs — **J. Dickson, Wick heeringaid.**

Maakaupmeestele ja ühisustele hea sisseostu wõimalus. Põllumajandusline kauplus ja ladu

**Heinrichsen & Ko., end. NIGGOL**

Suure Tartu maant. nr. 32.

---

**Automobiilid Brennabor ja Grade**
**Jalgrattad Brennabor**
**Lapsewankrid Brennabor**
**Õmblusmasinad Haid & Neu**

soowitawad oma ladust

# Tormolen & Ko.

Tallinnas, Wene tän. 11-a. Tel. 15-02.

---

**Inglise nahkade kauplus.**

W. Tartu maant. nr. 1.

pakub suurel ja wälksel arwul enneolemata odawate hindadega

| | | | |
|---|---|---|---|
| kotiknahku | alates a | 150 | mrk. |
| luterit, igat sorti | „ „ | 150 | „ |
| opossumit | „ „ | 600 | „ |
| muti nahku | „ „ | 85 | „ |
| biberetti | „ „ | 400 | „ |
| karakul | „ „ | 1500 | „ |

**skunks wärwimata, eht alates 2000 mrk.**

Igasugused walmis nahkkraed 500 mk. alates, karakuimüsid 2000 mk., palantiinid, boad, gorshetid, muhwid. 2000 m. alates ja teised nahkasjad suures walikus. Wõetakse wastu kõiksugu nahatõid ja nahkade wärwimist.

---

**Soomusrongide brigaad ostab**

4690 puuda katlarauda, platede suurus 18 m/m. paksus 1850—2000 m m. lai ja 6000 m/m. pikkus. Tugewus 41—44 klgr. ruut m m. pealt.

Pakkumise kohta saab teateid Soomusrongide Brigaadi inseneerilt, Walgas.

Kirjalitud pakkumised, warustud 20-m. tempelmargiga, tulewad sisse anda Soomusrongide Brigaadi ülema nimele Walka kunni 1, detsembrini kell 11.

Pakkumise tagatiseks tuleb 10% pakkumise summast Eesti Panga Tallinna Osakonda Soomusrongide Brigaadi jookswale arwele nr. 818 ehk Eesti panga Walga Osakonda jookswale arwele nr. 118 sisse maksta ja kwiitung pakkumistel ette näidata.

S-w. Ametnik S. N. Brigaadi Majanduse ülem E. Kuk.

S-w. Ametnik asjaajaja T. Leppik.

---

# Rakke postijaam

**on wälja anda**

1. detsembrist 1923. aast. arwates.

Soowiawaldusi, mis 20-margalise tempelmargiga warustatud, wõib Järwa maakonnawalitsusele Paides sisse anda kuni 15. nowembrini 1923. a.

Maakonnawalitsuse esimees: J. Sõnajalg.

Sekretär: W. Krabi.

Trükitähtede ostab „Wäike Mees" tõlli.